

Det här verket är upphovrättskyddat enligt *Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*. Det har digitaliserats med stöd av Kap. 1, 16 § första stycket p 1, för forskningsändamål, och får inte spridas vidare till allmänheten utan upphovsrättsinnehavarens medgivande.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work is protected by Swedish Copyright Law (*Lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk*). It has been digitized with support of Kap. 1, 16 § första stycket p 1, for scientific purpose, and may no be disseminated to the public without consent of the copyright holder.

All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

"DET STÅR KVINNOR BAKOM DET LYCKLIGA SVERIGE

Kvinnorna fröjdas åt att rätten icke sitter i spjutstångs ände i deras land. Kvinnorna älska sitt svenska land och värna dess fria författning i tanke, sed och arbete. Kvinnorna värda dem, som under århundraden haft mod att ge tanke och tal frihet och fri prövning. De tända minnenas ljus och se dem stråla med glädje i nya släktens ögon. Men kvinnorna stå i nuet och blicka fast mot morgondagen, när festens bloss brinna kring ord och människor och minnen för riksdagens 500 år. De vilja låta morgondagen hylla den dag som gått."

morgonbris

Nummer 3

Pris 35 öre

MORGONBRIS KOMMISSIONÄRER ÄRO ENASTAEENDE

Varje dag ge de nya överraskande bevis härför. Nu senast hör vi att den energiska fru Adèle Wahlström i Katarina, som ständigt höjer sina rekvisitioner, för de senaste månadernas provision på Morgonbris inköpt en stor, ljuvlig filt (ett sådant gott uppslag att i stället för den ofta fula broderade kudden välja något så praktiskt och önskvärt som en filt), vilken sedan försålts på ett så vinstgivande sätt att Katarinaklubben erhållit en god grundplåt för stipendium till en av sina medlemmar för semesterresa i Sverge. Och fru Thorén i Högalid menade på klubbens årsmöte att kommissionärerna borde åtminstone för en tid avstå från sin provision för att stärka Morgonbris resurser till fortsatt utveckling. Lyckligtvis är vår tidning trots den hårda konkurrensen nu ej i det läget att vi behöva så hårt ta våra vänners offervilja i anspråk. Men redan ett sådant erbjudande, som måste vara uttryck för entusiasm, utgör ett oskattbart tillskott till en tidnings kraftförråd.

MORGONBRISSTUDIUM

I ett förstadsamhälle nära Stockholm samlas ett 15-tal arbetarhustrur i en studiecirkel för att sätta sig in i och diskutera dagens frågor, som ligga dem om hjärtat. Då förslaget i Morgonbris novemblemnummer föregående år kom om Morgonbris som studieämne, tyckte någon det var värt att prövas. Det gjordes. Och resultatet?

Jag har framför mig en protokollbok, ty det skrives protokoll på cirkelns sammanträden, och de vittna om, hur man lärt sig att se på Morgonbris på ett annat sätt än förut efter endast några månaders "Morgonbrisstudium". I protokollet från ett av de första sammanträdena läser jag:

"Några intressanta artiklar ur Morgonbris lästes upp av studieledaren, vilken därefter uppmanade oss att säga vår mening om tidningen. Alma B. (kommissionären) fann den utmärkt i sitt nuvarande skick, men vi andra, som inte äro så hemma i politik, funno den något tungläst."

Det ligger så mycket i dessa enkla ord. Man hade under lång tid köpt tidningen varje månad, när kommissionären kom med den, och därmed ansett sig fylla sin plikt. Men vid läsningen hade man ofta funnit sig stå inför frågor, som man inte fullt behärskade. Nu började man taga upp dem gemensamt. Artiklar lästes upp, kommenterades och diskuterades. Då visade det sig, att man ej längre fann Morgonbris tungläst. Det var så roligt och intressant att läsa den, när man tillsammans gått igenom den och diskuterat de frågor, som beröras i de olika artiklarna. "Tänk", utbrast en ung cirkelmedlem nyligen, "förr köpte jag tidningen, för att jag hade svårt att säga nej, när Alma kom med den, men jag läste den knappast, nu längtar jag efter den."

När januarinumret kommit, togs Knut Lånströms artikel om tidningspressen upp till diskussion. Vi kom in på frågan om veckopressen. En av deltagarna, en mångårig trogen partimedlem, upplyste på sitt rättframma sätt: "Social-Demokraten och Morgonbris prenumererar jag på, och dem läser jag i första rummet, men jag vill även ha Vårt Hem, den köper jag för att det står så trevliga mönster i den och

matrecept och annat husligt." Man gav henne rätt. Nog var Morgonbris "n:r ett", tyckte man, men det var ändå svårt att undvara veckotidningarna. Någon föreslog: "Men kan vi inte få mönster och matrecept och litet mer om barnuppföstran och sjukvård och annat som rör hemmet, i Morgonbris? Då skulle man inte hålla sig med någon veckotidning." Det instämde allesammans i. — Och jag skyndar mig att framföra det till Morgonbris redaktion. Kanske det är synpunkter, värda att beaktas.

Margit JANSSON

Synpunkterna delas till fullo av Morgonbris. De intresserade cirkelmedlemmarna ha säkert också redan observerat att just hemmens och husmödrarnas olika spörsmål kommer att utförligare och sakligare än i någon veckotidning behandlas i Morgonbris spalter detta år. *Red.*

VI VILL NÄ EN HÖGRE KULTURSTÄNDPUNKT

Maria och Högalids socialdemokratiska kvinnoklubb beslöt enhälligt vid sitt årsmöte den 15 februari att till Morgonbris uttrycka sin glädje och stolthet över att Morgonbris i redaktionellt och typografiskt hänseende står på en högre nivå än flertalet andra tidskrifter.

Må vi allt framgent sträva efter att bibehålla denna nivå. Genom Morgonbris skola vi i enig strävan förhjälpas den svenska arbetareklassens kvinnor att nå en högre kulturståndpunkt och därmed också större möjligheter att tränga in i de frågor, som äro betydelsefulla för våra strävanden. Leve Morgonbris och leve socialismen!

Stockholm den 15 februari 1935.

Maria och Högalids socialdemokratiska kvinnoklubb.

N:r 3 + Årgång 31

morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

TIDNING FÖR

Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund.

REDAKTÖR o. ANSVARIG UTGIVARE: Kaj Andersson
EKONOMICHEF: Greta Agerby

REDAKTION och EXPEDITION

Västmannagat. 2 n. b., STOCKHOLM

Tel. 118882, 118886. + POSTGIRO N:r 50196.

PRENUMERATIONSPRIS: Helt år kr. 4:—; lösnummer 35 öre. Prenumeration kan även ske på posten.

ANNONSPRIS:

Före och i text 60 öre per mm.

Efter text 50 " " "

Sista sidan (offsettryck): 1/1 sida kr. 550:—.

Innersida kr. 475:—, 1/2 sida kr. 250:—, 1/4 sida kr. 125:—

BORDET 1935

"Familjens vardagliga hemmatrösel har kommit att odlas med en granntyckt omsorg, som förr brukade mobiliseras bara vid högtidliga tillfällen. Skönheten har blivit demokrat eller håller åtminstone på att bli det. Det kommer an på oss alla att hjälpa den vidare på vägen", skriver d:r Gustaf Näsström i en liten broschyr, som heter *Bordet 1935* och vari några av våra förnämligaste tillverkare av bohagsartiklar ge råd för den hemkonst, som är bordets dukning i fest och vardagslag. Våra dagars konstindustriella bruksartiklar äro nu så pass billiga, att det ligger inom möjligheternas gräns för varje husmor att erbjuda familjen den omväxling och vederkvickelse, som ligger i ett hemtrevligt och glatt arrangerat matbord. "Konstverken i ett hem sitta ju inte längre i samma antal som förr inom glas och ram på väggen. De ha delvis förvandlats till levande skönhets- och trevnadsvärden, bland vilka borddukingen intar en central plats. Maten är halva födan, heter det. Den andra hälften utgöres av ätandets accessoarer: duktyg, servis, blommor och ljus, allt sådant som stimulerar aptiten och stämmer även den bistraste husfader till ett försonligt jämnmod", citera vi vidare. Med enkla medel men med intresse och omsorg kan man

ordna ett färgrikt och läckert sommarfrukostbord eller duka ett glatt och gediget middagsbord i köket. Ett improviserat festbord med billigt vardagsporslin gör ett festligt intryck mot en grön linneduk. Ett vardagsbord med blått och vitt porslin mot den vita duken ger en ren och enkel effekt, som man aldrig tröttnar på.

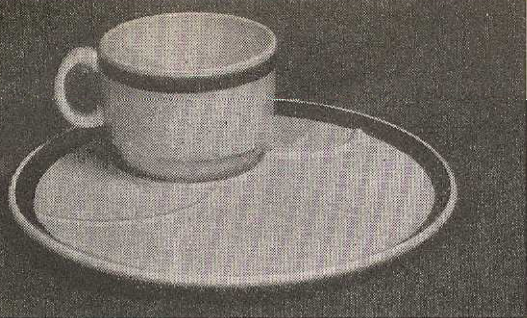
Bordet 1935 utlovar en vandringsutställning i den svenska landsorten för att våra husmödrar skall få se och bedöma, vad vår industri och vår hemslöjd kan åstadkomma ifråga om bohagstillverkning. För kvaliteten svarar namnen på de utställande här nedan nämnda firmorna.

Samtliga varor, som ingå i "Bordet 1935", finnas i marknaden. Den intresserade kan köpa dem hos varje välsorterad handlande i branschen. Porslin, silver och glas kan köpas såväl styckvis som i fastställda sammansättningar.

Almedahl-Dalsjöfors A-B, Elsa Gullberg, Guldsmedsaktiebolaget i Stockholm, A-B Kosta Glasbruk, A-B Lidköpings Porslinsfabriker, Liljeholmens Stearinfabriks A-B, A-B Rörstrands Porslinsfabriker.

LITET VARDAGSBORD kallas bordet på bilden härövan.

DUKTYGER: Almedahl-Dalsjöfors, n:r 936/1, 150×240 cm, kr. 16:—, servietter n:r 936/1, 30×30 cm, pr duss. kr. 4:90.
 PORSLIN: Rörstrands, servis "Sonja" för 12 personer, vanlig sammansättning. 58 delar, kr. 40:90.
 GLAS: A-B Kosta Glasbruk, servis "Iris", rödvinsglas, 15 cl, pr duss. kr. 13:20, brännvinsglas 5 cl, pr duss. kr. 9:90 (4 duss. glas 2 karaffer 76:10), 1 salladskål "Berg" kr. 1:45.
 NYSILVER: Guldsmeds Aktiebolaget i Stockholm, mod. "Chippendale": 1 duss. matknivar kr. 45:—, 1 duss. matgafflar kr. 27:—, 1 duss. matskedar kr. 27:—.
 SILVER: Guldsmeds Aktiebolaget i Stockholm, korkskruv 7664 kr. 5:25.
 TENN: Guldsmeds Aktiebolaget i Stockholm, serviettring MT 1361 pr st. kr. 3:—, blomvas 797/7 kr. 15:—, tallrik 773/7 kr. 13:—.

PRAKTIKA. DOPPFAT finnes i tre storlekar:
 I kaffekopp med doppfat 73 öre par.
 II frukostkopp m. doppf. 98 öre par.
 III tekopp med doppfat kr. 1:20 par.
 Faten passande även för andra koppar.

Ett urval delar ur Praktika-serien, vit odekorerad:
 Ovala karotter i 4 storl. Kr. 1:—, 1:25, 1:50, 2:30.
 Runda karotter i 5 storl. Kr. 0:60, 0:90, 1:20, 1:70,
 2:25. Runda lock Kr. 0:60, 0:65, 0:75, 0:85, 1:10.
 Bringare i 6 storl. Kr. 0:40, 0:60, 0:85, 1:—, 1:30,
 1:50. Tallrikar: 4 flata Kr. 0:27, 0:31, 0:34, 0:40;
 2 djupa Kr. 0:31, 0:34.

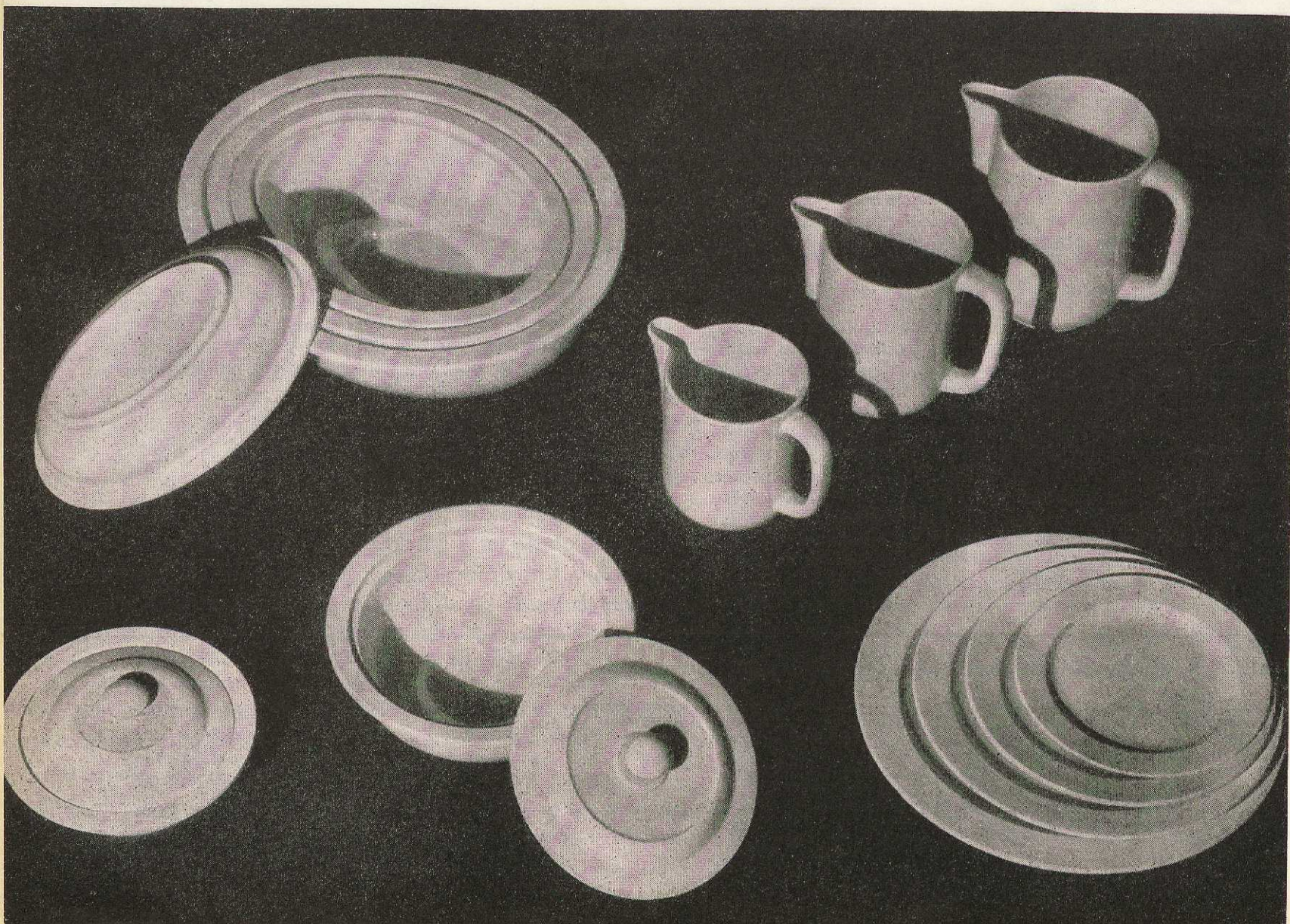
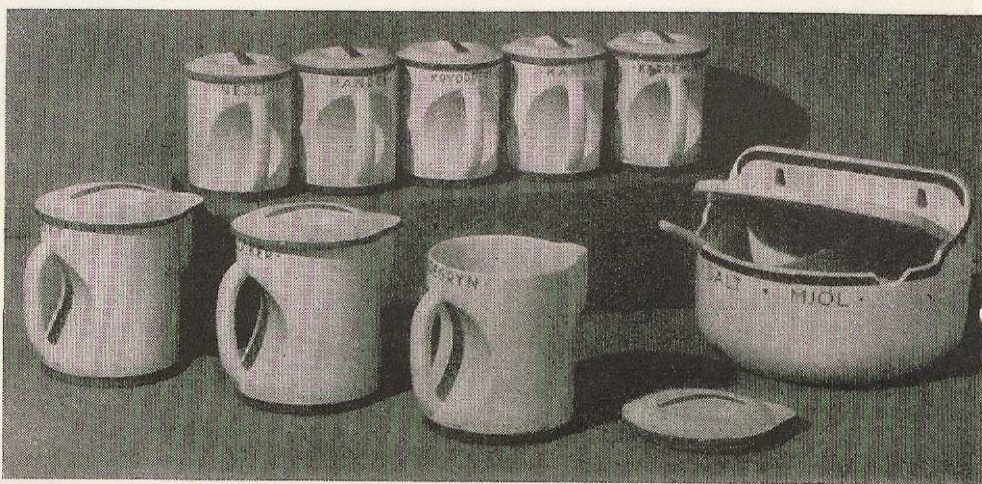
BILLIGA, VACKRA STANDARDSEKSERISER

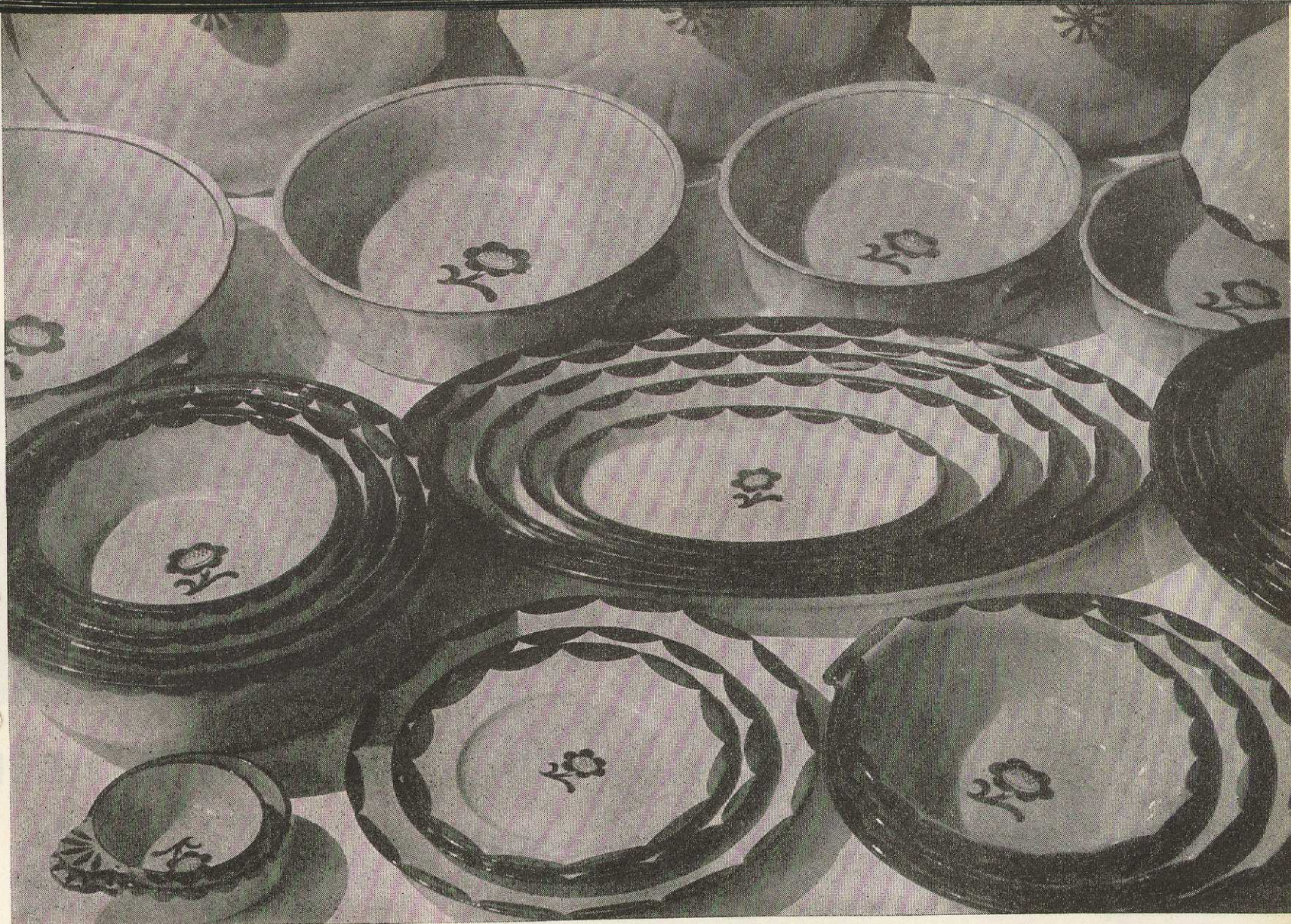
som kunna köpas i lösa delar, så att även den mindre bemedlade småningom kunde skaffa sig en enhetlig servis", önskar en husmor hälsa fabrikena genom Morgonbris enquete.

Gustavsberg söker genom sin nya bruksfajans PRAKTIKA täcka detta behov. Serierna av de olika bruksföremålen äro särskilt konstruerade med tanke på vår tids små utrymmen i kök och kokvrå. Var och en vet av egen erfarenhet, att man ofta i vardagslag sätter fram sådana porslinspjäser på det dukade bordet, vilka egentligen tillhöra det s. k. köksporslinet. Skalet är väl i allmänhet, att det är bekvämt att slippa lämpa över maten från ett förvaringskärl till ett uppläggningskärl, och samtidigt spar man naturligtvis disk på detta sätt. Men trevnaden vid matbordet blir ju i högsta grad lidande på denna stilblandning av olika pjäser i skilda dekorer och kvalitéer. — Vad ligger då närmare till hands än att försöka framställa en standardfajans, som till sin användning och sitt pris tillhör köksutrustningen men genom sin väl genomtänkta form och dekor förmår skänka det dukade bordet trivsamhet och stil? Detta gör Praktikaserierna.

Som det framgår av bilderna äro skålarna försedda med invändig fals. Man kan sålunda placera dem i varandra, vilket ju har stor betydelse för utrymmet, och dessutom kan en mindre skål tjänstgöra som tillfälligt lock till en större. För att underlätta detta har man gjort skålfoten konisk och lätt att gripa.

Denna nyhet måste kunna uppskattas av den praktiska husmodern. Vidare passa även tallrikarna in i falsen och kunna användas att täcka över skålarna i skafferiet. På enahanda sätt kunna de ovala skålarna passa i varandra och deras fat användas som täcklock.

PRAKTIKA WEEKEND KÖKSBUK

Den gamla apoteksburken, som hitintills varit förebilden för våra köksburkar, passar föga ihop med tidens krav på ändamålsenlighet. Gustavsberg har därför konstruerat en helt ny typ, försedd med både handtag och pip. Handtaget gör att man får ett säkrare grepp, och pipen underlättar självfallet hällandet. Förutom de två vanliga storlekarna tillverkas även en mellanstorlek, som i synnerhet lämpar sig för kokvrår, där även det nya tvådelade salt- och mjölkaret har sin givna plats. Köksburk, 0,25 l., kr. 0:55, 0,50 l., kr. 1:25, 100 l., kr. 1:80. Mjöl- eller saltkar kr. 2:—, Mjöl- och saltkar, 2-delat kr. 2:50.

Nedanstående inskriptioner tillverkas i "Praktika" kökssatser: Ingefära, Kanel, Kardemumma, Kryddpeppar, Nejlikor, Vitpeppar. Frukt, Havregryn, Kaffe, Potatismjöl, Risgryn, Socker. Dessutom tillverkas på beställning följande inskriptioner: Bittermandel, Mandel, Kakao, Mjöl, Salt, Strösocker, Te, Mjöl, Salt, Strösocker.

PYRO, ELDFAST GODS

förekommer i 175 olika pjäser. Genom "Grön Pyro" har det fått ett utförande som i sin klara, aptitliga färgsammansättning giver det läckra och moderna intryck, som tiden kräver. Den tekniska kvalitén är Gustavsbergs välkända "Bruna Pyro":

krystadsform: kr. 0:50, 0:60;

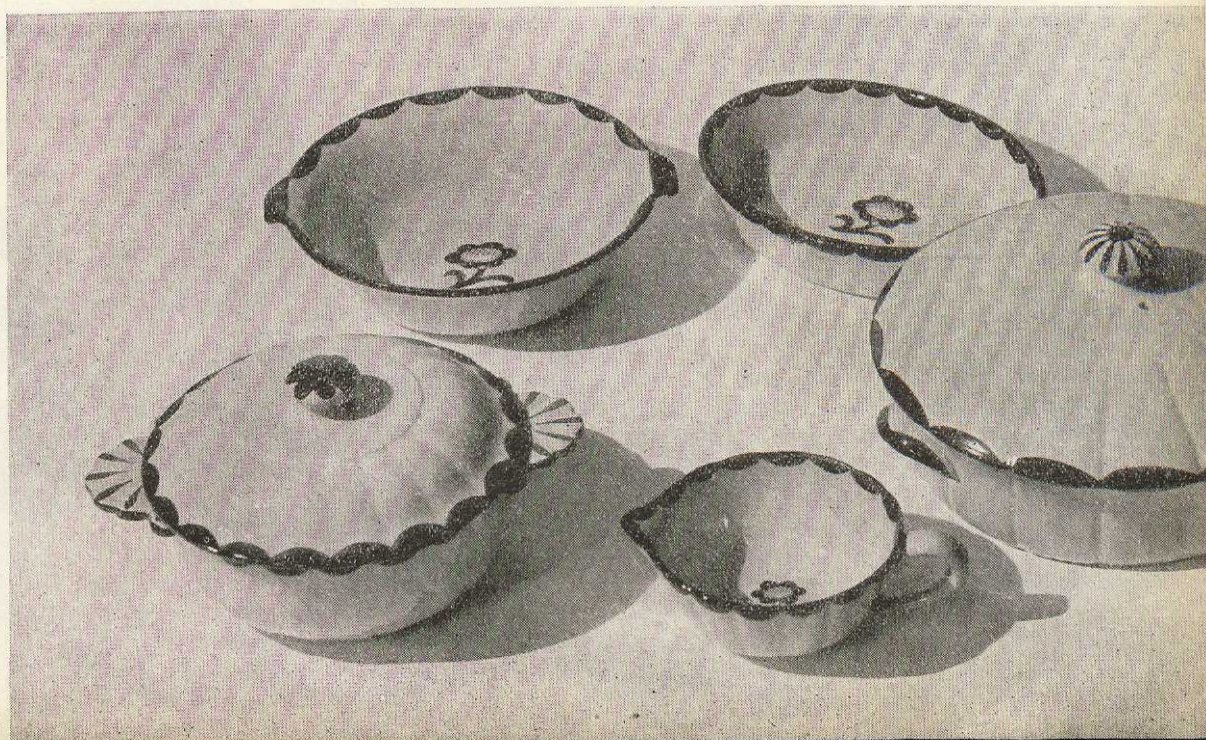
gratineringsfat, runda och ovala, flata och djupa i olika storlekar och priser: kr. 0:75—6:—;

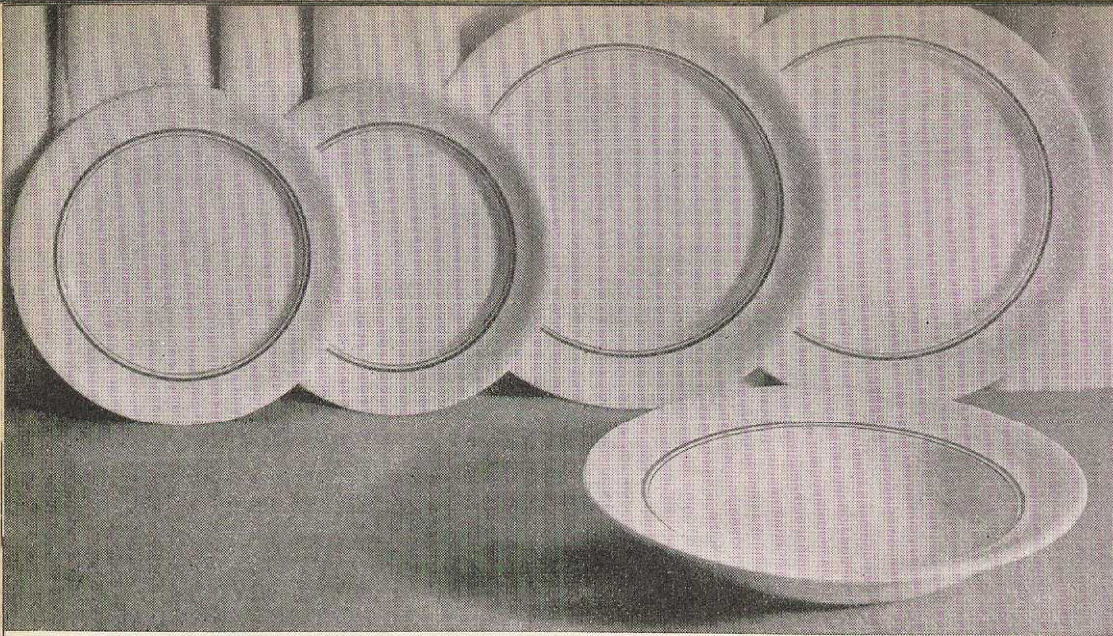
tallrikar, djupa och flata, i olika storlekar och prislägen: kr. 0:50—1:30;

pajformar, runda o. ovala, i olika storlekar o. prislägen: kr. 0:75—3:25;

kastruller, med lock, i olika storlekar och prislägen: kr. 2:25—6:50; såskopp kr. 1:40.

Specialkataloger till Praktika o. Pyro finnas att tillgå i porslinsaffärerna, varom inte uppmanas er handlande att skaffa dem!

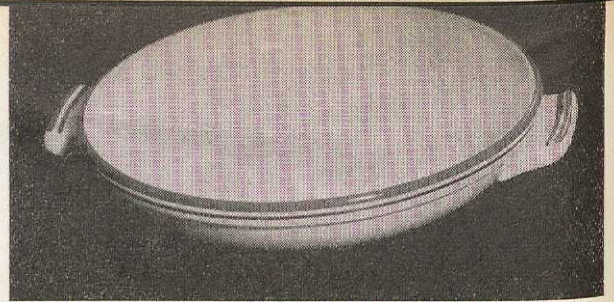

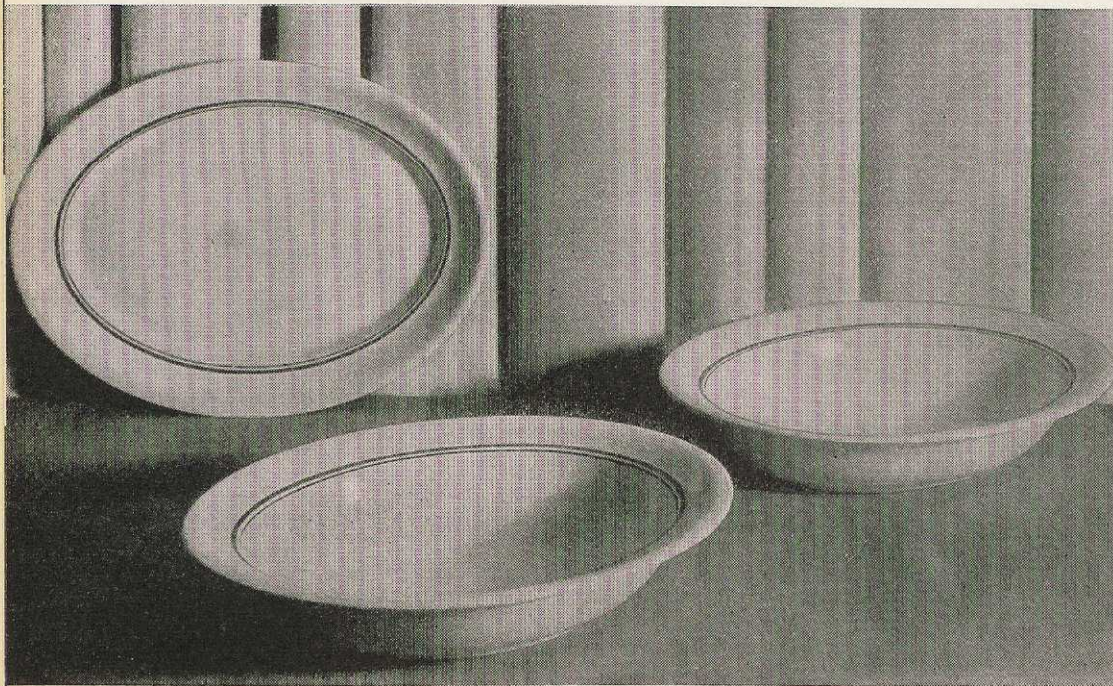
Assietter
Kr. 5:30/ds.

Desserttallrikar fl. o. dj.
Kr. 6:50/ds.

Mattallrikar fl. o. dj.
Kr. 7:—/ds.

Salladier (ovan) Kr. 1:30
Såsskål (nedan) Kr. 2:70

Karotter Kr. 1:60 o. 2:—.

Stekfat Kr. 1:20, 2:— o. 2:90.

Även denna kvalitetstekanna kan ni köpa lös. Den passar till vilken te-uppsättning som helst. Finnes i svart glasyr i följande storlekar:

KE 1 0,50 liter Kr. 1:—, KE 2 0,75 liter Kr. 1:30, KE 3 1,10 liter Kr. 1:60

Förordad av våra ledande tefirmor på grund av att den förhöjer och bevarar teets smak.

NI ÄR EJ BUNDEN

att köpa en hel servis. Denna bordsservis säljes liksom alla andra av Rörstrands fabrikat i såväl vilken som helst önskad sammansättning som i lösa delar. Samtliga 58 delar kosta Kr. 44:55, lösa delar betinga ej högre pris. Se detaljuppgifterna!

Den här återgivna bordsservisen är modell KB 553 i matt elfenben med randdekor i grönt och brunt. Lämplig servis för det unga hemmet. Genom sin ljusa karaktär och rationella form blir den också en trivsamt sammarservis. Den neutrala dekoren gör att den även passar utmärkt för klubbar o. samlingslokaler.

Rörstrand

JUBILEUM OCH MORGONDAG

Det finns två sätt att fira jubileum. Ett döende och ett levande. Inför månet jubileum har man den känslan, att det är en fest för skuggor och en oäkta glans. Det verkar som att brösta sig över och pråla med det förflutna i brist på en strålände verksam dag och morgondag.

Mitt hjärta har vanligen varit kallt för jubileer. Dessa tjugufem-, femtio-, hundraårs- eller mångahundraårsfester med tal och ståt, där små levande människor göra sig stora på bekostnad av stort förflutet: lidande, kamp, seger, lycka, arbete och dåd — de äro ofta tomma skådespel. Allt detta som varit liv och ett liv så långt avlägset, så litet förstått kanske av dem, som tända rökoffer på det förflutnas gravar, det kallas icke åter, det ger ej ny kraft till livet som är. Oftast icke.

Nej, ett folk jubilerar bäst genom en glädjefest i nuet — över det som är. En tacksamhetens och vördnadens tanke tillbaka på det som givit nuet möjligheter, icke en orgie av rus från minnena, men sedan — verksam glädje över det som är. Om detta är så sant, så bevarat, att det ger glädje, tillfredsställelse i nuet. Detta är varje jubileums prövande samvetsfråga. Svaret ensamt ger strålglansen, jublet åt jubileet.

Den underbara bok, som Ortega y Gasset skrivit om Massornas Uppror och som är översatt av den oförliknelige väktaren Brunnsviksrektorn Alf Ahlberg, innehåller bland andra satser, värda att präglas och att leda människohandlandet, nu:

”Retoriken är de mänskliga realiteternas begravningsplats eller i bästa fall deras ålderdom.”

I min ringhet och utan anspråk på att i rätt anda eller ens i rätt sammanhang — enligt Ortega y Gasset — använda denna sats, vill jag sätta den i förbindelse med några synpunkter på det femhundraårsjubileum av svensk riksdag, som vårt land nu går att fira.

Skall detta jubileum av den svenska riksdagen till minne av den första i Arboga 1435 bli ett levande minnesfirande eller ett dött — en retorikens fest, som begraver de mänskliga realiteterna eller en verksam glädje i nuet?

Skall det endast bli ett storstilat och väl regisserat skryt över vad vi svenskar kantänka ägt och äga av en fri författning, medan andra länder mistat sin. Skola vi tala oss saliga en dag, för att sedan vakna och se att verkligheten och vardagen icke är något att vara så glädjeberusad över.

Kanske att den inte ens duger att tro och bygga morgondagen på. Kanske att de, som tala mest hjärteknipande för forntids storhet äro minst gripna av nuets tro och levande gärnings nödvändighet.

Vad betyder det, att i detta fall, inför minnet av riksdagen i Arboga 1435, inför minnet av den svenska allmogens frihetsstrid, vara gripen av nuets tro?

Det betyder att i kampen för de mänskliga realiteterna — för kläder, föda, hus och hem, andens och kroppens ljus och trivsel, tro på friheten och friheten som princip för levnad och arbete. Att tro på friheten är att ge människan rättvisa och sin rätt. Sin rätt att föra fram sin mening, att få den prövad i ljuset av andra s rätt. Att våga pröva sin egen rätt och att våga låta prövningen försiggå i frihet utan hot. Det är demokratiens överläggning. Det är riksdag. Under de gångna åren, ja, redan i början av sin historia har den svenska riksdagen många gånger stått under hotets och våldets tryck. Men tanken på en fri landets prövning av landets angelägenheter har segrat! Den är segrande i dag. Segrar den i morgon?

Hotet mot den fria prövningen, den fria utövningen av en medborgerlig rättighet kan taga många former. Må vi inte sitta som tjädertuppar och sjunga i extas på vår gren om den svenska friheten och demokrati, så döva, så berusade av oss själva, att vi inte se hotet från marken, jägarna, som smugit sig på oss under vår självuppfyllelsetimma.

Vi skola pröva fritt och svara fritt. Kvinnorna äro i stort sett borta från riksarbetet. Kvinnorna ha valt sin värld, sitt arbetsfält. Men kvinnorna märka livets realiteter, kvinnorna tänka och kvinnorna fråga. Kvinnornas svar skapa morgondagen. Kvinnorna fröjdas åt att rätten icke sitter ”i spjutstångs ände” i deras land. Kvinnorna älska sitt svenska land och värna dess fria författning i tanke, sed och arbete. Kvinnorna värda dem, som under århundraden haft mod att ge tanke och tal frihet och fri prövning. De tända minnenas ljus och se dem stråla med glädje i nya släktens ögon. Men kvinnorna stå i nuet och blicka fast mot morgondagen, när festens bloss brinna kring ord och människor och minnen för riksdagens fem hundra år.

De vilja låta morgondagen hylla den dag som gått.

Sigrid GILLNER

PARTIPROGRAMMET OCH LEVANDE LIVET

A N D R A P U N K T E N

Folklig självstyrelse

Allmän, lika och direkt rösträtt för myndiga män och kvinnor

Republik

Demokratiskt representationskick

Folkomröstning

ÄR PARTIERNAS NÖDVÄNDIGA? MORGONBRIS FRÅGAR OCH FÅR TRE SVAR

Partiernas existens måste väl vara förutsättningar för allt parlamentariskt liv. Och partiernas förekomst sammanhänger ju intimt med förekomsten av olika sociala skikt och delvis också med olika stämningar, framhåller andrakammarledamoten fru Ruth Gustafsson, vid ett samtal med Morgonbris. Man kan ju aldrig heller komma ifrån att unga människor oavsett partiinställning äro mera ytterlighetsbetonade än de äldre. Vid mognare år blir den politiska uppfattningen mera verklighetsinriktad än i yngre dagar. Den på sina håll kritiserade ändrade socialdemokratiska partipolitiken beror till ej ringa del på att de personer, som voro med under genombrottsåren, fått större erfarenhet, djupare insikter och en mera vidgad ansvarskänsla. Vidare ha obestriddligen de sociala och politiska förhållandena i vårt land avsevärt ändrats de sista decennierna. Faktum är, fortsätter fru Gustafsson, att ungdomsradikalismen förr var mera anarkiserad och mera verklighetsfrämmande än nu. Till detta förbättrade förhållande har ej minst socialdemokratiska ungdomsförbundets verksamhet bidragit genom sin propaganda och sitt upplysningsarbete.

Vad kvinnornas ställning till partiet närmast beträffar, så måste man betänka, understryker fru Gustafsson, att kvinnorna ej är så politiskt yrvakna som i forna tider. Kvinnans intressen bli av flera skäl lätt begränsade till och inriktade sig främst på hemmets frågor, sjukvård, folkförsörjningsspörsmål och vården av gamla, men kvinnan börjar i allt större utsträckning i vår tid inse att dessa frågor intimt knyta sig till den allmänna politiken. De frågor som debatteras och avgöras i riksdagen ligga ej nu som i forna tider så fjärran i det blå, utan ha blivit för henne mera gripbara. De socialdemokratiska kvinnorna ha också i sin agitation städse sökt påvisa detta intima sammanhang och lägger man upplysningsarbetet på den bogen så når man resultat.

På intervjuarens fråga huruvida den motsatsställning mel-

lan kvinna och man, som särskilt karaktäriserade detta sekels ingång och början, nu ej börjat giva vika, svarar fru Gustafsson att en ändring på den punkten är för alla uppenbar. Den hektiska fiendskap man och kvinna emellan som präglat tidigare skeden i kvinnorörelsen är nu praktiskt taget borta ur alla partier. De undantag som smärre grupper eventuellt utgöra äro undantag som bekräfta den allmänna regeln. När så samtalet glider in på frågan om diktaturerna, förklarade fru Gustafsson, att diktaturen måste vara kvinnans väsensfrämmande och motbjudande.

För sin personliga del anser sig fru Gustafsson nästan undantagslöst ha angenäma intryck av samarbetet med männen både inom och utom partiet.

För att nu återgå till frågan om partiernas behövlighet så lägger ju det svenska valsättet allt till rätta för partiernas uppkomst och existens, men även med ett mera individuellt valsätt skulle partibildningar förekomma. Likasinnade och likaintresserade skulle dragas till varandra för förverkligande av gemensamma eller frändskapsbetonade önskemål. Fru Gustafsson vill slutligen inte dölja att hon — vi stå ju mitt i den stockholmska valkampanjen — med vemod och bitterhet iakttagit och iakttagit att pressen i sina meningsutbyten faller ner på en nivå, som ingalunda svarar mot den höga politiska kultur som kännetecknar svenskt politiskt liv. I pressen få personliga utfall och invektiver ett otillbörligt och alldeles för stort spelrum om man jämför med den anda som inom det verkliga politiska livet råder meningsmotståndare emellan. Vår politiska kultur — ty en sådan ha vi — mår inte väl av presspolemiken där obalanserade angrepp, småsinnade synpunkter, personliga utfall och insinuationer äro huvudargument i striden. Man når lika långt, ja, man når längre i sina strävanden med något större sinne för ridderlighet och mera av ömsesidig respekt.

—ah.

PROFESSOR ISRAEL HOLMGREN SÄGER

att frågan om vi behöva politiska partier egentligen är ganska onödig. Politiska partier ha alltid funnits, sedan människosläktets början, och komma säkerligen att finnas så länge som människor finnas, vilka ha olika intressen och olika synpunkter. De politiska intressekonflikterna och de politiska partierna finnas även om de icke alltid kunna giva sig uttryck på samma sätt tidvis beroende på att yttrande- och tryckfrihet undertryckes. Frågan kunde därför hellre formuleras så: Behöva vi ha yttrande- och tryckfrihet så att olika politiska meningar fritt få brytas?

För min del finner jag den frågan mycket lätt besvarad, ty på dessa fria meningsbrytningar beror helt enkelt människosläktets utveckling. Utan full frihet för individen att giva uttryck åt sina tankar i tal och skrift finnes ingen utveckling, intet framåtskridande. Om det sålunda är självklart att partier icke kunna undvikas och att full frihet måste finnas för åsiktsbildning och partibildning så är det naturligtvis å andra sidan också självklart att ett parti, vars ledande tanke t. ex. är en viss samhällsgrupps ekonomiska intressen, utan tillräcklig social överblick och ansvarskänsla kan, om det är starkt organiserat, bli en fara för viktiga kulturintressen och giva en icke önskvärd riktning åt samhällsutvecklingen.

DET ÄR PAROLLEN FÖR EN INTENSIV VÅROFFENSIV

REDAKTÖR ALLAN VOUGT:

Bland de talesätt man möter i den politiska diskussionen finnes — i den mån dess upphovsmän äro i god tro — intet så barnsligt och dumt som det resonemang, vilket på allvar ifrågasätter partiväsandets existens. Man kan klandra partierna, och det är ju deras uppgift att klandra varandra, och som allt mänskligt äro de behäftade med åtskilliga brister. Men de utgöra, så vitt jag kan se, inom en demokrati den enda möjliga arbetsformen. De äro organiserade meningsriktningar och man har svårt att inse hur något så naturligt skulle kunna undvaras. De skänka åt dessa meningsriktningar stadga och tyngd genom att ge dem det ideellt betonade programmets ram. Detta måste också innebära att de ställa det gemensamma intresset eller idén över de enskilda personerna. Man säger att partierna under stundom ge enskilda personer för stort inflytande. Det ligger i sakens natur eftersom partiernas verktyg i arbetsuppgifter eller som talesmän äro enskilda människor, men det är också naturligt att de enskilda endast kunna äga rörelsefrihet så länge de stå på partiets allmänna grund. Att finna den lämpliga arbetsformen för det enskilda inflytandets svängrum inom den programmatiska ramen kan vara ett problem, som under stundom vållar bekymmer, men just däri ligger partiväsandets styrka.

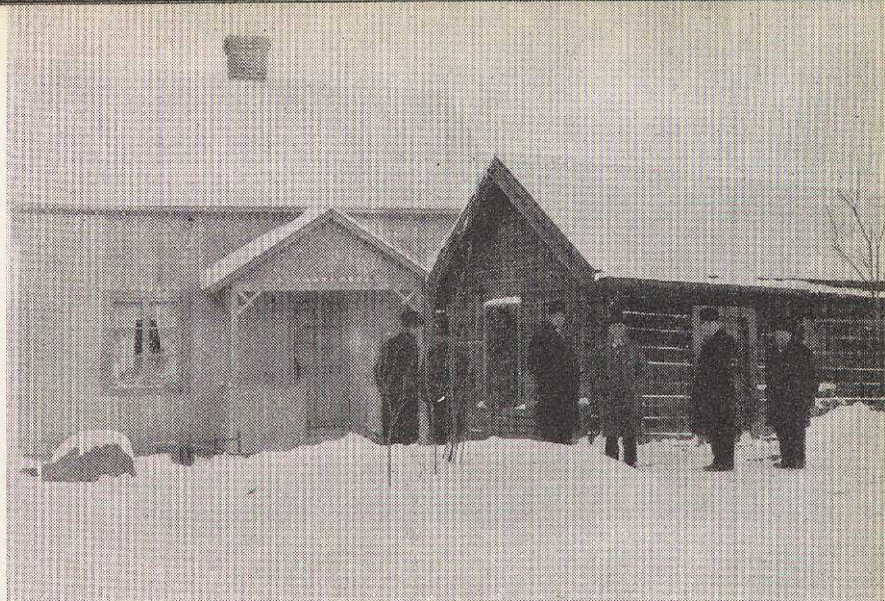
Partiväsandet fostrar människor till demokratiskt tänkande, lär dem att skjuta åt sidan personliga aspirationer och att underordna sig ett allmänt intresse. Om man i detta sammanhang stannar inför den i våra dagar så starkt betonade motsättningen mellan diktatur och demokrati, är det ju lätt att se att diktaturen leker en fullkomlig kurragömmalek med de politiska idéerna då den fördömer det demokratiska partiväsandet för att själv tillgodogöra sig gagnet och stödet av de monopoliserade partierna. Dessa partier kunna icke frigöra sig från tvånget att lyda under förvandlingens lag. Inom dem ske förr eller senare de förändringar i sinnesläget som komma att påverka själva diktaturens karaktär och existens.

Partiväsandet kan urarta till klickvälde och till personstrider. I de länder där så skett är demokratin osund och livsoduglig. Hos oss i Sverige, där självstyrelse och fritt tänkande ha tusenåriga rötter, ha vi i stället fått belägg för att partierna på ett lyckligt sätt återspegla folkmeningar, hos vilka tidens påfrestningar också skapat viljan till samarbete för allmänt gagn.

FÖLJ NORDENS EXEMPEL

Under sin vistelse i Medelpad gjorde statsminister Hansson en rundfärd per bil och till fots i Torpbyarna för att på nära håll se de påtagliga frukterna av de senaste årens krishjälpspolitik. Trivsamma rödmålade stugor med rejäla och praktiska ladugårdar besöktes, några bland de tusende nystartade eller påbörjade skogsarbetarsmåbruken, som bli fullgoda hem för många människor för vilka en dräglig bostad tett sig som ett långt avlägset mål. Dessa småbruk äro också goda prov på vad som kan skapas under den svåraste kris, när statens bistånd lämnas på rätt sätt. Statsministern hälsade även på hos femtio entusiastiska unga män vid arbetslägret i Sörhångsta, som i vinter får del av yrkesundervisning i skradderi, snickeri m. m., och slutligen besökte ålderdomshemmet i Torp, där en av de äldsta och ivrigaste förkämparna för arbetarrörelsen i trakten önskade statsministern: Lycka till, det går framåt.

Den holländska arbetardelegation, som för några veckor sedan besökte Sverige för att studera svensk politik, har nu

Statsministern studerar på nära håll verkningarna av egnahems-hjälpen. Till höger den gamla bristfälliga bostaden — ett enda rum.

avgivit rapport i sitt hemland. I den illustrerade veckotidningen "Vrijheid, Arbeid, Brood", har man ägnat hela det senaste numret åt Sverige och den svenska politiken. Första sidan prydes av ett Per Albin Hanssons porträtt — och den sista sidan är fylld av bilder från massmöten, där de holländska resenärerna redogöra för sina intryck från resan till det demokratiska Norden. Ty intrycken från Norden ha givit Hollands socialdemokrater materialet till en väldig agitationskampanj över hela landet med parollen: följ Nordens exempel!

Rapportörerna säger t. ex., att Sverige givit beviset för att man kan gå en annan väg än lönesänkingspolitikens. "Norden har bevisat, att det finnes en utväg: den demokratiska socialismen."

"Följ socialismens fana i den fasta förvisningen, att striden i Skandinavien ger uttryck åt de ur tidsläget springande idéer, som också skola ge oss segern." Och i ett annat sammanhang uttryckes meningen, att också Holland behöver det samförstånd mellan arbetare och bönder, som man i Sverige lyckats skapa. Stöd vår politik, och vi skola såvitt möjligt följa de linjer, som vi så tydligt sett uppdragna för oss i Skandinavien. Framåt i samma riktning som det höga Norden!

Vidare finner man ett stort bilduppslag under rubriken: Sverige bygger trots krisen! Det är framförallt en sida av den svenska politiken, som de holländska partivännerna stannat inför. Krisen klaras icke här i Sverige genom dådlös "anpassning" utan genom ett medvetet stärkande av de breda lagrens köpkraft. Vi måste gå samma väg i Holland, upprepar man ideligen.

Såvitt vi veta har det aldrig förr hänt, att man i ett land ägnat så stor uppmärksamhet åt vårt lands politik. På möte efter möte skildras nu Sverige för tusentals holländska medborgare som föredömet bland Europas länder.

MORGONBRIS HAR BLIVIT UTSATT FÖR ICKE MINDRE ÄN TVÅ REVOLUTIONER

I båda de familjer, som utlovat att föra budgetböcker och rapportera till oss, har den förtryckta manliga parten revolterat mot sin "regering". Vi ha helt enkelt inte fått några rapporter, och så har det hela gått i stöpet. Tillsvidare, ty vi hoppas trots allt, att det skall bli möjligt att finna någon eller rättare några familjer, som äro villiga att tjäna som försökskanin, så att våra läsare kunna få ett jämförelsematerial för sin egen bokföring.

Vi förstå mycket väl, att det kräver en del tid och ett omsorgsfullt upptecknande av alla utgifter såväl som inkomster, men å andra sidan kan en dylik noggrann bokföring endast vara till gagn för den som besvärar sig med att full-

(Forts. sid. 31.)

FÖR VÄRVANDET AV KVINNORNAS ANSLUTNING TILL

Sol och luft skall barn och ungdom ha. Socialdemokraterna i huvudstaden arbeta för flera och bättre lekplatser.

BYGG EN STAD I ARBETE, HÄLSA OCH SKÖNHET!

KOMMUNALPOLITIKEN KRÄVER OFRÄNKOMMLIGT KVINNORNAS MEDVERKAN

Kampen om huvudstaden står för dörren. Den 17 mars ger Stockholm sitt utlåtande om arbetarstyret, som under femton år arbetat för stadens välbefinnande och medborgarnas trygghet. Vi kvinnor se med beklämning den anda, som smyger sig in i valstriden, vi tror att en vederhäftig upplysning från de olika partiernas sida är det bästa agitationsmedlet och vi önskar som Ruth Gustafsson framhåller på annat ställe i detta nummer, skydda vår politiska kultur mot förråande inflytanden. Vi tror också att Stockholms arbetarekommun är inne på rätt väg då den med parollen: Bygg en stad i arbete, hälsa och skönhet, lägger fram en redogörelse för socialdemokratiens arbete under

den gångna valperioden, på samma sätt som den gjorde 1931. Den visar hur det trots segt motstånd gått framåt på olika områden. Vi kan utläsa ur denna redogörelse hur varje rotel inom förvaltningen väddar till kvinnan som maka och mor att skydda de värden, som uppnåtts och arbeta vidare för hennens trygghet och barnens utbildningsmöjligheter — för arbete och välbefinnande.

Till främjandet av bostadsproduktionen har de kommunala insatserna blivit allt större. Nästan var tredje stockholmare är bosatt i av staden ägda eller med dess hjälp tillkomna bostäder eller egnahem. Men fortfarande finns trångboddhet och ännu icke utrymda äldre bostäder av dålig kvalitet. Möjligheter måste skapas för en fortsatt bostadspolitik och vem står väl närmare att arbeta för förverkligandet av dessa möjligheter än arbetarhennens kvinnor.

För det uppväxande släktets fostran har folkskoleväsendet genomgått en utveckling utan motstycke. Förstklassiga gymnastik- och slöjdsalar, skolkök, barnbespisningar, bibliotek, skolbad och samlingsalar ha inrättats. Av särskild betydelse är den kostnadsfria tandvården i folkskolornas tandpolikliniker. 33.000 barn fick under sistförflutna år sina tänder omsedda. Denna tandvård vid skolorna visar hur felaktigt det är att döma en kommunalpolitik enbart efter skatteprocenten, framhåller arbetarekommunens skrift. Om stadsfullmäktige beslöt avskaffa tandvården, skulle skattesatsen kunna sänkas med ett eller annat öre. Men vad skulle tandvårdens slopande betyda i pengar för barnens föräldrar? För att grundlägga hygieniska levnadsvanor ha skolsköterskor anställts, vilka samarbeta med hemmen. Bröstklena barn undervisas i för ändamålet inrättade friluftsklasser vid olika skolor, hörselsvaga barn ha särskilda avdelningar och barn med svårare lyte eller sjukdom meddelas särskild undervisning. Simundervisningen är obligatorisk och barn som under sommaren vistas i staden få tillträde till friluftsbad och få delta i lek- och idrottsövningar samt i utflykter. Barn, som inte ha tillfälle att ostörda läsa sina läxor i hemmen, erhåller hjälp i skolan med hemuppgifterna. För att främja sambandet mellan hem och skola ha föräldraaftnar med föredrag i uppfostringsfrågor anordnats. Stipendier utdelas till begåvade omedelade elever för fortsatt utbildning. Även om folkskolan stått i centrum för arbetarpartiets intresse, så har de högre utbildningsanstalterna ingalunda blivit lidande. Nya inredningar och skollokaler ha kommit läroverken till godo och under den senare perioden har arbetarmajoriteten understött Stockholms Högskola, bl. a. har 6 nya professorer kunnat inrättas med bidrag från staden. Yrkesskolorna har nått en storartad blomstring, likaså verkstads- och lärlingsskolorna. Ett stort antal kurser i skolorna för husligt arbete ha anordnats i olika ämnen som röra ett hems skötsel, ekonomi och hälsovård. För arbetslösa kvinnor har speciella utbildningskurser hållits.

Inom barnavårdsnämnden upprättades 1932 en särskild ungdomsbyrå för att hjälpa de unga tillrätta i de olika konflikter, som kan uppstå i familjen, med arbetsgivaren etc. Till stor nytta har också den 1933 upprättade rådgivningsbyrån för uppfostringsfrågor blivit. Den värdefulla verksamhet, som bedrivs i barnkrubbor, småbarnshem, barnträdgårdar, arbetsstugor, barnavärn m. fl. är tyvärr splittrad och ojämnt fördelad. Nu föreligger förslag i barnavårdsnämnden om åtgärder för att effektivare tillgodose de olika behoven. Liksom det föraktliga talet om skolpalatsen

DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

Fri frukost åt alla! är ett av Alva Myrdals m. fl. socialdemokratiska kvinnors önskemål beträffande samhällets omsorg om barnen.

avser att komma de skolor till livs, som stå öppna för folkets barn, så försöker man också genom att insinuera om onödiga utgifter hämma den sociala verksamheten på olika områden. Här har de arbetande mödrarna något att slå vakt om.

Den valperiod, som nu gått till ända har varit en ansträngande tid, meddelar borgarrådet Wiktor Karlsson för sin rotels vidkommande. Understödsverksamheten har varit utsatt för en påfrestning som aldrig förr, vilket varit en direkt följd av den omfattande arbetslöshetens verkningar. Fattigvården har fått omorganiseras. Som ett led i den hälsovårdande verksamheten har på socialdemokratiskt initiativ en upplysningsbyrå i sexualhygieniska frågor inrättats. Den verksamhet som kallas Hem för gamla, och som också tillkommit på socialdemokratiskt initiativ har alltjämt utvecklats och torde ha skapat ett par tusen billiga lägenheter. Vidare har arbetarmajoriteten medverkat till anordnandet

av ett hem för bostadslösa arbetssökande kvinnor och öppnat värmestugor för de arbetslösa.

Även kvinnorna ta del av det fria folkbildningsarbetet i huvudstaden, där var femte stockholmare är låntagare vid stadsbiblioteket, som väsentligt kunnat öka sina lokaler Kultur- och folkbildningsorganisationerna gynnas genom anslag från staden. Sålunda erhåller ABF i år 40.000 kronor till sin studieverksamhet. Operan, Skådebanan, Folkkonsertförbundet får likaledes betydande bidrag.

Strävanden att höja kroppskulturen är en kommunal uppgift på samma sätt som sjukvård, ålderdomsförsörjning, undervisning etc. Stadens tillgodoseende med idrotts- och lekplatser, bad och friluftsparker har därför blivit en viktig uppgift. Nya parkområden har iordningställts och hållas i sådant skick att de bereda stadens befolkning den nytta och trevnad, som de äro avsedda att tjäna. Genom friluftsbaden i stadens omgivningar avse vi, skriver borgarrådet Oskar Larsson, att omge staden med ett grönt bälte av orörd terräng, dit storstadens folkmassor kunna draga ut från fabriker och kontor och vederkvickas av sol och grönska och vatten. Vi avser arbetarpartiets stora mål, att skapa betingelser för ett friskare, lyckligare och bättre släkte.

Stockholm har aldrig varit rikare än nu. Då socialdemokraterna övertog förvaltningen fanns ett överskott på 324 kronor per innevånare och nu är överskottet 578 kronor. Har det varit ett onödigt slöseri att arbeta för bostadsförbättring och trädgårdstäder, att skapa modernare sjukhus och skolor, att försöka tillgodose medborgarnas andliga och kroppsliga välfärd? Är det inte snarare för litet som har åstadkommit med de resurser som stå till buds. På många olika områden finns insatser att göra men för förverkligandet av dessa krävs det att Stockholms kvinnor och män slå vakt om socialdemokratien. Valet har dessutom som vi alla veta en alltför stor rikspolitisk betydelse för att den ansvarskännande kvinnan skall kunna svika.

"Giv oss flera sådana barn", kallar borgarrådet O. Larsson denna bild.

I DEN STORA TALKÖREN

som bildats inom Stockholms kvinnodistrikt och vars urpremiär vid Morgonbrisfesten på Dramaten blev en vacker framgång, är större delen av de

omkring femtio medlemmarna arbetarhustrur. Kören står under ledning av d:r Mathey Schischkin och har i dagarna själv givit sig namnet *Länkarna*. Här ses några representanter för dessa. Överst till v. den sextioåriga solisten fru Lovisa Brodd och bredvid henne klubbens ordförande fru Ella Månsson.

RIKSFESTEN, SOM VARAT I MÅNADERNA TRE

MORGONBRIS HAR ÄGNATS EN HYLLNING SOM ALDRIG NÅGON SVENSK TIDNING FÅTT

De gamla talade alltid om en fest när den var som bäst att den stod i dagarna sju. Morgonbris kan ståta med att dess trettioårsjubileum firats med en riksfest som pågått i tre hela månader. Så sent som sista veckan i februari rapporterades om en lyckad Morgonbrisfest i ett mellansvenskt industrisamhälle.

Fråga är om någon svensk tidning kan uppvisa en motsvarande hyllning och entusiasm, så mycket värdefullare som det verkligen är Morgonbris egna läsare, främst arbetarhustrur, som inte sparat någon möda för att kunna begå dagen på ett glansfullt sätt. Dessa arbetarhustrur ha trotsat rampfeber och brist på träning och tvungit sig själva till att i ett nu framträda som färdiga föredragshållare och teateramatörer. De ha agerat Morgonbris redaktion och de ha organiserat talkörer, vars stämmor mjukat upp de mest förhårdade hjärtan. Här har utlöst sig en stämning, som Morgonbris nog inte får räkna sig så mycket till förtjänst utan vilken mera bär vittnesbörd om den strålande uppgift som är tidningens. Vi saxa ur rapporthögen.

Tidningen *Folket* skriver om Eskilstuna-kvinnornas Morgonbrisfest: "Kvinnoklubben har alla skäl att vara nöjd med vad den här utförde. Det var något av gamla tiders hänförelse och mycket av den nya tidens större arrangeringsförmåga över festen." Örebro-Kuriren refererade från Karlskoga: En av de mest lyckade socialdemokratiska festligheterna på länge i Karlskoga blev Morgonbrisjubileet. Arbetarbladet kommenterade: Som helhetsomdöme om Skärgårdens Morgonbrisfest måste sägas att man frapperas av kvinnornas aktivitet och arbetsförmåga, vilket dock samtidigt inger en viss trygghet inför den dekadans, som är rådande ute i världen. Från Falköping heter det: Morgonbrisfesten, som var besökt av ett par hundra personer, blev en stor framgång för den livaktiga klubben och rörelsen. Från Åmål rapporteras: Festen välbesökt och i allo lyckad. Viggbyholm: Lyckad, trevlig fest. Ljusne: Det blev en riktig högtidsstund för samtliga kamrater den dag, då vi firade vår kära tidnings 30-åriga tillvaro. Länstidningen: Östersunds kvinnoklubb har med anledning av att kvinnoförbundets pigga och stilfulla tidning fyllt 30 år anordnat en fest, som till alla delar blev synnerligen lyckad. Garpenberg: Vällyckad. Clemensnäs: Stämmingsfullt. Mora: En tvåaktare Kvinnor och politik, sammanställd av artiklar i Morgonbris jämte en del aktuellt ortsnytt och spelad av kvinnoklubbister, var intressant och fick ett gott utförande. Nynäshamn: En i allo gedigen fest. Sketchen En dag på Morgonbris redaktion framfördes på ett förtjänstfullt sätt. Hälsingborg: Redan från början en animerad stämning. Munkfors: Då det lästes ur Prologen: "Vi höja den högt på sköldarna, den bästa tidning är vår", applåderade den fulltaliga publiken. Svedala: Rungande leve för Morgonbris. Göteborg: Storståtlig fest. Till trängsel fylld lokal av andäktigt lyssnande publik. Det var en fest som sent kommer att glömmas. Ny Tids skyltfönster var dekorerat med Morgonbris. Både lördag, söndag och måndag gick en bilkortege genom staden med reklam för tidningen.

Vid flertalet fester medverkade representanter för partiets dagstidningar. Så var fallet i Göteborg, Uddevalla, Landskrona, Ludvika m. fl. platser. Red. Arvid Hallberg i Dala-Demokraten höll föredrag i Korsnäs om hur en tidning kommer till, varvid han gav en varm eloge åt Morgonbris och sade att man inom tidningsmännakretsar allmänt anser att den är en av Sveriges bäst redigerade tidskrifter och ansåg att de socialdemokratiska kvinnorna kunde vara stolta över sin tidning. Vid den storstilade festen i Malmö gav red. Hanna Leikel en ovanligt medryckande framställning av en journalists dag. Tal slutade med att hänvisa till Morgonbris såsom det yppersta exemplet på en välredigerad modern tidskrift, och uttryckte den förhoppningen att de socialdemokratiska kvinnornas tidning skulle finna vägen till allt fler och fler svenska hem.

Från Stockholm skrev partipressens korrespondent Non Sine: Det är inte ofta, man får uppleva en sådan teaterafton, som den Morgonbris i söndags bjöd sina trogna läsare. Det var inte bara att Dramatiska Teatern var fullsatt, och att det spelades bra. Det var en enhetlig stämning, en korrespondens mellan scen och salong, som man ytterst sällan finner. Det började med Morgonbrisjubileet. Först en högtidlig talkör, effekt-

(Forts. sid. 23.)

Femton pojkröster faller in: »Det var på Capri vi mötte varandra»...

KAN SKOLSANGEN BLI »LATJO»?

Solen flödar in genom fönstren i ett klassrum i Olofsskolan i Stockholm. Det är sånglektion. "Magistern" står vid flygeln och omkring honom trängs en grupp pojkar och flickor, mest pojkar i tolv-, trettonårsåldern. Han har svårt att värja sig mot den påträngande hopen. Magistern, det är pianisten Knut Brodin, känd, fruktad och avskydd för sina kätterska idéer av alla rättrogna sångpedagoger från Ystad till Haparanda, håller upp ett knippe sångtexter högt över huvudet. "Får ja g, får ja g! Man formligen sliter dem ur händerna på honom.

Den besökande får också några blad jämte en hemgjord sångbok med maskinskriven text, illustrerad med färgglada bilder. Även om man är en smula förberedd, är det med något av bestörtning och förvirring man bläddrar och läser: Capri, tango, Tatuerarvalsen av Evert Taube, La Cucaracha, Jungman Jansson av Dan Andersson, Orkidéer ur filmen "Flyg med till Rio, o. s. v. Texterna omväxlande på engelska, tyska, svenska, norska.

Knut Brodin sätter sig vid flygeln och slår an ett ackord. Kretsen sluter sig tätare kring honom. En liten tös har t. o. m. krupit upp och satt sig ovanpå flygeln. "Nå, vad skall vi sjunga då?" En mild flickröst pläderar ivrigt för en vals ur Czardasfurstinnan, som "hon fått lov på", men detta timida förslag dränkes ögonblickligen i en skur protester från herrsidan och det mumlas om "larviga visor" och "nå't med kläm i". Knut Brodin avlyssnar en stund folkets röst under det händerna glider utefter tangenterna och försöksvis intonerar några melodier. Till slut anser han frågan med övervägande "Capri" besvarad och om ett ögonblick tonar denna sprittande, rytmiska tangomelodi

genom rummet och femton pojkröster — flickorna överröstades snart — faller in med liv och lust, på engelska: "It was on the Isle of Capri that I found her...", och sedan det hela om igen på svenska:

"Det var på Capri vi mötte varandra,
jag minns det än som det vore i går,
då bland mimosor jag såg henne vandra,
i Italiens blommande vår."

Sedan följde snabbt på varandra sjömansvisor, både på svenska, norska och danska, dagens engelska schlagers, ett par varmt och innerligt sjungna Negro-spirituals o. s. v. En psalm intonerades i samband med dessa senare, men slog ej an. "Nej, inga psalmer nu!" "Varför det då?" "Psalmer är väl inte sånger, för dom pluggar man ju på timmarna i klassen." Till slut sjöng man O sole mio — på italienska! Men vid det laget hade åhöraren blivit så härdad att ingenting förvånade längre. Glimtar av den egna barnomens sånglektioner med do, re, mi, fa, so, la, si, do, omväxlande med "Djupt i havet på demantehällen", "Jungfrun hon skulle sig" och "Vintern rasat" syntes så oändligt långt borta. Bäst att inte spjärna emot, utan kasta loss från de gamla förtöjningarna och sjunga med i refrängen! Det senare var förresten inte att motstå. Man drogs med vilket man ville eller inte. Scepticismen och reflexionerna fick komma efter.

Sångtimmen var slut. D. v. s. man måste sluta, ty ett lag sex-, sjuåringar stod redan och bultade otåligt på dörren för att komma in.

Äntligen blir Knut Brodin ledig för en pratstund.

— Ja, detta var ju en mycket ovanlig form av sångundervisning, börjar vi tveksamt. Och vi efterlyser vad man vanligen förbinder med sånglektioner i skolan, nämligen ton-

träffningsövningar, harmonilära och "kulturell" sång. — Hur går det med vår musik- och sångkultur om schlagern tränger ut allt annat från sångundervisningen?

— Det är här inte fråga om att via barnen uppehålla någon slags musik- och sångkultur, svarar Knut Brodin. Sången i skolan har en mycket viktigare uppgift än så: den har i första hand en psykologisk uppgift. Ja, jag skulle vilja gå än vidare och säga: sången är en hälsofråga för barnen. Sången ger människan möjlighet att avreagera sig själv, om jag så får uttrycka mig. Hon kan "sjunga ut" och få avlösning för sina sorger, bekymmer och problem. Men då måste sången vara ett spontant uttryck för henne och inte ett med tillhjälp av allehanda teorier inlärt konststycke, avsett att paraderas med på skolavslutningar. Sången kan bli en djup avspänning för hela systemet, ett förnyelsebad för kropp och själ, viktigare än vanlig gymnastik, eftersom denna ej tar det psykologiska med i beräkningen. Det har t. o. m. hänt att pojkar vid terminens slut, när de känt sig trötta och överansträngda, bett att få sång i stället för gymnastik. Redan gamle Luther fann ju att "alla bedrövliga omsorger och allt oroligt larm, som djävulen stiftar, flyr för musik och sång". Men man har glömt att denne djävul icke flyr för harmonilära, tonträffningsövningar, musikhistoria och skalor! Barn i skolåldern har minsann så mycket, som de behöver sjunga av sig. De får packa i sig så mycket teoretisk kunskap, de har svårigheter med "matte", med språk eller med årtalen i historien, någon har mothåll av "fröken", de är trötta på att rabbla floder och bergskedjor i geografien. Orsakerna varför ett nutida skolbarn kan få mindervärdighetskomplex är legio. Hemförhållandena kan också vara sådana att en liten stackare knyter sig inom sig själv och går och bär på sorg och förtvivlan, som inte kommer till uttryck. Sångtimmarna kan bli en avstjälningsplats för dessa bekymmer. Barnen kan sjunga ut sin egen sorg, glädje, ensamhet och övergivenhet. De har något att överlämna allt detta i. Men om man ser sången på detta sätt, är det ett absolut oeftergivligt villkor att barnen går till sin sångtimme av egen drift, med glädje och icke ovilligt. Man måste avlyssna vad de själva vill sjunga och ej påtvinga dem enbart de "officiellt godkända" sångerna, som barnen, om de själva vågar säga sin mening, finner urtråkiga. Detta kom jag till insikt om den första sångtimmen jag hade med barnen här i skolan. Många av dem hade ju kommit från andra läroverk och skolor, där sångundervisningen bedrivs efter alla konstens regler. "Vad vill ni helst sjunga?" frågade jag. "Ingenting", var det olustiga svaret. Jag försökte med folkvisor och fosterländska sånger, men mötte samma uttråkade svar. "Ja, men om ni nu skulle få sjunga precis vad ni vill, vad skulle ni välja?" "Halta Lottas krog i Göteborg", svarade en parvel, och detta djärva förslag möttes av en vild bifallsstorm. Och Halta Lottas krog sjöng vi, om och om igen. Och därefter till omväxling "Vi lossa sand ibland på Söder Mälarstrand", så att hästarna stegrade sig i spiltorna på det gamla Posis, där skolan då var inrymd. Isen var bruten och sedan dess har Olofsskolan varit en sjungande skola.

— Men om man ser på texterna till alla dessa slagern, som finns upptagna i Er sångbok, måste man ändå undra om det är vad som bäst passar barnen. Dessa texter har ju för det mesta ett mer eller mindre maskerat erotiskt innehåll. Blir inte följden att barnen för tidigt leds in på dessa

banor, eller i varje fall, att deras smak ges en inriktning, som det sedan blir svårt för dem att komma ifrån?

— Det är barnen själva, icke jag, som valt dessa visor. Därför finns ju redan denna inriktning hos dem, när de kommer till mig. Och jag kan på intet vis gå med på att kalla dessa slagerns mindervärdiga varken vad text eller musik angår. Vad avhandlar de? Kärlek, sorg, glädje. Allt detta skiftande liv, som redan på alla håll omger barnen. Varför draga en slöja framför det, blunda för det dagsaktuella livet och enbart koncentrera sig på gamla folkvisor? Förresten, dessa folkvisors innehåll avklätt den gammaldags dräkten avhandlar precis detsamma: kärlek, glädje, sorg. Är det åldern, som upphöjer dem till "kultur"? Den gamla folkvisan, som sångpedagogerna ålägges att omhulda, var på sin tid också en schlager. I den nutida schlagern slår livets egen puls. Den slår icke i medeltidens takt, det är sant, men gör det den mindervärdig? Vi tror att vad som passar barnen bäst är att sjunga om kattor och hönor och om att barnen skall ha rena händer och visa Gud och föräldrar tillbörlig aktning och kärlek, samt senare om Bergakungar, jungfrur och Kristallen den fina, om björkar, sippor, fjällbäckar och som klimax fosterlandet. Det var vad jag också trodde i början av min sångpedagogiska bana. Men jag fick grundligt sadla om min springare. Jag fick först befria mig från mitt kortsynta förakt för dagsvisan, schlagern, jazzen. Barnens — av alla åldrar — intensiva intresse för den, kunde jag icke bortse ifrån. Dess melodi och rytm ryckte barnen med sig på ett sätt som de till sin takt släpigare folkvisorna icke förmår. Dagsvisan, schlagern handlar för det mesta om kärlek, det är sant. Men jag vet från min egen barndom hur tidigt förälskelsen vaknar hos barn. Mycket tidigare än föräldrar och pedagoger tror. Jag tänkte, att är kärlek och förälskelse av ondo, så är det med dem som med trollen, endast inför solen och Guds klara dag spricker de. Är de av godo, så är där ingenting att frukta. De små barnen tyder dessa visor på sitt sätt och skänker dem innehåll efter sin egen erfarenhet. Det viktigaste för dem är rytmen, melodien. Ibland är det nästan patetiskt att se den förlösande effekt en rytmisk melodi kan ha på ett litet barn. En liten pys, en femåring, var ny i sin klass. De andra hade redan rasat ut, vilket innebär att de under de första "sång"lektionerna mest gallskrek, men i takt med rytmen. Först senare övergick de till ordnade melodier. Den lille parveln var en blek, inbunden stackare, antagligen bunden och hämmad i hemmet. Han satte sig på litet avstånd från larmet och bara såg, såg med förundrade ögon. Så en dag, plötsligt, när jag spelade en sprittande jazzmelodi, sprang han upp på ett bord, började vifta med armarna och gallskrika. Han gallskrek både den lektionen och den nästa, innan han nådde sångstadiet. Att han efter den dagen var ett friare och lyckligare barn, var uppenbart för alla.

— Men vilket inflytande kan den känslomättade schlagern ha på barn i brytningsåren?

— Det är klart att särskilt för barn omkring pubertetsåldern får de visor, som besjunger kärleken, ett mera verklighetsbetonat innehåll. Men är det något fel, att dessa pojkar och flickor istället för att vara hänvisade till att sjunga dessa visor när de är för sig själva, får ta dem med sig in i skolan och öppet och naturligt sjunga dem där? Deras intresse är ju bundet vid dem ändå, inte vid folkvisorna och de "officiella" skolsångerna. När hela deras varelse

börjar vakna upp för kärleken och deras liv får ett nytt sjudande känslolinhåll, varför icke få sjunga ut det, som ändå fyller deras tankar? Ty att få sjunga om dessa ting är detsamma som att få tala om dem. Deras känslor blir ej undertryckta. Förälskelsen motas inte bort eller tränges ned, den får utlösning både genom rytm, melodi och ord. Och i de åren är man ju ständigt mer eller mindre förälskad. Jag skulle nästan vilja påstå att ingen speciell sexualundervisning behövs för dessa barn, som får "sjunga ut" sina känslor. Vad barn behöver är ej sexuella fakta. Vad de behöver är en rätt inställning till kärlekslivet. Under sjungandet kommer de i rätt relation till detta liv, de accepterar det, det blir ingen opposition mot det, varken yttre eller inre.

— Denna nya syn på skolsången ställer tydligen även stora psykologiska krav på sångläraren? Han kommer på det sättet kanske mer än någon av de övriga lärarna i kontakt med barnets känslovärld och får en helt annan och ny roll att spela i skolans liv än hans kolleger sångpedagogerna av den gamla skolan?

— Ja, det är sant. Jag kände redan från början detta krav på psykologisk förståelse så starkt, att jag på skarpen tvingades att öka på mitt bristfälliga psykologiska vetande. Det har jag försökt så gott jag kunnat, men ingenting skänker en sådan insikt som den dagliga samvaron med barnen — om man icke är full med förutfattade meningar och inte har någon egen pedagogisk käpphäst att rida på. Dessutom har jag själv tre barn i skolåldern, som ger mig ett rikt erfarenhetsstoff. Det är förunderligt vilka skiftande och livsviktiga frågor från barnen, som en sådan sångtimme kan ge upphov till.

— Men en sak till måste vi fråga om. Inte får man väl anse dagsvisan, schlagern som den musikaliska slutpunkten i uppfostran? Längs vilken väg sker övergången från dagsvisan till den "stora" musiken? Blir ej schlagern svår att komma ifrån, sedan smaken för den en gång uppodlats?

— Det är en fråga om ålder och utveckling. Därför att man som liten älskar och beundrar Jenny Nyströmstaylor, så är det därför inte sagt, att ens konstnärliga smak stannar vid dem hela livet igenom. Om barnen så mycket de har lust får frossa i dem, övergår de mycket snart till att in-

tressera sig för mera högtstående konst. För all del, det finns ju folk vars smak aldrig går över Jenny Nyströmstadiet. Huvudsaken är att man på rätt tid får leva ut sin konstnärliga smak, vilken den än är. Schlagern är tydligen det rätta och naturliga musikaliska uttryckssättet för vissa åldersgrupper. Den musikaliska konstens storverk hör icke hemma på sångtimmarna i skolorna. Hela vårt musikliv har tynat i skuggan av de klassiska musikheroerna. Vi har icke kunnat komma förbi dem. Vår konservatism har icke tillåtit något mellanstadium mellan småbarns- och folkvisorna och den stora musiken. Här kommer schlagern, dagsvisan in och fyller en naturlig uppgift. Att vår svenska dagsviskonst står så lågt jämfört t. ex. med Amerikas, är säkerligen vår traditionella, tråkiga sångundervisning i skolorna skuld till. Den är ej ägnad att ge näring åt folkets inneboende lust varken att sjunga eller spela. I Amerika har icke den klassiska musikens heroer eller en konservativ inhemska sångtradition stått hindrande i vägen. Därför har dagsvisan, schlagern ingenstädes nått en sådan både rytmiskt och musikaliskt sett hög utveckling som där och därför får vi, än så länge, låna därifrån. Att försöka påtvinga barn i skolåldern Schubert, Bach, Brahms och Beethoven, när hela deras håg ligger åt dagsvisan, skulle jag anse som ett psykologiskt sett mycket oförnuftigt drag. Då dödar man, där man vill ge liv. Säkraste sättet att utveckla en dålig smak är att undanhålla barnen det vi menar kan ge dem dålig smak. Ty när har man sett att omdömesförmågan minskats genom riklig och skiftande erfarenhet? Vår musikaliska smak kan endast växa genom full inlevelse i den sorts musik, som vid olika åldersstadier förmår fånga vårt intresse. Vad övergången från dagsvisan till den "stora musikkonsten" beträffar, så får utvecklingen själv bestämma, hur den kommer att ske. Finns endast ett levande och spontant musikintresse väckt hos barnen, behöver man ej ängslas för att det ej skall söka sig vidare. Troligen kommer det att söka sig helt nya vägar, som ej nödvändigtvis behöver sluta i de gamla klassikerna, utan går i andra riktningar. Mer än att skapa en "musikkultur" bör sången i skolan eftersträva barnens glädje och lycka, slutar Knut Brodin.

INKA

Sju-, åttaåringarna sjunger:

"Här kommer Fritjof Andersson, det snöar på hans hatt..."

HEM FÖR ENSAMMA SPÄDA BARN ELLER HEM FÖR SPÄDA BARN OCH MÖDRAR?

AV DR. AXEL HÖJER

Vid sekelskiftet inleddes i Sverige en ny politik gentemot övergivna barn, i det att samhället genom lagen om tillsyn av fosterbarn sökte skydda sådana. Genom lagen om barn utom äktenskap av 1917 och den därav följande omorganisationen av Allmänna Barnhuset med upprättande av hem för mödrar med späda barn snart i flertalet län samt genom lagen om samhällets barnavård 1924 har man gått vidare på de nya linjerna. Barnet skall knytas till modern, om möjligt också till fadern. Denna princip har senaste årtiondet genomsyrat vår barnavård.

Då i diskussionen om huru man genom att hjälpa unga kvinnor, som vänta att bli mödrar utan att önska det, och som för närvarande i stor utsträckning vidtaga åtgärder för avbrytande av sitt havandeskap, har den gamla tanken från föregående århundraden åter dykt upp. Borde man icke upprätta goda hem, där dessa unga mödrar kunde söka sin tillflykt, föda sina barn och sedan lämna dem till samhällelig uppfostran? Erkännas måste, att en sådan ordning kunde tänkas ha något större utsikt att rädda livet för ett antal foster än den andra föreslagna linjen, som vill giva mödrarna en mera effektiv hjälp ej blott vid förlossning och barnsäng utan också, med bibehållande av sambandet mellan moder och barn, till barnets senare uppfostran. Därför tvingar situationen till en förnyad granskning av skälen för att sammanknyta föräldrar och barn.

Den första och viktigaste faktorn är den psykologiska. Väl kan det sägas, att alla barn djupare sett äro den föregående generationens barn och att detta biologiska betraktelsesätt i någon mån skulle kunna tänkas minska ett barns plåga att icke känna sina föräldrar. Å andra sidan har arvsforskningen väckt så stort intresse också bland folket, att kändomen om förfäderna för närvarande torde spela en större roll än for-

dom. Ett barn måste fortfarande sägas hava rätt att känna namnen på sina föräldrar.

Vidare ha vi den moderliga omvårdnaden. De oerhörda framstegen på spädbarnsvårdens område tillåta oss visserligen att utan större risker uppföda ett barn ungefär från andra eller tredje kvartalet på konstlad uppfödning. Men denna teoretiska möjlighet förutsätter så många föranstaltningar, som i praktiken icke kunna i större skala förverkligas med anledning av kostnaderna, att det gamla franska ordspråket om att ett spädbarn, skilt från sin moder, är utsatt för livsfara, fortfarande i stort sett måste sägas vara gällande. Ur barnavårdens synpunkt synes därför den andra linjen vara att förordas med understöd åt mödrarna av både psykisk, ekonomisk och legislativ art.

I vissa undantagsfall, såsom vid tuberkulos hos modern och i vissa fall av övergivna barn m. fl., behöva vi fortfarande platser på barnhem för ensamma spädbarn. Därför böra några sådana platser reserveras på hemmen för mödrar med deras späda barn.

Men hur går det då med syftet att förekomma aborter? Enligt min mening torde utsikten att få behålla barnet icke framstå såsom mera fasansvärd för en förtvivlad ung kvinna än att försvinna för att föda det och se-

dan övergiva det. Det är själva tanken att bli mor under förhållanden, som hon icke önskat, som hon revolterar emot. Sexuell upplysning med kunskap om prevention, uppfostran till en bättre hållning i sexuellt avseende och slutligen en ändring i den allmänna opinionens och olika myndigheters sätt att betrakta unga mödrar torde här vara mera effektiva hjälpmedel. Skola vi om tio år kunna tillgodoräkna oss följderna av en sålunda lagd politik, måste den omedelbart energiskt igångsättas.

Från en norrländsk stad har sänts mig en protest mot ett uttalande om vissa hem för späda barn utan mödrar, som stått att läsa i ett referat i årets första Morgonbris. Jag hade där skrivit, att vissa hem för späda barn utan mödrar, grundade för att befördra sedligheten och snarast befria modern från tecknet på hennes "föredring", nu i stället genom sin verkan till att skilja moder och barn direkt befördade osedligheten. Detta uttalande har ansetts kränkande. I sin knappa formulering kan ett sådant påstående möjligen sägas ha fog för sig och jag vill då förklara, att jag icke avsett något särskilt av de norrländska hem, som skulle kunna åsyftas. Uttalandet är paradoxalt tillspetsat och varje välvillig läsare torde ha förstått, att det är en viss bar-

Ingen fara för att barnen skall falla ur, garanterar dessa sängar, som öppnas vid sidan som skåp. De återfinnas i Eenska barnhemets trevna sovrum.

navårdspraxis som klandras. Från ett av de norrländska hemmen meddelas, att mödrar redan ibland ha medtagits, att man söker upprätthålla förbindelsen mellan mödrarna och deras barn och att genom initiativ från Allmänna Barnhuset hädanefter minst tre mödrar skola vara intagna på hemmet. På hemmet har vidare vårdats barn till tuberkulösa mödrar, och det har i övrigt verkat som upptagningshem för hela Västernorrlands län. Den utveckling, jag förordat, är sålunda i full gång. Genom detta meddelande hoppas jag, att känslan av kränkning skall bli borttagen. I referatet borde hava stått "sådana hem" i stället för "dessa hem" eller ännu hellre borde de norrländska hemmen icke hava medtagits. I själva föredraget meddelades om dem endast de uppgifter, som de själva torde ha insänt till Svenska Fattigvårds- och Barnvårdsförbundets kalender. I förhållande till folkmängden har det berörda Norrlandshemmet mindre än en sjättedel så många platser som hemmet i Hälsingborg för denna stad och Luggude härad, vilket i praktiken måste medföra en väsentlig skillnad i intagningsprinciperna. Jag har ingen anledning att betvivla den för ifrågasvarande Norrlandshems drift ansvarige läkarens utsago, att hemmet är behöfligt för ovan skildrade legitima ändamål.

Malmö i februari 1935.

J. Axel HÖJER

ENSAMMA MÖDRAR

UR EN BARNMORSKAS ANTECKNINGAR

Till det lilla förlossningshemmet på landsbygden mellan de tre städerna, anlände på trettondagsafton för några år sedan en sjuk ung människa. Hon åtföljdes av far, mor och det väntade barnets farmor.

Det var kraftiga människor märkta av hårt arbete. Lite dystra och högtidliga som om det gällt en begravning voro såväl föräldrar som den blivande modern. Hon var nitton år och frisk och sund. Efter ett dygn föddes hennes son, en duktig krabat. Medan hans gälla röst alltemellanåt hördes låg den unga modern tyst och fämäld som en bild av fast beslutamhet.

— Vi visste att hon hade elva yngre syskon hemma.

Den lilles mormor kom och hälsade på, behärskad och allvarlig såg hon till sin dotter och pysen.

Hur hon kände inför den oväntade tillökningen i familjen kunde vi förstå av hennes ord:

— Vi har nog hört hur mycket bekymmer de har, men vi skall arbeta så nog skall brödet räcka till den där också!

Hon och hennes man hade mer än en gång avböjt från kommunen erbjuden hjälp för sina barn.

Den lille gossens far kom också och hälsade på. Han var ute och fullgjor-

de sin första värnplikt. Så kom den dag då mor och barn skulle lämna förlossningshemmet. Det var hennes far som hämtade henne.

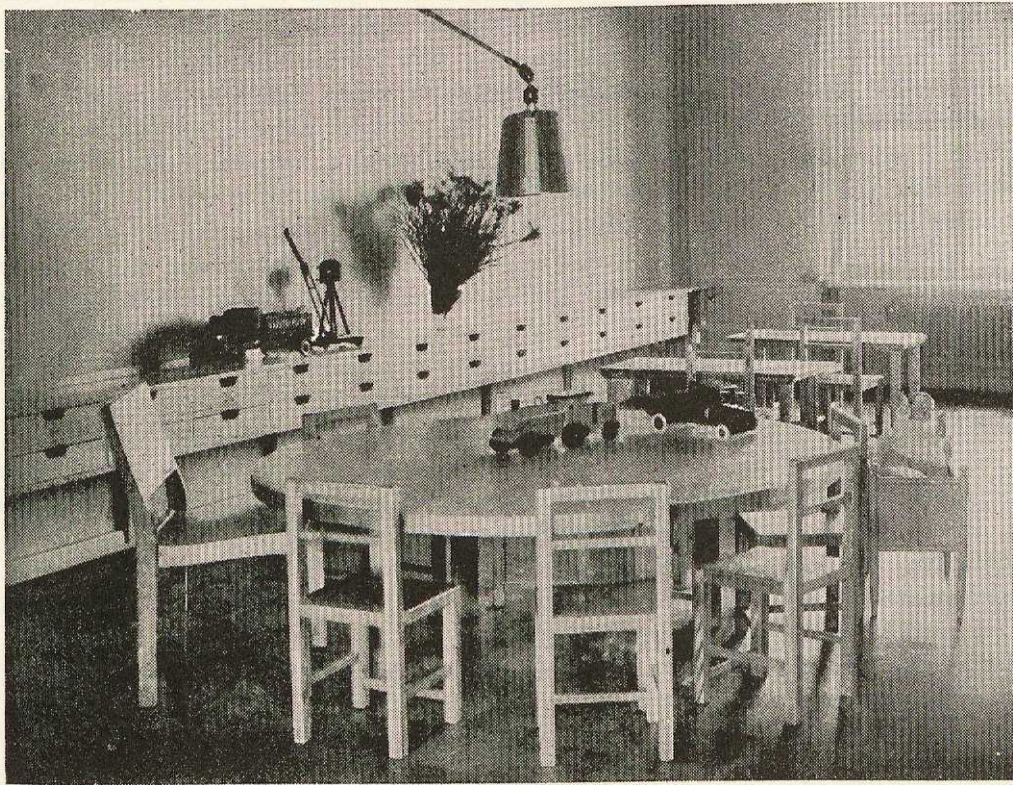
Efter en kort tid såg man henne ett par gånger dagligen cykla den flera kilometer långa vägen mellan hemmet och arbetsplatsen.

Hon hade fått arbete på apoteket, men hennes son behövde ej försaka modersmjölken.

— — —
En ung flicka kom till förlossningshemmet. Hon såg ut att vara sexton år och så vacker. Ett fint ovalt ansikte med stora blå ögon, omramat av brunt lockigt hår.

Hon var så tacksam och rar, men de granna ögonen tycktes stundom fylla av ångest, som inte bara kunde komma av de svåra smärtorna. Hon hade minst en månad att vänta på förlossning, en svår inflammation var orsak till smärtorna. Fästmannen kom regelbundet och hälsade på, det tycktes vara en präktig pojke, men hans fel var att han var så ung, 20 år. Han var elev vid en trädgård och det var ju långt till möjligheterna för giftermål. Hon var den yngsta av elva syskon, varav två systrar voro borta från hemmet. De åtta hemmarande bröderna, skogsarbetare, hade velat köra ut sin unga syster då de fick veta hennes tillstånd. Dock hade denna flicka måst stanna i hemmet för att hjälpa sin mor och sina bröder. Dessa bröders beteende

(Forts. sid. 24.)

I ett funkishus vid det förnämliga Norr Mälarsstrand i Stockholm ligger Eenska stiftelsens hem för ensamställda mödrar i förvärvsarbete — nybyggt av två kvinnliga arkitekter och med fröken Anna Lindhagen i ledningen. Här får mödrar till barn upp till sju år bo i trivsamma rum med tillgång till bad för en ytterst ringa summa, vari ingår avgift för gas och ljus. I luftiga, ljusa barnkamrar och en spädbarnsavdelning omhändertas barnen för den bästa tänkbara vård. På sommaren svarar en takterrass med tillgång till dusch för att även de minsta skall få njuta sol och sommarvind medan de mera försigkomna roa sig utomhus.

DELTA G I MORGONBRIS MAJFÄRD TILL MOSKVA!

B A R N S T U D I E

A V G U N H I L D T E G E N

Det var modernt med poesialbum. Nästan alla flickorna i klassen hade var sitt, till och med Hulda Smitt, som ingen pappa hade. Men hennes album var bara brunt med ett landskap utanpå, då Annas var snövit med en rosenknopp i upphöjd pressning. Och under rosen stod med guldtryck: Poesi.

Poesi! Ännu hade ingen skrivit en rad i Annas album. Det var tomt och vitt, varje blad var glatt och styvt med en smal guldkant, som glänste när man försiktigt bläddrade i den tomma boken.

Det var en julklapp, en önskad och efterlängtd julklapp. Nu skulle skolan snart börja efter jul, och Anna hade beslutat att den första som hon skulle be skriva i boken, det var magistern, herr Mattsson. Då kanske det skulle bli verklig poesi i detta album, och inte bara: "Du är rosen, jag är törnet, glöm ej vännen som skrev i hörnet!" Eller ännu värre: "Livet går i härs och tvärs, så gör också denna vers", som det stått i Huldans album med stora bokstäver i kors över en hel sida.

Om hon till exempel först bad Hulda, skulle hon säkert få en sådan förskräcklig vers, som man absolut inte kunde kalla poesi. Nej, poesi det var "Vi suckar det så tungt uti skogen?" eller "Den bleka månen sken på mon, av hunger tjöt i klyftan lon" — eller ännu bättre: "Var har du varit så länge, Sven i Rosengård? — Jag har vattnat fålarna, kära moder vår. — I vänten mig sent eller aldrig."

Hulda bodde i gårdshuset med sin mamma, som sydde byxor åt "Arnbergs konfektion". Anna bodde i gathuset med sin pappa, som var förste bokhållare i "Arnbergs Herrekipering". Båda gick i folkskolans andra klass, de hade samma skolväg, samma läxor och ett liknande öde: enda barnet. Anna var utan mamma, men Hulda utan pappa — ja, det är nu en stor skillnad, förstås, men det är en skillnad som man mera känner än förstår.

Om söndagarna brukade Anna gå över gården och hälsa på hos Hulda. Då hade Huldans mamma, fröken Smitt, städat undan cheviotlapparna och lagt igen symaskinen, och när Anna kom, satte hon på kaffepannan och sade:

— Så snällt av Anna att titta in!

Och Hulda tog fram alla sina blomsterkort eller "stycken" och lade ut dem över det stora bordet, där hennes mamma om vardagarna bredde ut sin söm — och sedan lekte och pratade de båda flickorna, tills Huldans mamma satte fram kaffet med köpt kaffebröd, som Anna tyckte så mycket om. Hemma var det bara hembakta skorpor, det ansåg faster tillräckligt. Det var faster Emma, som skötte hushållet sedan Annas mamma dog, när Anna var liten...

Och faster Emma tålde illa att Hulda kom upp till Anna. Faster Emma sade fula ord om Huldans mamma, men Anna trodde inte på dessa ord, hon tyckte om fröken Smitt, hon var glad och vänlig, hon hade ett vackert ansikte och ett kopparrött hår, som man inte kunde se sig mätt på...

Hulda var inte så märkvärdig. Hon var rund i ansiktet och hade nästan lingult hår. Men hon var gladlynt och

Foto Marianne Breslauer.

Ur Photographie 1935.

snäll, fast hon ibland kunde gråta av vrede i skolan, när ungarna skrek: — Din mamma, som är fröken...!

Nu var det trettondag, och Huldans mamma tände ljusen i den lilla julgranen på symaskinen. Hulda hade fått ett ormspel med tärningar till julklapp, och nu spelade de båda flickorna ivrigt och flyttade sina knappar från station till station på ormens fjälliga rygg. Anna hade också önskat sig ett spel, men hon hade inte fått något. Poesialbum hade hon ändå fått, men inom sig undrade hon om det inte berodde på att faster Emma både hört och sett att Hulda haft ett sådant hela hösten. Underligt, tänkte Anna att Hulda långt förr fick sina önskningar uppfyllda, fast hon bodde i gårdshuset nära soptunnorna. Anna fick alltid vänta länge, länge på allt som var roligt. Det enda pappa gav henne, var böcker. Och hon var stormande lycklig för var bok hon fick, men ibland kunde hon önska ett halsband av glaspärlor eller en ring av silver, därför att de andra flickorna hade det — men det fick hon aldrig, det var överdåd, sade faster Emma. Även böcker var överdåd, men hon kunde inte bestämma över pappa. Pappa var visst den enda människa på jorden som faster Emma hade respekt för, och hon tog sig aldrig för att kritisera hans handlingar. Även om det välfyllda bokskåpet var överdåd, så var det ett fint överdåd, och faster Emma gned glasdörrarna till bokskåpet med både vörd-

nad och förargelse och höll inne med sina tankar om bokslöseriet.

— Jag skall skriva i ditt poesialbum, sade Hulda plötsligt när ormspelet var slut.

Anna rodnade. — Ja, men jag tänkte be magister Mattsson först. Men sen skall du få skriva!

Hulda satt med öppen mun. — Vågar du be magistern skriva i poesialbumet? Är du tokig!

Anna blev ännu rödare. — Tror du inte han gör det då?

Hulda såg eftertänksam ut. — Jo, åt dig skriver han nog — du är så styv — och så...

— Vad då?

Hulda kastade en blick bort emot spisen, där modern just hällde upp kaffet i en porslinskanna.

— Nej det var inget..., sade hon.

— Hör på! sade Anna. — Vi ber honom på samma gång, du och jag...

Hulda såg lyckligt tvivlande ut. — Vill du det?

— Ja, sade Anna. — Vi tummar på det!

Och de satte sina tummar bestämt mot varandras, och Huldans mamma som just kom med kaffebrickan frågade: — Vad tummar ni på?

Men ingen svarade.

Så drack man kaffe med extra gott kaffebröd, ljusen i den lilla julgranen lyste vänligt, och Huldans mamma pratade med sin glada, ljusa röst. Och både Hulda och Anna tänkte lyckliga och litet ängsliga på den stund då de skulle be magistern skriva i deras poesialbum.

Uppropsdagen kom, och både Anna och Hulda hade sina poesialbum med sig under psalmboken. Men den dagen blev det ändå inte av att fråga. Magistern var så stor och hans röst fyllde hela skolrummet — man måste låta några dagar gå, tills man vant sig vid hans mäktighet.

Alla de andra klasserna sade: — Ni har en snäll magister — han slår inte pojkar och luggar inte flickorna — och han gör utflykter och plockar svamp med sin klass oftare än någon annan lärare...

Ja, magister Mattsson var snäll. Anna lyfte på bänkklocket och tittade på det vita poesialbumet, som låg där ovanpå Folkskolans läsebok. Om allt gick bra den här timmen, om inte Hulda stakade sig på Sydamerikas floder, så skulle Anna fråga efter timmens slut.

Hulda fick inte frågan, Anna fick den, och hon klarade lysande både floder och berg. När det ringde ut vände hon sig om och blinkade åt Hulda, och så grep hon sin fina vita tomma bok och gick fram till magistern. Hulda kom tätt efter henne med sitt bruna album, som redan innehöll poesi av olika slag.

— Skulle magistern vilja skriva i mitt poesialbum? frågade Anna och neg.

— Och i mitt också? tillade Hulda och sträckte fram sin bok.

Magister Mattsson såg litet överrumplad ut men tog böckerna och svarade — Det måste jag ta mig en funderare på! De båda flickorna rusade ut, och hela rasten vandrade de lyckliga omkring arm i arm. — Att hon vill gå med Hulda! sade en av flickorna högt. Anna blev röd och ond. — Är det något fel på Hulda? frågade hon.

Men ingen svarade.

— — —
Det gick flera dagar innan magistern hade böckerna med

sig i skolan. Anna och Hulda spejade varje morgon ivrigt efter magisterns höga gestalt på skolgården och lagade så att de fick niga för honom på samma gång. Han kunde omöjligt glömma dem.

Äntligen en dag hade han de välkända böckerna under armen. Men först efter sista timmen lämnade han ut dem.

Anna neg djupt och skyndade ut. Hon kom inte ens ihåg att se sig om efter Hulda.

Men utanför skolgrinden väntade hon som vanligt. Där hade hon hunnit läsa verserna:

”Gud är det första. Din Skapare känn!

Själen han tände, en tindrande gnista.

Gnistan han fordrar som flamma igen.

Gud är det sista.

Offra åt honom från vagga till grav

blomman av handlingar, känslor och tankar!

Han uppå levnadens svallande hav

vare ditt ankar!”

Mogens Mattsson.

Så stod det med magisterns allra prydligaste välskrivningsstil.

Ja, det var riktig poesi — inte om Livet går i härs och tvärs och sådana dumheter. Och så vackert skrivet! Så rent och klart och prydligt!

Se, där kom nu Hulda! Hon snubblade fram med poesialbumet uppslaget framför näsan.

— Titta här! ropade hon glatt åt Anna. — Jag kan faktiskt inte läsa vad det står.

Och hon pekade ivrigt i sin litet solkiga bok på en sida, där det stod en kort vers.

Ja, vad stod det? Anna stirrade på de slarviga, hastigt nedslängda bokstäverna, så olika dem hon nyss beundrat i sitt eget album.

— Få se vad han skrivit åt dig? bad Hulda.

Men Anna tryckte hårt ihop boken. — Nej, sade hon.

Hulda såg förvånad på henne. — Vad är det åt dig? Du får ju se på min vers!

Anna hörde inte. Hon stirrade förbi Huldans förvånade men förnöjda ansikte ut i rymden, hon kände gatan våldsamt höja och sänka sig under henne, hon kände ett långsamt äckel stiga upp i halsen — och plötsligt var hon alldeles ensam på jorden, så liten och försvarslös som aldrig förr... Inte ens de stora kunde man lita på!

— Ge hit boken! sade Hulda skrattande. Anna såg groparna i Huldans runda kinder.

— Nejl skrek Anna och vände sig om.

Snabb som tanken slog hon upp boken, ryckte häftigt ut bladet och rev det i små, små bitar, som hon kastade runt omkring sig.

Skräckslagen såg Hulda på. — Vad gör du? viskade hon. Då började Anna gråta, och Hulda tog henne försiktigt under armen.

— Kom, sade hon, magistern står i fönstret och ser på oss.

— Det kan han gärna göra, sade Anna mellan snyftningarna.

Hulda fick aldrig veta vad som kommit åt Anna den gången, och eftersom hon hade lätt för att glömma, tänkte hon inte heller på den konstiga händelsen, förrän en dag tjugo-fem år senare när hon hörde ett föredrag av riksdagsman Anna Sten på Folkets hus i deras barndomsstad. Ämnet lydde: ”Varför jag är socialdemokrat.”

Motorgeneratorn igångsättes.

FÖR DUKTIGA POJKAR

En pojke som har gry i sig och är energisk och begåvad bör — oavsett från vilket samhällsskikt han utgår — av samhället beredas sådana utbildningsmöjligheter att han utan för stora kostnader och tidsutdräkt kan komma fram på den bana han har håg för. Alla reformer och alla nyheter inom skolväsendet, som pekar i denna riktning, bör därför hälsas med glädje.

Det har tid efter annan hänt att Morgonbris kommit i kontakt med föräldrar, mest mödrar ur arbetarklassen, som med värme och tacksamhet talat om en relativt ny skola i Stockholm, där deras pojkar fått en utomordentligt gedigen utbildning. Om deras Lars gått igenom denna skola, har de också vanligen önskat att även Sten och Åke när tiden är inne skulle få komma in där. Vad de särskilt satt värde på utom den grundliga utbildningen har varit lärarnas stora intresse för pojkarna och — icke minst — den stora möda skolan gjort sig att försöka skaffa de unga platser, sedan de utexaminerats. Och så vitt möjligt har man också försökt tillse att rätt pojke kommit på rätt plats. Dessutom är skolan avgiftsfri. Så långt mammorna. Det är således inte att undra på om Morgonbris fattat intresse för en sådan skola och gärna vill veta litet mer om den. Den heter Tekniska Mellanskolan, och vi har vänt

oss till skolans rektor, Arvid T. Pehrson, för att få litet närmare upplysningar om dess verksamhet.

— Skolan tillhör Stockholms stad, säger rektor Pehrson. Förr hade den ett långt och krångligt namn: Stockholms Stads Högre Folkskola för Teknisk utbildning. Då var den en direkt överbyggnad på folkskolan, men nu är den en fullt självständig skola. Den är fyraårig — i vissa fall femårig — och lagd så att pojkar som kommer från folkskolans sjätte klass eller har motsvarande kunskaper kan få pröva in där. Den är icke en yrkesskola i vanlig mening. Beteckningen praktisk realskola är snarare den riktiga. Och den examen, som avlägges, kallas ju också Praktisk realexamen. Detta är ju en helt ny typ av realskola, där det praktiska arbetet beretts lika stort rum som det teoretiska. Skolans mål är att ge bästa möjliga utbildning, både allmänbildning och praktiskt direkt användbara kunskaper, först och främst åt den kategori pojkar, som redan i sjutton-, adertonårsåldern måste börja förtjäna sitt uppehälle. Här passar vi på att kasta en blick på det väldiga schemat, som hänger på väggen i rektorexpeditionen. Det upptar utom de vanliga skolämnena språk — svenska, engelska och tyska — geografi, matematik, kemi, fysik, historia, även laborationer av olika slag, verkstadsarbete, industriell ekonomi med bokföring, mekanik, ritteknik, fältmätning, arbetarskyddslagstiftning o. s. v.

— Är det i allmänhet svårt för en pojke att komma in vid skolan? Hur stort är elevantalet?

— Konkurrensen är nog ganska skarp. Vi har nu 500 elever, uppdelade på två skolor, en i Maria och en i Engelbrekt. Varje barn i folkskolan får vid avgången en broschyr med förteckning på alla utbildningsmöjligheter, som står dem till buds, och där finns även vår skola medtagen. Kännedomen om skolan sprids ju också den personliga vägen allteftersom nya årskullar utexamineras, ungefär hundratalet elever avgår årligen. De som bäst klarat inträdestentamen kommer alltså in. Sedan gäller det om de är energiska och intresserade nog att följa med. Det kan ju hända att någon eller några faller ifrån redan första året, eller det andra, de som fortsätter skolan ut och tar sin examen är verkligen duktiga pojkar.

— Vi har hört — också föräldravägen — att dessa pojkar har lätt att få platser och komma sig fram, ja, att de rent av skulle vara eftersökta av arbetsgivarna?

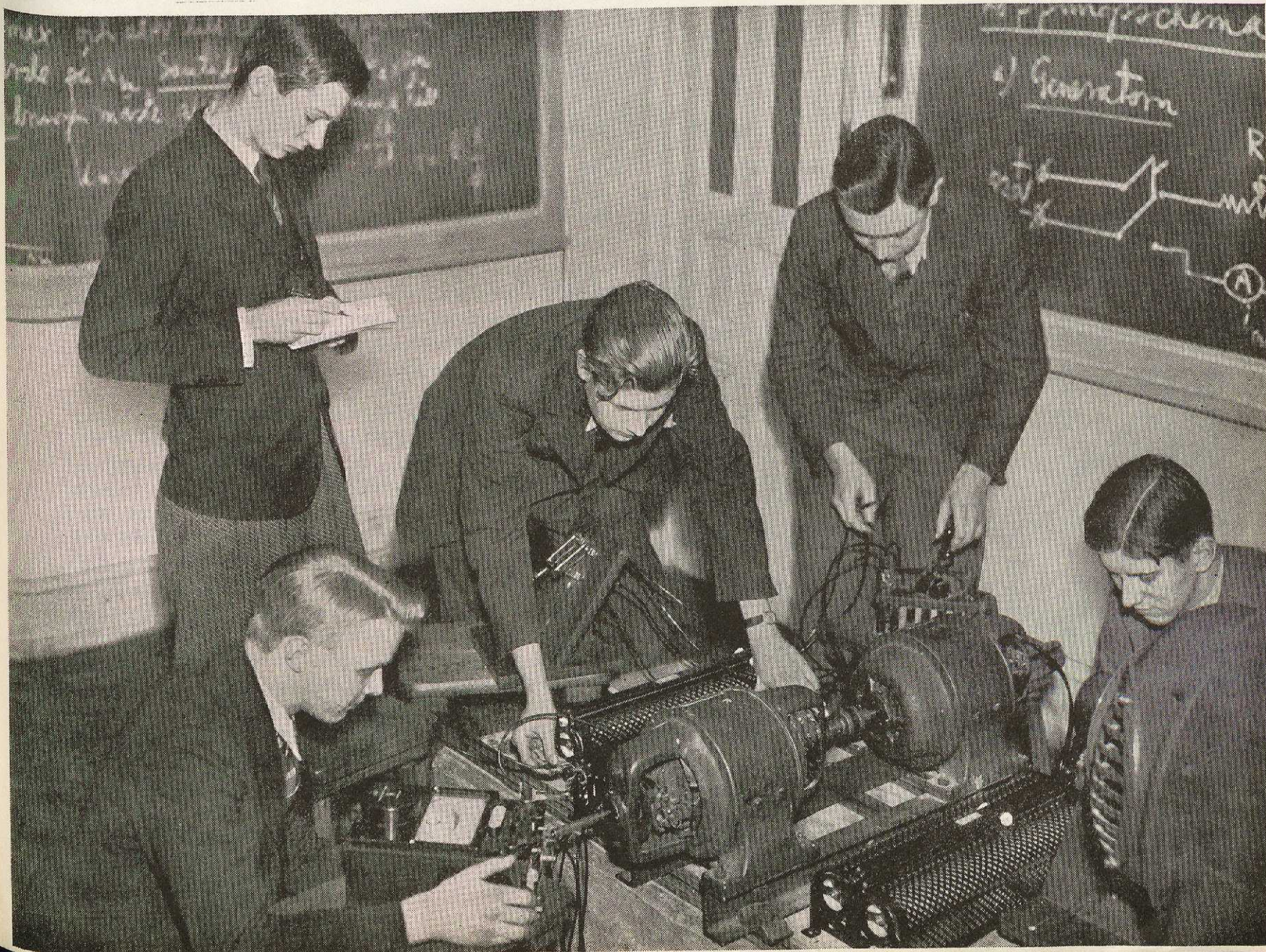
— Det är nog sant, att pojkarna i allmänhet lyckats få platser utan att ha behövt vänta alltför länge. Inte ens under den allra svartaste tiden för 3—4 år sedan behövde våra pojkar gå utan arbete, fast det ibland kunde dröja en bit in på nästa hösttermin innan alla hade jobb. Under normala tider har vi sällan några pojkar "på lager".

— Vad för slags platser får de i allmänhet?

— Vi framhåller alltid för pojkarna, att de ej skall vara

rädda att börja nedifrån på en anspråkslös plats som arbetare inom ett företag. De får ej tro, vilket är så lätt att göra, att de ökade skolstudierna kan ersätta praktisk erfarenhet. Vi försöker pränta in i dem, att först när de i rent praktiskt arbete visat sig lika duktiga som de kamrater som direkt från folkskolan kommit ut i förvärvslivet, kan de göra sig gällande framför dem. Men som jag förut nämnde är det de verkligt dugliga pojkarna som slutför sina studier och tar sin examen, och därför måste de ju med sitt ökade kunskapsmått kunna arbeta sig fram, vilket de också i allmänhet gör. Mest går ju pojkarna till industrien. I allmänhet börjar de i botten, men sedan kan det ju hända att de blir biträden åt verkmästare, arbetsledare eller att de kommer in vid laboratorier, ritkontor eller dylikt. Men det är ju helt och hållet den individuella dugligheten, som avgör vad de kan bli. Pojkar som kommer härifrån har icke bibringats någon glorifierad uppfattning om de s. k. "intellektuella" yrkenas företrädare framför de rent praktiska och det är ju främst för praktiskt arbete skolan vill göra dem skickade. Men om man t. ex. kommer upp på ett sammanträde i den livaktiga föreningen av elever, som utexaminerats härifrån, kan man nog se att pojkarna förmått klara sig bra och att den ökade utbildningen burit frukt inte enbart ekonomiskt. På hållning och uppträdande märker man att skolan haft sin inverkan även på andra sätt.

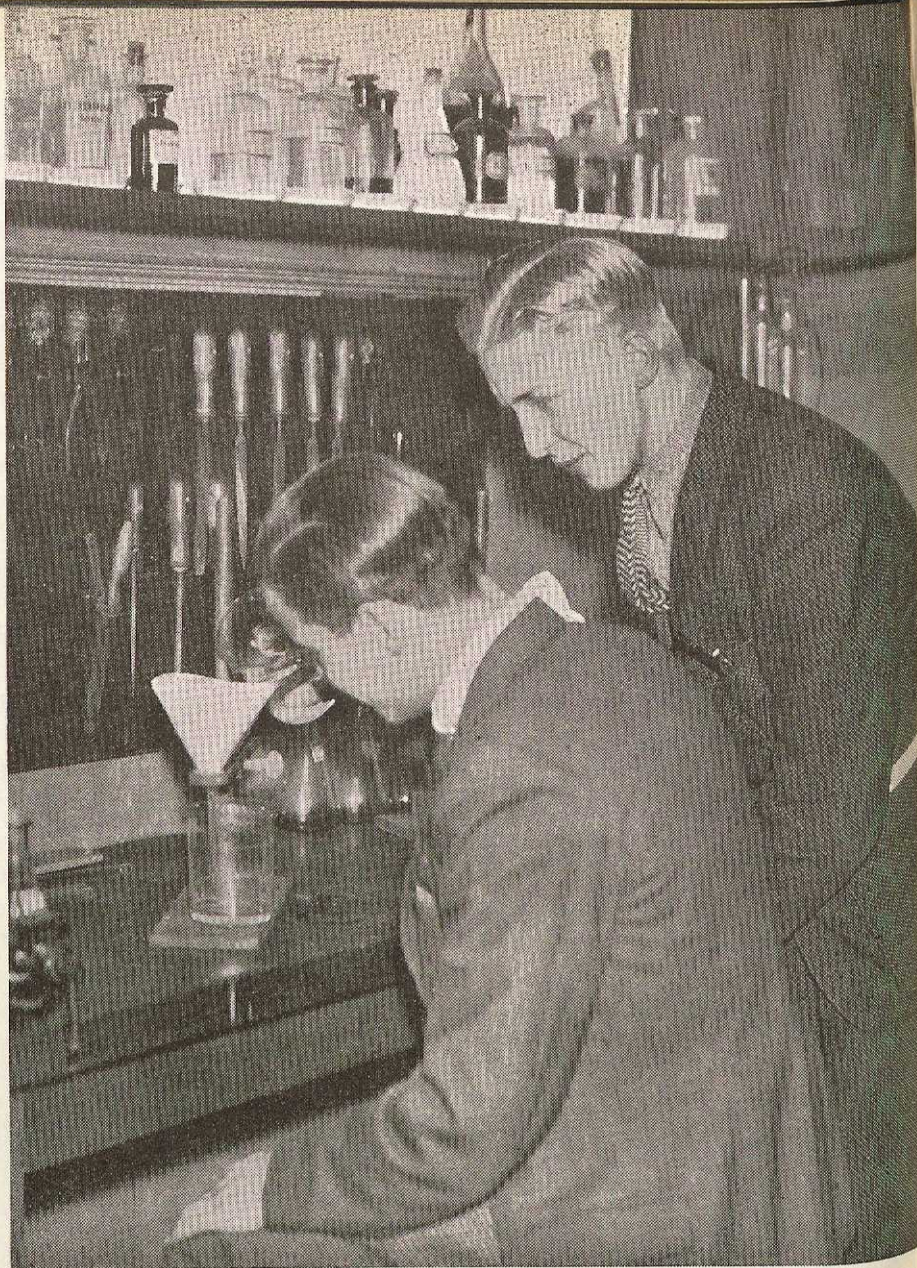
Prov med elektrisk motor.

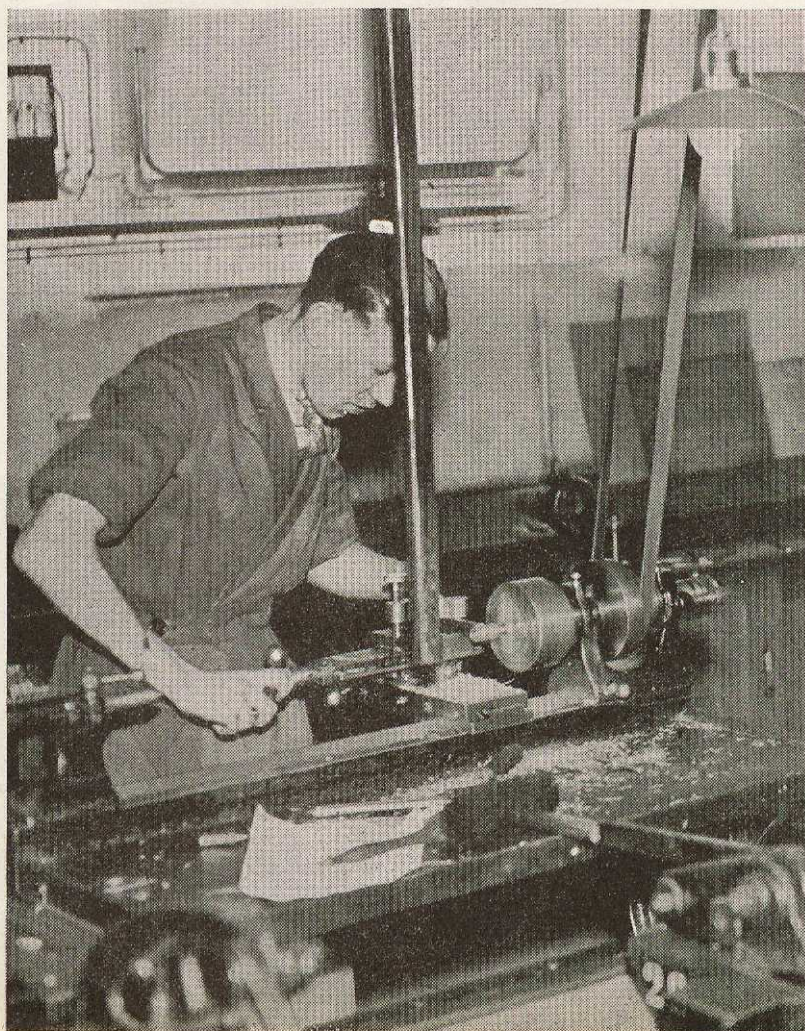
— Vi har också hört att pojkar direkt från Tekniska Mellanskolan kan komma in vid Tekniska Högskolan. Detta är ju en glädjande utveckling, som vi gärna skulle vilja höra litet mer om.

— Under de senaste åren har ett tjugutal av våra pojkar kommit in vid Tekniska Högskolan. De har haft en skarp konkurrens att utstå och att de klarat sig så bra, är ett fint betyg åt dem. Men jag skulle vilja understryka, att skolan alls icke håller upp denna väg som eftersträvansvärd för flertalet pojkar. Tvärtom är skolans verksamhet lagd så att ingen av falsk ambition väljer denna långa och kostsamma väg. Men om bland eliten pojkar i sista klassen finns verkliga studiebegåvningar, så bereder vi dem tillfälle att under ännu ett år — vad jag förut menade med det femte — studera vidare. Studierna detta sista år är egentligen mest självstudier under behövlig ledning och antalet lektioner är det minsta möjliga. Att det endast är ovanligt både energiska och begåvade pojkar, som kan slutföra detta sista ganska pressande år och i många fall med glans klara tentamen till Högskolan, faller av sig självt.

— Så som utvecklingen inom näringslivet utvecklats under det sista decenniet, fortsätter rektor Pehrson, har behovet av denna nya typ av realskola gjort sig alltmera gällande. Den vanliga realskolexamen är ej längre någon särskilt god underbyggnad för dem som vill ägna sig åt praktiska yrken. Fackkunskapen kan ej nu som fordom förvärvas så småningom i arbetet. En pojke med vanlig realexamen måste nu för tiden genomgå fackkurser, innan han kan sättas till de vanliga sysslorna på kontoret eller inom industrien. Det händer ofta att föräldrar, sedan de med svårighet dragit fram sina barn till realskolexamen, ej har råd låta dem genomgå någon fackkurs. En sådan odifferentierad realskolexamen blir sålunda ganska ineffektiv. Därför fyller den nya praktiska realskolan av den typ Tekniska Mellanskolan representerar — det finns också motsvarande sko-

I kemikalielaboratoriet.

lor för flickor* — ett verkligt behov, ty den förenar allmänbildning med fackkunskap och praktiskt arbete och gör den som avlagt en sådan examen skickad att direkt gå ut i förvärvsarbete. Just nu pågår examen vid vår skola, slutar rektor Pehrson, och just denna examen har ett särskilt intresse så till vida att den är den första praktiska realexamen, som avlägges i vårt land.

Efter samtalets slut gjorde vi en rond genom skolans lokaler. Pojkar från tretton upp till aderton år stod ivrigt böjda över ritbräden, skrev engelska, laborerade och gjorde experiment i de synnerligen up-to-date och med modernaste materiel inrättade laboratorierna för kemi och fysik. Längst ned i källaren surrade motorer och arbetsmaskiner och det svetsades, bultades, filades och gängades av hjärtans lust. Man höll just på med examensproven, förklarade verkstadsläraren. På denna avdelning bestod de i tillverkningen av de finaste och mest invecklade maskindelar och verktyg efter ritningar och beräkningar, som eleverna själva förut gjort upp. "Här behövs minsann inga extra åtgärder för att driva på intresset", sade verkstadsläraren belåtet. Och den ytterliga koncentration och intensitet, varmed ynglingarna gick upp i sina respektive uppgifter, bar syn för sägen. "Fina pojkar vi har här", yttrade han vid avskedet, "i alla avseenden", tillade han med eftertryck.

*I nästa nummer av Morgonbris kommer vi att skildra en sådan praktisk realskola för flickor: Hushållstekniska mellanskolan i Stockholm.

»PRIVATANSTÄLLDA» VANLOTTADE

SÄGER INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN EFTER EN UNDERSÖKNING I OLIKA LÄNDER

Göteborgs hembiträdesförening diskuterade vid sitt senaste sammanträde sin kårs arbets- och löneförhållanden och vände sig särskilt mot kafferepsdiskussionerna och de meningslösa insändaredebatterna i hembiträdesfrågan. Det enda som skulle kunna åstadkomma någon ändring i det rådande kaotiska tillståndet är de åtgärder, som kan tänkas som resultat av den pågående statliga utredningen. "Vi äro övertygade om att det skulle vara bättre om vi hade en arbetsgivarorganisation att förhandla med", framhöll föreningens ordförande fröken Anna Karlsson. "Husmodersföreningarna äro helt neutrala och syssla inte med hembiträdesfrågan utom i största allmänhet. Det vore bättre med en fast organisationsform för hemmens arbetsgivare." Dessa krav kommer att närmare diskuteras vid ett möte i Stockholm, som Morgonbris och Idun planerar att gemensamt anordna i Stockholm inom den närmaste tiden. Morgonbris skall företräda hembiträdenas intressen och Idun arbetsgivarna-husmödrarnas.

Det har alltid visat sig vara svårt att organisera de privatanställda, vare sig det gäller politiskt eller fackligt. Med "privatanställda" avse vi här i främsta rummet de kvinnliga arbetare, som mot betalning ställa sin arbetskraft till hemmens förfogande, eller hembiträden. Svårigheterna äro och ha varit många och man kan säga, att de män och kvinnor, som arbeta inom industrien eller affärsvärlden, i många fall icke ens känna till bråkdelen av de svårigheter den här berörda yrkesgruppen faktiskt har att kämpa mot. Det brukar ju sägas, att då man känner svårigheterna är mycket arbete gjort, och denna tanke har också varit ledande vid den omfattande undersökning rörande hithörande förhållanden som Internationella arbetsbyråen helt nyligen publicerat i sin tidskrift. Denna undersökning, som vi här endast i korthet kunna behandla, visar på ett beklämmande sätt att de privatanställdas lott jämförd med andra arbetares är allt annat än avundsvärd och att man på många håll icke alls tager hänsyn till denna grupp — "husligt arbete" — då det gäller arbetslagstiftning.

Antalet i husligt arbete sysselsatta i skilda länder är fortfarande, trots ekonomiska kriser, moderna lägenheter o. s. v., rätt stort i förhållande till folkmängden. Så hade t. ex. Frankrike (1926) 680.000, Tyskland hade vid samma tid 1,3 milj., England (1931) 1,4 milj., Sverige (1930) 108.116 o. s. v. Det är alltså en avsevärd mängd människor som utöva detta yrke, men icke dess mindre ställes gruppen utanför och tvingas att intaga en alls icke motiverad särställning såväl ekonomiskt som socialt — det ena betingas ju i de flesta fall av det andra, ty det rent personliga värdet är icke officiellt föremål för uppskattning. Man måste visserligen erkänna, att gruppens egendomliga arbetsförhållanden och uppgifter — det personliga tjänandet — under nuvarande förhållanden är ägnat att trycka ned den på den sociala rangskalan, men detta är ju icke i och för sig ett godtagbart skäl. Ett annat, fullt ut lika svagt skäl, är att ett hembiträde vanligen ingenting kan och ingenting vet! För den stora gruppen skickliga arbeterskor i hemmens tjänst gäller detta icke alls: ett dugligt hembiträde måste äga god anpassningsförmåga, snabb uppfattning och gott omdöme, ett visst ekonomiskt sinne samt en rent manuell arbetsskicklighet. De krav man ställer på henne och den utbildning hon måste undergå är långt mångsidigare

STOCKHOLMS HEMBITRÄDEN DEMONSTRERAR. I täten deras ordförande stadsfullmäktigen Hanna Grönvall (längst till höger).

än t. ex. den "socialt" högre stående fabriksarbeterskan som kanske är ut och är in förrättar ett jämförelsevis enkelt tempoarbete vid en maskin. Detta icke sagt i avsikt att ned-sätta, endast ett rättvist konstaterande av enkla fakta. Att sedan den i industrien sysselsatta kvinnan verkar intellektuellt rörligare och lättare kan organiseras är en annan sak, som vi senare återkomma till.

HEMBITRÄDET I LAGSTIFTNINGEN

De med husligt arbete sysselsatta arbeterskornas särställning avspeglas klart bl. a. i lagstiftningen, som på detta område i de allra flesta länder är mycket obestämd och växlande. På en del håll förbigås gruppen med absolut tystnad. Skriftliga avtal ingås sällan, uppsägningstiden varierar efter ortens sed och bruk, kollektivavtal rörande lönerna finnes heller icke utan lönerna växla från plats till plats, från hushåll till hushåll. Vid sjukdomsfall är förhållandet likartat: den tid den anställda — som ju dock har sin bostad på arbetsplatsen — får ligga sjuk växlar avsevärt och regleras enligt sed och bruk. Arbetstiden regleras vanligen fullkomligt godtyckligt av arbetsgivaren, detta även om muntligt

avtal rörande arbetstidens längd, fritid och dylikt, träffats vid platsens tillträde.

En överblick över lagstiftningen i ett antal länder är av intresse. Några få länder ha reglerat arbetstiden och därvid förbjudit nattarbete samt förordnat om semester (Danmark-Island). I Österrike stadgas, att nattvilan skall räcka minst 9 timmar, i Ryssland omfattar arbetstiden 192 timmar per månad, men denna tid kan utökas om avtal därom träffas. Lönen skall dock höjas i motsvarande grad. Om kvällsarbete erfordras, skall den anställda åtnjuta minst en frikväll i veckan (förutom en hel dag) för skolbesök eller social verksamhet. Schweiz har stadgat 14 timmar per dag. Övertid skall betalas och semester med ersättning utgå efter ett års tjänst. Lönerna variera avsevärt. De växla från ort till ort, från hushåll till hushåll. I Schweiz varierade lönerna 1932 mellan 25—120 franc per månad, i England 10—15 s. per vecka (1931), i Chicago 15—20 dollar i veckan, i Tyskland (1928) 20—60 mark per månad medan man nu genom den omfattande arbetslösheten tvingats att sänka lönerna avsevärt, i Danmark (1934) 40—90 kronor o. s. v. En del av dessa länder ha lagstiftat om minimilöner, eljest gäller skick och bruk, skicklighet samt tillgång och efterfrågan. Arbetslöshetsförsäkring förekommer icke, sjukförsäkring däremot i ett fåtal länder, olycksfallsförsäkring likaså, men på de flesta håll har man stillatigande uteslutit de i hushållen sysselsatta (så t. ex. i Norge). Rörande arbetslöshetsförsäkringen framhålles bland annat, att de kvinnliga privatanställda i regel icke tagas med i räkningen därför att de äro oorganisera-

de! Rörande restaurang- och hotellpersonal, som på sina håll räknas till gruppen "Husligt arbete" ligger saken till på ett annat sätt — de ha sin organisation.

Undersökningen ger vid handen, att svårigheterna att organisera de privatanställda äro ungefär likartade överallt. Vilka äro då dessa svårigheter? Först och främst är det nog så, att den i hushållens tjänst anställda kvinnan betraktar sitt arbete som något mer eller mindre tillfälligt, en övergående period. Den relativa isoleringen på arbetsplatsen medför ett försvagande av känslan för det hela. Om förhållandena på en arbetsplats äro odrägliga uppfattas detta som något enskilt och isolerat och som botemedel användes då helt enkelt platsombyte. På en arbetsplats med många arbetare bli odrägligheterna gemensam tillhörighet och den kollektiva kampen för bättre förhållanden blir något mera naturligt, självklart. Det är dessa senare omständigheter som gör att industriarbeterskan vida lättare låter organisera sig.

En annan svårighet är den i allmänhet ytterligt knappa fritiden. Det erfordras en särskild förståelse för organisation och vad därtill hör om ett hembitråde, som har en kväll i veckan eller kanske två kvällar i månaden till sitt fria förfogande, skall förmås att använda dessa sina fattiga frikvällar för att besöka möten eller delta i organisationsarbete. Härtill kommer den omständigheten, att arbetsgivaren i de flesta fall utövar en utomordentligt stark påtryckning för att förhindra hembiträdets inträde i en organisation, framför allt om det gäller en facklig sådan. Den i industrien arbetande kvinnan har praktiskt taget alla sina kvällar lediga och kan utan allt för stora offer delta i föreningsarbetet, så mycket mera som detta arbete är ägnat att förbättra förhållandena på arbetsplatsen samt synbart påverka ekonomien.

Slank eller fyllig ...

Under alla förhållanden är Ni intresserad av att ge Er kropp ett anatomiskt riktigt stöd och understryka Er figurs vackra linjer. Spirella är en idealisk korsett och rekommenderas också livligt av läkare. Genom att den är individuell, skänker den en oöverträffad komfort... Och trots sina kvalitetsegenskaper betingar Spirella ej några fantasipriser.

Några rader till Spirella, Malmö, och vi meddela Er adressen på en Spirella-Corsetiere eller gör själv ett besök i

Spirella

Salongen

Gust. Adolfstorg 43, MALMÖ · Hamngatan 22, STOCKHOLM

INTERNATIONELLA KRAV

I byråns redogörelse föreslås följande förstahandsåtgärder:

- 1) Arbetsförhållandena böra regleras genom speciallagstiftning samt gruppens införande i denna.
- 2) För höjandet av gruppens sociala ställning bör fackskolor inrättas så att yrket verkligen betraktas som ett sådant och jämföras med andra yrken.
- 3) För förhindrande av missbruk bör platserna vara s. k. dagplatser d. v. s. bostad och arbetsplats böra vara åtskilda. De moderna smålägenheterna medföra svåra olägenheter (liggplats i kök, "sovalkover" och andra otjänliga surrogat för ordentliga rum).
- 4) Fackorganisationen bör med alla tjänliga medel befrämjas, ty ju flera organiserade dess bättre utsikter att effektivt kunna påverka arbets- och levnadsförhållandena.

I alla svårigheterna kan man dock nu urskilja en liten ljusning och det förefaller som om hushållsarbetet skulle rehabiliteras av — husmödrarna själva! Så länge de enskilda hushållen bestå, är och förblir hushållsarbetet av mycket stor betydelse. Den vanliga föreställningen om hushållsarbetets improduktivitet börjar sakta men säkert vika för en ny uppskattning, den nämligen, att hushållsarbetet är lika produktivt som t. ex. industriarbetet och att det tillför såväl de enskilda hushållen som hela nationen mycket stora tillgångar. Denna nya förståelse bör och kan utnyttjas även till de i hemmens tjänst anställdas fromma. Mycket återstår att göra, men mycket kan också vinnas!

J. Krishnamurti

EN VÄSENTLIGHETENS FÖRKUNNARE

A V K A R I N B O Y E

Namnet Krishnamurti hade en gång en säregen klang. De invigde visste, att dess bärare var en indisk gosse, som teosofledaren Annie Besant tagit hand om och som hennes riktning inom den teosofiska rörelsen ansåg vara den blivande nye världsfrälsaren. Vid mogen ålder avsåde sig emellertid Krishnamurti bestämt alla anspråk på en dylik värdighet. Han gick till och med så långt, att han uttryckte sin misstro mot världsfrälsartanken överhuvudtaget och förklarade, att var och en på egen hand fick leta sig fram till sanningen.

Den, som tilläventyrs ännu känner en bismak av fantastisk övertro, när han tar namnet Krishnamurti i sin mun, borde läsa en nyutkommen liten broschyr, "Trons fångar", innehållande föredrag av J. Krishnamurti, för att rätta sin uppfattning. Man får leta efter en förkunnare så fullkomligt fri just från fantastisk övertro. I sin enkelhet, i sin strävan att på varje punkt träffa det nödvändigaste

och väsentligaste är Krishnamurti en tänkare långt över det grumligt konstruerade genomsnittet.

"Tror ni på Gud? Är ni ateist?" frågar någon under diskussionen efter ett av hans föredrag. Föredragshållaren ger ett svar, som vid första påseendet kan tyckas undvikande och svävande; dess huvudinnehåll kan uttryckas så: frågan är oväsentlig. Närmare utfört: där man har direkt kontakt med andlig verklighet, behöver man inte "tro", och det är likgiltigt vad man kallar sin erfarenhet; där erfarenheten saknas, är "tron" en överklig fantasi, som binder en i auktoritetens band och hindrar en från att själv se verkligheten. "Om du vore lika medveten om sanningen som du är medveten om en blomma eller om den luft du andas, skulle hela ditt liv, alla dina tankar och känslor bli annorlunda." Och på ett annat ställe: "Varje lärare, som beskriver sanningen eller Gud, förnekar dem enligt min mening." I samma anda avvisar han också frågan om en tillvaro efter döden: det är möjligt att en sådan tillvaro finns — men frågan är oväsentlig och är bara en förklädning för andra konflikter och behov hos den frågande. Det verkliga eviga livet möter oss i nuet.

Om man med mystiker menar en för vilken det gudomliga är en handgriplig verklighet, så kan man väl ha rättighet

att kalla detta den yttersta mystik, i släkt med en indisk och persisk mystik, som i alla namn och begrepp såg tomma ljud och för vilken religionen snarare bestod i en hållning, ett sätt att leva än i uttalbara åsikter. Hos Krishnamurti smälter denna yttersta mystik samman med den yttersta förnuftsmässighet. Han avvisar varje auktoritet, varje ledtråd för vårt handlande utom den enda: insikten om nuet och dess konflikter. I och med det blir hans moral-lära snarast läran om fåfängligheten av varje moral vid sidan om den enkla konfliktlösningen: "— jag anser, att all tro, alla ideal är hinder, ty de avhåller dig från att förstå det närvarande. Du säger, att idéer, tro, ideal är nödvändiga för att leda oss genom livets jäkt och strid. Det innebär, att du är mer intresserad av idéer och tradition, ideal och trossatser än av att förstå själva striden. Vill du verkligen förstå den, kan du ej ha någon tro eller några fördomar. Du måste se den med ett fördomsfritt sinne, oberört av den särskilda fördom vi kallar ett ideal." Och på tal om det uppror mot det bestående, som nödvändigt blir en följd av denna hållning, heter det: "För det fordras en skarp blick för realiteter, ej mod, icke en heroisk inställning till livet, utan en klar och direkt förståelse av sanningen."

Det förvånar inte, att denne allvarlige mystiker är "religionsfientlig" i den betydelse ordet har för anhängare av alla de trosläror, som Krishnamurti kallar överkliga fantasier. Han förnekar kategoriskt nyttan av allt prästerskap: religion kan inte läras. Och han berättar, hur en präst anförtrodde honom, att han höll fast vid sin kyrka därför att det fanns så mycket arbetslöshet; de arbetslösa hade varken hem eller skönhet eller musik — i kyrkan fick de det åtminstone en gång i veckan och kunde gå därifrån tröstade och styrkta till en ny arbetsvecka. "Är inte detta högsta grad av exploatering?" frågar Krishnamurti. "Denna präst försökte lugna de arbetslösa i deras konflikt, med andra ord söva dem, så att de inte skulle komma underfund med arbetslöshetens verkliga orsak." — Uttalandet för ju ovillkorligen tanken till Marx' ord: "Religion är opium för folket". Och ändå är den som sagt så, en from mystiker! Den ger något att tänka på, denna skarpa motsättning mellan den enskildes fromhet och de religiösa institutionerna som samhällsfunktion.

"Trons fångar" lider starkt av vissa brister, som hänger ihop med bokens tillkomst. Den är en samling nedsteno-graferade föredrag och diskussioner efter föredragen, vilken sedan inte vidare har bearbetats för trycket, och det märks framför allt på den planlösa kompositionen, som från början aldrig varit avsedd att ge någon metodisk utveckling av föredragshållarens tankevärld. Detta blir framför allt besvärande, när man kommer in på hans sociala syn. Man vet inte alltid riktigt var man har honom. Ena ögonblicket, då han förklarar: "Så länge du drives av självbevarelseinstinkten och klänger dig fast vid ditt jag-medvetande, kan du ej bli fri din fruktan" — börjar man misstänka en gammalindisk självförnekelselära. Men med orätt. På ett annat ställe yttrar han de djupa orden: "Vi har vant oss vid idén att man bör kuva eller döda sina begär. För mig är det ett onaturligt och osunt sätt att tänka. Du vill till exempel ha en hatt, en rock eller något annat föremål. Dina begär mångdubblas, ty det du begär skänker dig icke den tillfredsställelse du väntat. Du fortfar att begära, men vänder dig mot ett annat föremål. Varför riktar

sig begäret på detta sätt mot det ena föremålet efter det andra? Därför att du inte förstår själva föremålet för ditt begär eller den verkliga innebörden i begär överhuvudtaget." Tyvärr klargör han aldrig riktigt gripbart vad han menar. Som jag uppfattar saken, syftar han på att bakom våra av civilisationen uppdrivna "behov" ligger enkla naturliga behov, som vi måste inse och erkänna för att kunna genomskåda de tusen förklädningarna och befria oss från deras onödiga barlast. På många ställen talar han också om vikten av att inse sina enkla behov. Men hans världsbild, individualistisk i så måtto att den ser individernas frihet och lycka som det stora målet, är inte individualistisk i den betydelsen att den skulle betrakta den enskildes öde som oavhängigt av samhället. Fastän han aldrig direkt talar om socialism, anar man en i varje fall med socialismen besläktad framtidsdröm i vissa av hans uttalanden: "Under nuvarande samhällssystem måste vi kämpa för att kunna existera och detta skapar naturligtvis fruktan, som vi sedan på olika sätt försöker komma ifrån. Om vi i stället sökte ändra de förhållanden som skapar fruktan, skulle vi ej behöva söka medel att motverka den. Då angriper vi problemet i dess rot och undanröjer själva orsaken till fruktan. Skulle man icke kunna tänka sig en stat, där kampen för existensen upphört?"

"Trons fångar" innehåller nästan på var och varannan sida så djupa uttalanden, att den som verkligen tillägnar sig dem nödvändigt kommer att tänka i helt andra former än de nu allmänt brukliga. Vad man saknar och hoppas på är en mer systematisk framställning av samma grundtankar.

Karin BOYE

J. Krishnamurti: Trons fångar. Pris 2 kr. finns på Morgonbris exp.

JAG ÄR INGEN SÖNDAGSVANDRERSKA

Jag är ingen söndagsvandrerska som gömmer mig för solen
under blå parasoll.
Månens döda sken förvirrar mig ej och böckernas reflexer
av liv

hindrar ej mitt blods vilja till liv.
Och då jag hörde kastraterna sjunga guds ära i den katolska
kyrkan,
grät Gud inne i mig. I katedralens fönster
såg jag spindelnät med döda flugor
över gudsmoderns ansikte.

Jag har inga tal, inte tretal eller sjutal.
För mig blev livet eller döden eller gud,
den helige ande eller stjärnan aldrig ett, tre eller sju.

För mig blev allting uppenbarhet i kärleken.

Jag älskar livet för dess stora prakt,
dess rika fröjder och dess dolda makt.
Ingen känner livets hemlighet,
ingen kan säga att han säkert vet,
ty livet är av evighet
och kan ej nämnas, talas eller räknas.

Moa MARTINSON

MORGONBRIS FÖLJETONG SYSTRARNA WICKSELL

(Forts. från föreg. n:r.)

De hade ju just funnit varandra i önskan att vara med i bekämpandet av fattigdom och fulhet. Inför denna strävan, som syftade till alla människors väl, glömde de sig själva, glömde att räkna sig med bara som kvinnor, glömde att världen betraktade dem bara som kvinnor. Men minsta pojkbysing kände deras svaghet. Hur skulle man kunna göra sig själv till en fri och stolt människa, när man måste med en kvinnas alla finter hålla en man bunden vid sig inte endast av kärlek utan även för att trygga sin existens. Liksom för att protestera mot den småskurna verkligheten hämtade Anna från rummet en vit hyacint i en kruka omsvept av rosa crepepapper och ställde den bakom brödfatet.

I detsamma ringde det och en ny gäst infann sig. Det var en arbetsklädd man under medellängd och med ett fint uppbyggt ansikte. Han talade ivrigt men med dämpad stämma som om han med all möda sökte hålla tillbaka den inre eld hans brinnande ögon vittnade om. Han var kommissionär för bokverket "Socialdemokratins århundrade" och kom nu med häftet, som innehöll den fortsatta skildringen av franska revolutionen. Den var en källa till ny kraft för hans i en torftig, mödosam tillvaro uthungrade själ. Han var far till tre små barn. Familjen bodde i ett primitivt enkelrum med en trist utsikt mot Fabriksgatan. På verksta'n hetsade och svor den tyske verkmästaren dagen i ända. Vad skulle det ej vara, att få störta sig ut ur instängdheten och med en fladdrande fana i handen storma fram mot allt detta, som hindrade honom — den hederlige järnarbetaren Sven Forsberg — att utvecklas till en fri och stolt människa!

I Wicksells kök visste Forsberg att han alltid hade att finna ett tacksamt auditorium. Och i dag hade han riktig tur. Fru Malin gav honom det rätta uttalet av de franska namnen. Alla tre njöto av att höra deras främmande klang. Glömd var stickmaskinen och den höga bruna köksväggen, som var byggd i bukten efter förstutrappan och annars gav åt det lilla köket en karaktär av cell. Forsberg och hans två åhörarinnor hörde stormklockor ringa, en gammal värld slås ner och fattiga slavar tåga fram på nya, fria vägar. Han kunde häftet så gott som utantill.

— Se, här! sade han och demonstrerade: Det franska kungaparets uppvaktning och betjäning sysselsatte 4.000 personer, Ludvig XVI:s jakthundar kostade ensamt 50.000 livres, hans jakter över 1 miljon om året. År 1785 kostade drottningens, Marie Antoinettes . . .

— Mari Antoinettes — föll Malin in . . .

— toaletter, utom smycken 258.000 livres. Vad vi här hemma kalla första huvudtiteln, hov- och slottsstaten, slukade ensam 40 à 45 miljoner, omkring 1/10 av statens bruttoinkomster. (En livre var obetydligt mer än en franc, men penningvärdet var vid pass det dubbla mot nu.)

Forsberg hade skildrat Bastiljens fall den 14 juli och kvinnornas tåg till Versailles den 5 oktober 1789.

Malin: — Versaj, min vän!

— Detta framkallades av den sista utmaningen — drottningen infann sig på en officersfest av livgardet i Versailles, där den trefärgade kokarden skymfades. "På nytt resa sig

då Paris förstäder. Denna gång är det kvinnorna, som gå i spetsen, ty husmödrarna veta bäst hur det känns, när det börjar bli tomt i matskåpet. Åtta à tiotusen kvinnor samlas i den tidiga morgonen den 5 oktober vid Hotell de Ville, vaktmästaren Maillard . . .

Malin: — Otell dö Vill, vaktmästaren Mäjard . . .

— en av Bastiljkämparne, tar ledningen, och med hans trumma i spetsen bryter man upp mot Versailles. Under resningens tryck, skriver kungen omsider under människo-rättighetsförklaringen. Borgarklassens frihetsbrev beseglas av enväldskungen tack vare svältande kvinnors uppror."

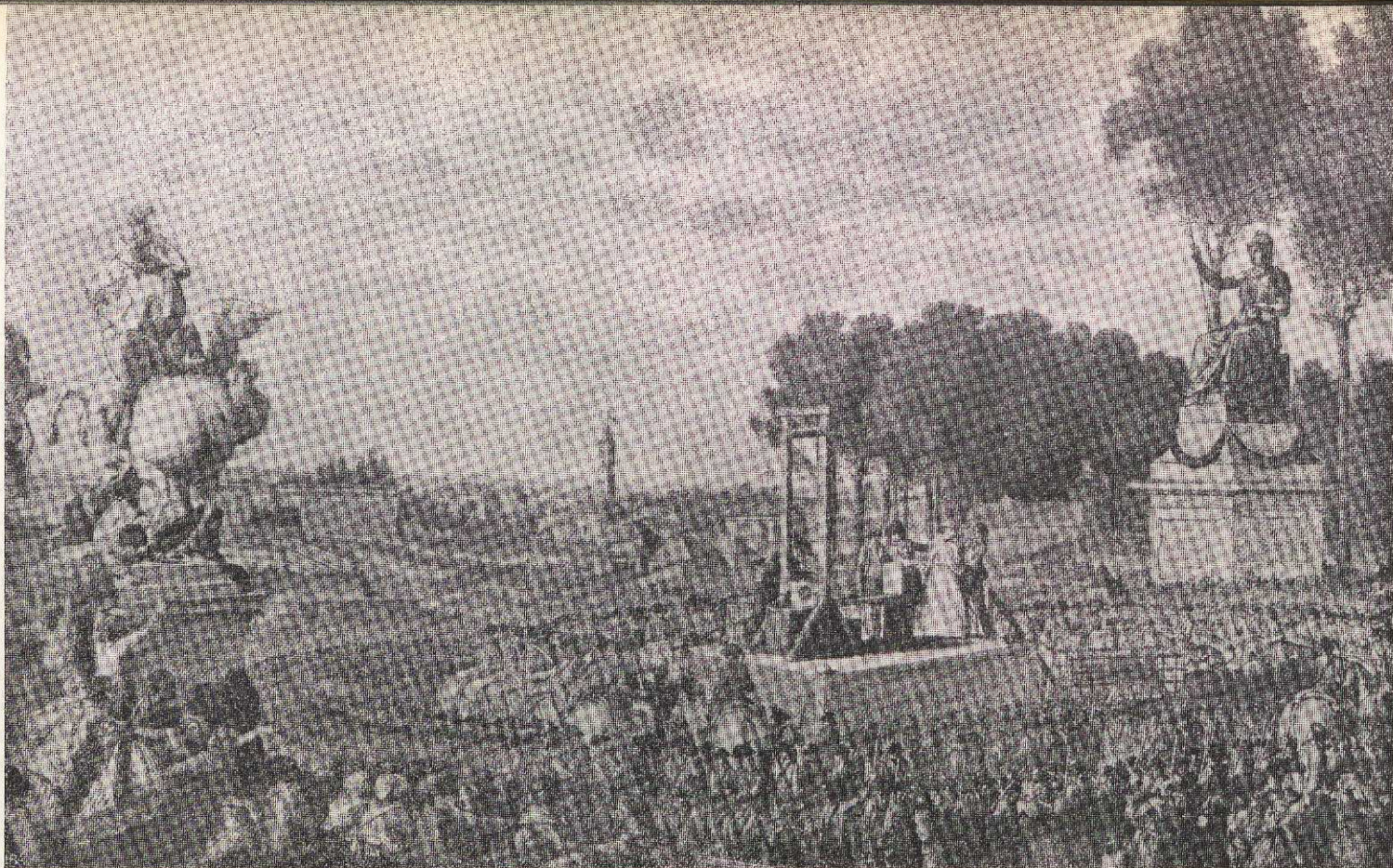
— Åh, kvinnorna gjorde det! För de två svenska arbetarhustrurna skymtade nya horisonter, men Sven Forsberg skyndade vidare hetsad av skräcken inför bilderna av blodsgjutelserna, av samma fasa, som kom Frankrikes vid denna tid kanske ende socialist Babeuf, (Malin: Baböff) att skriva till sin hustru: "Jag såg dem! 200.000 åskådare jublade efter de avrättades på pikar uppsatta huvuden. Åh, vad det jublet smärtade mig. Jag sade till mig själv: Gud ske lov och Gud hjälpe oss. Jag förstår att folket tar sig rätt, men varför vara grym? Det är gångna tiders tortyr och pinbänk, steglingen och häxbålen som ännu påverka oss. I stället för att uppfostra oss ha våra herrar gjort oss till barbarer, ty de äro barbarer själva. De skrävla om vad de sått, och vi äro blott vid början."

Forsberg läste vidare: "I långa år och mansåldrar har det varat, men stunden kom slutligen. Fjäderlätta hjärnor, som inga bevis eller föreställningar kunde röra, måste den röda hanen undervisa; det återstod ingen annan metod. Se och betänk väl! Den fattiga änkan plockar nässlor till middag åt sina barn, men en parfymerad seigneur, en elegant dagdrivare vid hovet, är i besittning av en talisman, varigenom han kan taga ifrån henne var tredje nässla och kalla det arrende och lag: en sådan anordning måste taga slut."

Nu presenterade Sven Forsberg sin nya vän Gracchus Babeuf: "Han var i motsats till de flesta av revolutionens ledande män, som utgått från borgarklassen, ett fattigmans barn, som fick tillbringa sin barndom och första ungdom i försakelse och hårt arbete. Helt ung blev han betjänt på ett adligt gods och fick här tillfälle att grundligt iakttaga skillnaden mellan godsägarens dagdrivarliv och böndernas träl-domselände. Men denna ställning blev honom outhärdlig, han använde nätterna att läsa och utbilda sig, och så lyckades han få en liten plats som jordeboksassistent i staden Roye. Här lärde han i grund känna feodalsystemet, och det var honom ej svårt att komma på det klara med att alla dessa egendoms-papper och förläningsbrev och privilegiiurkunder, som gingo genom hans händer, ytterst härflöto endast av våld och orättfärdighet. Han läste sitt lands stora samtida tänkare. Men varken han eller tiden var lagd för att stanna

Kvinnornas tåg till Versailles 5 oktober 1789.

Marie Antoinettes avrättning 16 oktober 1793.

vid drömmar och skildringar i böcker. Man nalkades de dagar, som skulle visa att det gick för sig att föra idealen ut i verkligheten. Varför skulle då icke också Gracchus Babeuf kunna genomföra en ny sakernas ordning, som utplånade egendomsolikheten, vilken folket led under. Det behövdes blott att folket först insåg vad som var det riktiga och så reste sig, sprängde sitt tusenåriga ok och skrev en ny författning och nya lagar, i överensstämmelse med det verkliga förnuftet. Denna vädjan till folket att erövra den politiska makten för att omdana samhället efter sina verkliga intressen gör Babeuf till en föregångare för den moderna socialdemokratin.

Revolutionen bröt ut. Man kan tänka sig hur den skulle verka på Babeuf. — Var nu omsider det stora ögonblicket inne, som han längtat efter med hela sin själs eld? Bönderna reste sig i hans trakt som överallt, och Babeuf hjälpte dem att leta fram de gamla dokumenten, som höllo dem i träldom — det blev ett lustigt flammmande bål på Royes torg.

Så skyndade han till Paris och kom lagom att få se Bastiljens fall. Men hans känslor upprördes av de onödiga mord, som följde därpå. "Man borde bryta ned fängelserna, menade han, men skona människorna som förberedelse till det kommande broderskapets samhälle". På nyåret 1796 är han med om "att organisera en sammansvärjning, som kunde få till stånd en folkresning". I mars utfärdade sammansvärjningens män ett programutdrag ur Babeufs lära, vari det bl. a. hette:

Naturen har givit alla människor lika rätt att njuta livets goda. Naturen har ålagt alla och en var plikten att arbeta, ingen har kunnat på hederligt sätt undandra sig denna plikt. Arbete och njutning skola vara gemensamma. Det råder förtryck, när den ene slites ut av arbete och saknar allt, medan den andre simmar i överflöd utan att utträta något. I ett verkligt samhälle gives det varken rika eller fattiga. De rika, som icke vilja avstå från sitt överflöd åt de nödlidande, äro folkets fiender. Ingen har rätt att i kraft av sin rikedom beröva sin nästa den undervisning, som är nödvändig för hans lycka, undervisningen bör vara gemensam. Revolutionens ändamål är att införa jämlikhet och skapa allmän lycka.

Detta program utdelades i tiotusental och gjorde starkt intryck. Vidare utarbetades ett upprop till det franska folket. Det heter däri: Vi vilja leva och dö jämlika. Jämlikhet eller döden! . . . Franska revolutionen är blott förelöparen för en annan och större revolution, vilken skall bli den sista."

I april tilltog jäsningen i Paris. Vid de hemliga mötena var spänningen ofantlig: n ä r skulle man slå till? Det gällde att icke låta tillfället gå sig ur händerna, men å andra sidan måste man vara väl förberedd. I slutet av april utarbetades upproretsakten. Den gav noggranna instruktioner åt alla revolutionärer i Paris. I varje stadsdel skulle man samlas kring en man, som var posterad på ett angivet ställe och bar en skylt med orden: 93 års författning — frihet — jämlikhet — lycka åt alla.

Natten till den 10 maj sutto Babeuf och en kamrat hos en skraddare och utarbetade de sista uppropen. Då trängde tidigt på morgonen polis och soldater in och häktade de bägge. En av deras egna män hade förrått dem.

(Forts. i nästa n.r.)

Babeuf
1760—1797

Riksfesten...

(Forts från sid. 6)

fullt iscensatt av doktor Schischkin. I korta ord gav man där en skildring av kvinnorörelsens uppkomst och vilja — och samtidigt gavs en vacker hyllning åt de gamla pionjärerna, vilka placerats på scenen. Där märktes först och främst den i ålderns dar lika charmfulla fru Anna Sterky och omkring henne fruarna Elin Lindley, Ruth Gustafson, Anna Svensson, förbundsordföranden Signe Wessman och fröken Anna Lindhagen. När de gamla omringades av talkörens unga flickor, som bragte dem blomster och tack, brast jublet lös.

Programmets fortsättning bestod i ett tal av riksdagsman Harald Åkerberg, som sade många kloka ord om Teatern och pressen, där han med olympiskt lugn fördelade ansvaret mellan pressen, teatern och den icke betydelselösa publiken. Men talet blev också en kulturell motivering för demokratin — frisk och ändå djup i synpunkterna.

Så följde själva teaterföreställningen. Det var Aristofanes Lysistrate, denna kvicka och erotiskt ganska fräna komedi, som är mera än 2.300 år gammal, men som är lika aktuell än i dag. Den handlar ju om en kvinnas kamp mot athenarnas och spartanernas obotliga krigsraseri — och hur kvinnorna genom gemensam kamp föra freden igenom. Det är en översättning, som flyter lätt över tungan — Dramaten har gett en regi, som är alldeles ypperlig utan att vara märkvärdigt utstyrselbetonad. Men det främsta var spelet. Tora Teje som den strålande Lysistrate hade ju tillfälle att under kvällens lopp säga många beska sanningar om krigsgalna mäns dumhet och kvinnans plikter. Och det förstod publiken. Gång efter annan avbröts den grekiska damen av applåder. Och resultatet blev att spelet undan för undan steg. Det var en helt enkelt inspirerad kväll — där skådespelare och publik höjde varandra.

Avslutningen blev några avskedsord, sagda av fru Wessman och skrivna av Karin Boye. Synd att författarinnan inte tagit till vers. Ty den kvällen hade verkligen varit värd en ordentlig dikt!

Soc.-D. skrev: Det låg något av premiärstämning i luften, då Lysistrate tog emot Morgonbris och dess trogna läsarinor i högtidlig audiens på söndagsmiddagen, en atmosfär av spänd förväntan, som är rätt unik på en matiné. Dramatens röda salong var också utsåld till sista plats och skådade man uppåt radernas buktade balustrader upptäckte man svårligen en ledig fåtölj. Socialdemokratiska kvinnoförbundet hade inte försummat tillfället att uppvakta Lysistrate och Lampito och följa deras mytiska kamp för världsfreden, och redan att Dramatens ensemble spelade ut som aldrig förr skvallrade om att aktörerna kände sin publik.

Men publiken hade också sina egna aktörer på scenen, en imponerande talkör från Stockholms socialdemokratiska kvinnodistrikt förstärkt av en trupp från Karlskoga kvinnoklubb, vilka förtjänstfullt samverkade till att ge tyngd och resning åt den ståtliga Morgonbrisprologen, som hugfäste dagens betydelse. Uppförandet väckte starkt och berättigat jubel, och de blomsterhyllade veteranerna hade all möda att kväva sin rörelse. Därefter framträdde redaktör Harald Åkerberg, som höll ett kortare anförande om pressen och teatern och adresserade en varm hyllning åt jubilarerna, varefter spelet om Lysistrate och hennes amasoner kunde börja.

En stilenligare inramning än just Aristofanes' klassiska kvinnogestalt, Lysistrate, kunde den festföreställning, varmed Morgonbris velat hugfästa sitt 30-årsjubileum, inte heller ha önskat sig. Lysistrates och Lampitos kamp för kvinnosaken och freden äger dock trots sin mytiska karaktär så många beröringspunkter med vår tid och aktuell kvinnorörelse, vilket till yttermera visso understrykes av översättarnas bearbetning. Auditoriets tacksamhet var också både översvallande och äkta, och då ridån slutligen föll efter den klassiska komedin mötte de agerande en applåder, som aldrig ville upphöra. Ja, glädjen var så stor att man applåderade av bara farten ända ut i tamburen!

Publikens tacksamhet framfördes vid ridåfallet av ordföranden i Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund, fru Signe Wessman, som fram-

förde en hälsning till Lysistrate från Morgonbris, författad av Karin Boye. Författarinnan betonar den tvåtusenåriga komedins beröringspunkter med vår moderna tid och dess kvinnorörelse och ansluter sig till ett kvinnornas förbund mot kriget, om också inte bokstavligt enligt den mytiska grundtexten. Diktens kraft kan skapa en symbol, som lever från antikens dagar ända fram till våra dagar och blir till en symbol även för vår tids kvinnor.

Och därmed överräckte nutidens kvinnor lagern åt klassikens Lysistrate och Lampito på Dramatens scen.

Stockholms-Tidningen: Föreställningen inleddes på ett ståtligt sätt. En nystartad kvinnlig talkör, tränad av den nitiska d:r Schischkin, framförde en prolog, skriven av Vivan Hedberg, på ett sätt som både grep och imponerade. Med direkt och friskt patos gav den konstlöst och på samma gång dramatiskt levande uttryck för sin glädje över mål som nåtts, sin kamp för nya uppgifters lösande, sin tacksamhet mot de kvinnor som gjort det grundläggande arbetet. Det var äkta, goda ord som gick från hjärta till hjärta.

— O, kvinna, har du en son,
nog unnar du honom all lycka.
För hans skull var med och bygg
ett bättre samhälle upp.

Det verkade så riktigt och naturligt att dessa kvinnor stodo här på nationalscenen i sina gula och vita arbetsrockar och än gemensamt, än i korta monologer, där unga och äldre kvinnoröster höjde sig, lade fram vad de hade på hjärtat. Dessutom var det plastiskt vackert! Behöver det sägas att publiken var med? Det hade visserligen i detta fall sina särskilda skäl. En samkänsla som denna hör inte till vardagsupplevelserna inom den svenska teaterns murar.

TELEGRAM TILL JUBILAREN

Till Sveriges Socialdemokratiska kvinnoförbund.
Ärade kamrater!

Med anledning av att Eder tidning Morgonbris nu har utkommit i 30 år sända vi — Edert systerförbund i Finland — våra varmaste lyckönskningar.

Det arbete, som Morgonbris utfört under dessa år uppskattas till fullo av oss. Den arbetande kvinnans sak, hennes höjande, skolning och organiserande har i Morgonbris under dessa år funnit en outtröttlig förkämpe. Ni kunna med stolthet blicka tillbaka på de gångna åren. Edert arbete har burit en riklig skörd. Genom det har den arbetande kvinnan förvandlats från en förtryckt slav till en målmedveten, bildad samhällsmedlem.

Uti alla de vackra ord, lyckönskningar och tacksägelser, som i dagarna kommit Er till del, förena vi oss samt önska Eder krafter och ut hållighet att fortsätta framåt, framåt mot allt högre mål och nya idéer till befrämjande av vår gemensamma sak: socialdemokratins och den arbetande kvinnans seger i samhället.

Med innerlig kamrathälsning
Finlands Socialdemokratiska Kvinnoförbund
Miina Sillanpää.

Samlade omkring arbetarkretsen sänder Norrköpings kvinnoklubb Morgonbris sin varma hyllning under jubileumsdagarna.

Jönköpingsklubben, samlad till jubileumsfest, sänder 30-åringen sin hälsning. Länge leve Morgonbris!

Morgonbrisprologens författarinna sänder genom Morgonbris följande hälsning:

Mitt varma tack till de klubbar och enskilda kamrater, som med anledning av jubileumsprologen glatt mig med brev och telegram.

Vivan Hedberg.

SKADEBANANS NÄRMASTE FÖRESTÄLLNINGAR A STOCKHOLMS-TEATRANA

Onsd. 13/3 OPERAN: Eros och Psyke.

Sönd. 17/3 OPERAN: På Sicilien och Balett.

Fred. 22/3 FOLKETS HUS: Revyn Folkets Palett.

Tisd. 26/3 FOLKETS HUS: Revyn Folkets Palett.

Fridhems Folkhögskola och Lanthushållsskola, Svalöv

börjar följande kurser för unga kvinnor den 1 maj:

1. Folkhögskola: a) första årskurs med undervisning i läsaämnena, slöjd och matlagning; b) andra årskurs med grundligare utbildning bl. a. för inträde i fackskolor, sjuksköterskekurser m. m. samt slöjd och matlagning;
 2. Lanthushållsskola med utbildning i huslig ekonomi, matlagning, konservering, slöjd m. m. — Statsstipendier upp till 35 kr. pr månad.
- Prospekt och upplysningar genom rektor O. EKELUND, Svalöv, tel. 20.

Ensamma mödrar.

(Forts. från sid. 11.)

talade hon ej om liksom hon ej alls beklagade sig. Vi fick först sedan hon fått sitt barn och farit hem reda på hur svårt den stackarn hade haft det. I sin nöd hade hon skrivit till en frus vars hjälp hon varit någon tid. Systrarna hade mer hjärta och visade både ömhet och förståelse genom personliga besök och fruktlådor som både uppmuntrade och även behövdes då hon nästan endast levde på frukt.

En gång under sommaren gjorde hon ett besök på hemmet, och vi fick då veta att hennes gosse gjort alla de hårda bröderna till lydiga slavar, så hon var rädd att pojken skulle bli förärvad. Ett år därefter var hon gift.

D Ö M O S S E J

Till Morgonbris redaktion. Beder härmed vördsamt om redaktören vill vara vänlig och insätta följande enkla erinran i Morgonbris. Jag har aldrig skrivit i någon tidning förr och ligger för närvarande sjuk, så det är ganska svårt att koncentrera sina tankar.

Det är ju så, att när man ligger på sjukbädden, då får man, om man ej har allt för hög feber, tid att tänka, allting passerar revy. Jag låg så och längtade efter min kära tidning Morgonbris. Jag kan ej med ord skildra min stora glädje och hänförelse över dess storslagna utveckling. Den är fulländad i stil och form och texten är full av liv. Jag läste varje ord från pärm till pärm, om och om igen. Jag vill härmed tacka Alva Myrdal för så sköna ord. Hon gav mig under min sjukdom verklig vederkvickelse, som var bättre än mången medicin. Det finns många ord som sårar, men glädjande nog finns det människor som kan skänka ord som helar. Hon var den första som förstod att tolka min och kanske flera tusen kvinnors erfarenheter och upplevelser. Hon skriver här om hur den ogifta kvinnan blir prickad och hårt dömd om hon olyckligt nog fått ett barn. Hon önskar en omvärdering härvidlag. Ja det har väl alltid varit så, att den som råkat i den olyckan den får känna sig på livets skuggsida, både moder och barn. Men jag skulle vilja ropa ut till alla: Dömen icke härvidlag. Du vet ej varför giftermålet ej blev av. Orsakerna kan vara många. Föräldrar kan många gånger hindra ett äktenskap och återigen kan det

Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad

Kurser i medborgarkunskap

Historia med statskunskap, psykologi, kommunalkunskap, mötesteknik, diskussioner över aktuella politiska och sociala frågor. - - - - - Gymnastik och sång.

Stipendier kunna sökas.

Begär prospekt hos

Rektor Honorine Hermelin, Fogelstad -- Julita

Kurser under 1935

Vårkurs, Sommarkurs, Höstkurs, samtliga på 3 veckor, resp. 14 juni — 6 juli, 18 juli — 9 augusti, 3 — 25 oktober.

Fogelstadsförbundets 10:de årsmöte vid Pingst, 7 — 11 juni.

vara onda tungor, som kan vara orsaken. Ingen är så bra och får så många vackra ord om sig som den som är död och ingen är så dålig som den som tänker gifta sig. Använd aldrig uttrycket: Du är oäkta. Ni kunde lika gärna kasta en sten. Ni vet ej vad en sådan moder och hennes barn genomgått, lidit och försakat. Tack Alva Myrdal för den solstråle hon skänkte mig på vägen. Jag är glad över att det finns människor som försöker tända ljus i världen, det är många nog som släcker. Till sist till alla mödrar: Låt edra söner och döttrar taga den de valt vid sin sida, kanske vi därigenom avvärjer mången ödesdiger handling.

H. B., Norrsundet.

M O R P A M O D E T

Befolkningsvården har blivit en rik inspirationskälla för våra diktare. Barnet och modern går igen i olika variationer i det flesta alster, som lämnas Morgonbris. Följande prosadikt vilja vi inte undanhålla våra läsare, på grund av dess rörande konstlöshet, som gör den värdefullare än många pretentiösare saker.

Hur många barndomsminnen äro ej förknippade med en mors pysslande i hemmet. Vad man än upplever senare i livet, alltid är minnet av mor

och hemmet det starkaste. Hur väl minns jag ej nu, som medelålders man, den tid, då jag satt på den lilla träpallen vid mors spinnrock, den tid, då jag som yngling fick mottaga förmaningar att vara en snäll och god människa, att akta mig för starka drycker, att vara rädd om en god hustru och hjälpa henne och att föra ett ordnat familjeliv. Förmaningar, som man nu skulle velat tacka mor för innerligare än då. Hur väl minns jag ej, när hon om vintermorgnarna satt i sin bädd läsande en andäktigt bok eller i färd med att laga de nötta barnplaggen.

Det var ett hårt och strängt liv mor fick föra, alltsedan hon som 12-åring kom ut i andra människors tjänst. När hon skänkte sin kärlek till min far var hon en glad och vacker ung flicka. Snart kommo de sju barnen, och slitet och armodet växte i kapp med dem. Men aldrig hörde jag mor klaga. Det var som om arbetet och kärleken till maken och barnen varit hennes livsuppgift. Jag skall alltid minnas henne som en liten god kvinna och mor, som gav sitt bästa för dem hon fött och fostrat och för den man hon höll av. *En hennes son.*

Det går lätt

att få skodon vackert och varaktigt blanka med NOBLESS. Stryk på tunt — några tag med borsten — en liten efterputsning med putsduk eller trasa... och skorna ha fått den förnämliga Nobless-glansen.

Lika billig som vanlig skokräm.

NOBLESS

F. AHLGREN'S
TEKN. FABR. A-B
GEFLE

VI LÄRA OSS TALA

Det var liv och lust i Lunds vandrarhem måndagen den 28 januari, då ett 20-tal kvinnor — representerande olika åldrar mellan 24 och 75 år — mött upp från olika delar av Skåne, för att under ledning av Kvinnoförbundets riksstudieledare Hulda Flood och Skånes kvinnodistrikts studieledare Signe Höjer pröva sina krafter och förutsättningar som talare.

Kursen, som skulle vara i dagarna fem, började med ett uppskattat materiellt underlag i vandrarhemmet. Efter inmundigad måltid öppnades talarkursen av Signe Höjer, som efter hälsningsanförandet föredrog programmet. Därefter höll doc. Harald Elovson föredrag om "Konsten att tala", vilket lockade till en livlig diskussion.

Dagen efter började det egentliga grovarbetet. Var och en av deltagarna hade i förväg fått två ämnen att utarbeta. Efter föredragen, som varade ungefär 20 minuter vardera, överlämnades ordet till kritiken, som repre-

senterades med takt och skicklighet av Hulda Flood och Signe Höjer. I en paus mellan ett par föredrag höll Hulda Flood en diskussionsinledning om "Tillvägagångssättet vid bildandet av en kvinnoklubb". Den följande diskussionen blev givande.

För kvällens trevnad var väl sörjt. Teaterbesök för dem, som så önskade, och tillfälle att åhöra prof. Myrdals föreläsningar för dem, som föredrogo detta.

Under onsdagen fortsatte föredragen, regelbundet omväxlande med kritik. Det var sannerligen till att hålla hjärnkontoret på vid gavel för att ta emot alla order, som med snabb påföljd dunkades in. Med verklig sakkunskap kunde mötesdeltagarna också senare på kvällen vid Lundaklubbens offentliga möte uttala sig om Hulda Floods goda talarförmåga. Kvällens program utfylldes vidare med sång, musik, recitation och kaffe.

Efter föredragen följande dag utspann sig en livlig diskussion om "Det inre klubbarbetet", och många goda uppslag till mötesprogram framkommo, vilka gjorde kursdeltagarnas tankar på respektive klubbars kommande arbete ljusa och förhoppningsfulla. Hulda Flood väckte i detta sammanhang ett med entusiasm mottaget förslag om att Skåneklubbarna skulle skicka åtminstone tre klubbister med studieresan till Genève, och man diskuterade möjligheten av att klubbarna bidrogo därtill genom förskottsbetalning för föreläsningarna om resan.

Som inledning till kvällens samkväm spelade lundaklubbister ett teater-spex, som väckte stormande munterhet. Vid kaffet, som bjöds på trevligt dukade bord, reciterades en rolig dikt om talarkursen, författad av en av kursdeltagarna. Under kvällens lopp presenterades ytterligare en dikt om talarkursen, mottagen med samma jubel och applåder. Förutom bygdemålshistorier och andra recitationer framfördes av en talkör, bildad av kursdeltagare, Hulda Floods dikt "Vår väg". Efter samkvämet slut tackade Hulda Flood kursdeltagarna för gott samarbete och önskade både de blivande talarna och partiet framgång. Signe Höjer framförde ett tack till såväl ledare som elever och slutligen uttryckte gästerna sin glädje över den visade gästfriheten. Den festliga kvällen avslutades med rungande leven för partiet och kvinnoklubbarna.

Fredagens förhandlingar präglades av allas beslut att utnyttja och tillvarata de sista timmarna. Hulda Flood inledde diskussionen "Kvinnorna i förvärvsarbetet". Det blev ett givakt för kvinnorna att slå vakt om sina demokratiska rättigheter. Signe Höjer omnämnde högermotionerna i befolkningsfrågan vid årets riksdag och påpekade vikten av att kvinnorna vakat följa utvecklingen av folkförsörjningsproblemet och inte låta dupera sig av tillfälliga stämningar från högerhåll, vilka troligtvis inte äro så mycket att lita på. Efter en kortare paus övergick man till en diskussion i skolfrågan. Därvid framkom ett gott förslag att även pojkar borde få lära sig matlagning i skolorna. Nödvändigheten av fri skolmateriel, fri läkarvård, mindre elevantal i klasserna, barnens fostran individuellt därigenom, samt vederhäftig sexuell upplysning i skolorna betonades.

Med kortare avskedstal av Hulda Flood och Signe Höjer och för "eleverna" av Anna Berg slöts kursen. Vid kaffet tackades studieledarna och husmodern med blommor och tal.

Så var Skånes första talarkurs avslutad, och deltagarna vände alla var till sin ort för att med stärkta krafter arbeta för socialdemokratins både inom och utom klubbarna.

Anna OHLSSON

Försäkring betyder skydd —

anlita kooperationens
försäkringsanstalter

Folket Samarbete

"FOSTERLANDSLÖSA" HUSMÖDRAR Ä R O N U P Å M A R S C H

En svensk kommunistisk textilarbeterska kom hem från Ryssland med en entusiasm utan gräns, men på frågan om hon skulle vilja flytta till Ryssland svarade hon kategoriskt: "Nej, jag kan inte tänka mig bo i ett land som inte ser ut som Sverige." Densamma känslan för fosterjorden spårar Morgonbris i sin dagliga post från arbetarhemmens kvinnor. Morgonbris propaganda för husmödrarnas semester har hos dem kallat fram en ivrig önskan att lära känna den svenska hembygden. När turistföreningen i dessa dagar firar sitt femtioårsjubileum har Morgonbris som språkrör för nämnda kvinnogrupp alldeles särskild anledning att säga ett tack till den jubilerande föreningen, som förstätt arbetarhusmödrarnas behov och nu även sökt öppna sin verksamhet för dem. Turistföreningen vill efter måttet av sin förmåga hjälpa till med att skänka hela vårt folk ett fosterland. "På sätt och vis är var och en fosterlandslös som inte känner sitt eget land, inte sett det, inte andats in dess doft av mull och snö och salt havsvind, inte upplevt det med alla sinnen", säger D. N. och vi instämma tillfullo — även i fortsättningen: "Man kan anse det vara en överflödsgärning med en strävan att minska de fosterlandslösa svenskarnas antal i en tid då man minst av allt kan klaga över för litet patriotism jorden runt. Men det finns ju också en patriotism av annat djupare och ädlare slag än den som är liktydig med chauvinism, imperialism och främlingshat. Och man kan aldrig få för mycket av den fosterlandskänslan vars väsen är att känna sitt eget och sig själv och vara sig själv men inte sig själv nog. Vi svenskar kan känna ödmjuk tacksamhet över att få bo och leva i det just nu kanske lyckligast lottade av alla jordens länder. Erkännandet härav och av det ansvar ett sådant privilegium medför måste vara en oskattbar moralisk tillgång för ett folk. Svenska Turistföreningen har i sin mån hjälpt oss ett stycke på väg mot ett dylikt erkännande; den bidrar till att lära oss inse vad Sverige är." Inga kan vara mera ivriga att följa dess vägvisare än de hittills "fosterlandslösa" husmödrarna. De är nu på marsch att erövra sitt eget land.

Utnyttja solskensdagar till promenader i klar och frisk luft. Foto: Sv. Turistfören.

SEMESTERLÄGER FÖR HUSMÖDRAR!

I Gymnastikfrämjandets vackra årsbok, som nyss utkommit, fann Morgonbris en intressant redogörelse från det semesterläger för industriarbeterskor, som förra året var förlagt till Ödeshög i Östergötland. Vi saxa en bit ur innehållet:

"Ett semesterläger för industriarbeterskor!

Idén är fröken Elsa Hellgrens. År 1928 gjorde hon sitt första läger för denna kategori. Hon hade funnit att denna idé borde omsättas i praktiken. Under midsommarveckan har industrien semester. Men därmed är icke sagt, att den enskilde arbetaren kan ta ut av sin ledighet den nytta han eller hon borde kunna göra. Att fröken Hellgren tänkte på

de kvinnliga arbetarna är ju rätt naturligt. Hon hade ju sett hurusom det stora flertalet av dessa aldrig kunde komma ut; deras ekonomi tillåter dem sannerligen inga utflykter. Och där pengarna till äventyrs finns, är det heller inte så givet, att initiativet finnes. De måste intresseras för saken."

Det var vad fröken Hellgren gjorde och det med ett så lysande resultat att fröken Hellgren och hennes värmländskor nu hunnit ha läger inte bara "hemmavid" utan även i Dalarna, vid Västkusten och i Norge.

1934 hade de planerat ett sommarläger på Gotland, men så blev fröken Hellgren åtspord om hon inte ville ställa sig i spetsen för ett riksläger, öppet för deltagare från hela Sverige.

Det var naturligtvis en glädjens stund för lägerentusiasten Elsa Hellgren. Det blev en motion vid Svenska Gymnastikförbundets årsmöte 1933 av Värmlands Gymnastikförbund, ty fröken Hellgren tyckte — och det med all rätt — att skulle dessa läger bli riksläger, så låg det närmast till för

Gymnastikförbundet att åtaga sig arrangemangen. Motio-
nen bifölls. Planerna för lägret utarbetades av fröken Hell-
gren och yrkesinspektrisen I. Fischer.

Förläggningen var anordnad i armétält, madrasser och put-
var hade lånats av Röda Korset i Östergötland. Badmöjlig-
heterna voro goda. Resultatet blev förnämligt. Bilderna från
Ödeshöglägret talar ett tydligt språk.

Vi läser vidare i redogörelsen: "Det blir alltså gymnastik-
distrikten som få träda till. Det är naturligtvis inte att be-
gära att idén skall slå igenom överallt. Men med ledning
av Ödeshöglägret och från tidigare läger, som anordnats
av fröken Hellgren böra nästkommande år åtminstone nå-
gra av de större distrikten gå in för att åt industriarbetare
— manliga som kvinnliga — inom det egna området bereda
tillfälle till att utnyttja semesterveckan på det rationella
sätt ett tältläger erbjuder. Den vidsynthet och den vilja
till gediget socialt arbete, som inom svensk frivillig gym-
nastiks ledning tagit sig uttryck i barnläger, badpropagan-

Jo, med största nöje, blev svaret. Edra kvinnoklubbar ha
att anmäla hos närmaste gymnastikförbund, alltså t. ex.
till Västernorrlands Gymnastikförbund i Sundsvall, Öster-
götlands Gymnastikförbund i Norrköping, o. s. v., att de
äro intresserade av att få ett sommarläger till stånd. Gym-
nastikförbundets och Kvinnoklubbens representanter kunna
sedan tillsammans göra upp förslag om huru det hela skall
ordnas. Gymnastikförbunden ha resurser som kvinnoklub-
barna själva inte ha, de kunna skaffa tält, putvar m. m.
och känna för övrigt till de tekniska detaljerna. Svenska
Gymnastikförbundet är mycket intresserat av att få till
stånd gymnastikläger även för husmödrarna. Kvinnliga
gymnastikdirektörer till lägerchefer finnas alltid och den
ekonomiska sidan av saken behöver inte alls bli så be-
tungande.

Det vore väl rart! Att få komma ut en vecka, sova i tält,
bada i öppna sjön, sola sig och må gott. Lära sig lite om
gymnastik, om hälsovård och om hälsans bevarande för

V Å G A R H O N ?

Morgondoppet är den
obligatoriska inledningen
till det omväxlande dags-
programmet för semes-
terlägret.

Foto ur Gymnastikfräm-
jandets årsbok 1935.

da, o. s. v., har i lägerverksamheten för industriarbetare
ett nytt fält att bearbeta. Dess vidsträckthet bör icke av-
skräcka: ju större tegar, ju rikare skördar."

Industriarbeterskor, sade vi på Morgonbris, men hus-
mödrarna då? Vill inte Gymnastikförbundet också
hjälpa dem till semesterläger? Vi satte oss i förbindelse
med generalsekretären gymnastikdirektör A g n e H o l m-
s t r ö m och framställde vår fråga.

sig själv och familjen. För bara en vecka går det kanske
ändå att ordna för Mor, så hon kan komma ut. Dyrt be-
höver det inte bli och för resan till ett solskensläger be-
hövs det inte så mycket kläder. — Låt oss alltså först prö-
va med ett läger i den egna provinsen. Morgonbris tar emot
anmälningar från de klubbar som vilja försöka. Förfråg-
ningar besvaras gärna — men ju förr vi börja arbeta för
ett sommarläger, desto bättre få vi det ordnat. E. S.

EN LOVANDE KLUBB

Örnköldsviks Socialdemokratiska kvinnoklubb bildades den 2 maj 1933, efter ett föredrag av fru Inez Wikström från Söderhamn. Starten var blygsam och några större framgångar har icke kunnat registreras. Men — det har dock gått framåt.

Morgonbrisfesten, vilken hölls i huvudsaklig överensstämmelse med det av förbunds-expeditionen utsända programförslaget, var lyckad och gav nog verksamheten en stöt framåt.

Sketchen "En dag på Morgonbris", vilken vid ifrågavarande tillfälle uppfördes av klubbens kvinnliga amatörer, med biträde av några unga manliga kamrater från ungdomsklubben, senterades livligt och har sedermera uppförts i Köpmanholmen, vid bildandet av kvinnoklubben därstädes.

Örnköldsviks Socialdemokratiska kvinnoklubb räknar nu 30 medlemmar. Den har trots att det ibland varit en smula motigt kunnat hålla regelbundna möten och är fast besluten att icke släppa taget.

Bilden härövan föreställer klubbens ordf. Sylvia Wiberg; Rut Hägglöv, sekr. och Elsa Wiklund, kassör.

Elsa Wiklund har dessutom från klubbens bildande varit kommissionär för Morgonbris.

S. W.

Axel Tunell . 55.

ELIN ENGSTRÖM, 75 år, vars bild genom ett missöde ej kom med i januarinumret. Teckningen är utförd av en yngre medlem på Social-Demokratens exp., Axel Tunell.

50 ÅR

En av kvinnoförbundets mycket verksamma medlemmar, barnavårdsinspektrisen i Östersund, fru Stina Vågland, har fyllt 50 år. Hon är en god representant för den vakna, socialt intresserade kvinnan i samhället och den som hinner med otroligt mycket. Hon är född i västra Jämtland — av bondesläkt — men kom genom giftermål med en järnvägsman till Bräcke, där hon bl. a. var verksam inom rösträttsrörelsen. Familjen flyttade sedan till Östersund och fru Vågland blev där tagen i anspråk för en mängd skiftande uppgifter, inom nykterhets- och arbetarrörelsen — hon har vid två olika tillfällen tillhört stadsfullmäktige. När hon för 10 år sedan blev änka antog hon platsen som barnavårdsinspektriss för Östersund stad och denna befattning sköter hon med utomordentlig energi och framgång. Genom goda förbindelser på landsbygden placerar hon många värnlösa barn hos präktiga människor, som i många fall adoptera dem. Hon har f. ö. sina skyddslingar utplacerade här och var i landet och försummar icke att se till att de få huld och vård på bästa sätt. Fru Vågland är dessutom allmänna barnhusfondens ombud för Jämtland och den ledande kraften i länets barnavårdsförbund. Hennes duglighet och insikter i socialt arbete har också föranlett hennes inval i flera av landstingets och stadens nämnder. Kvick och rörlig som en vessla och full av sprudlande energi hinner hon med förvånansvärt mycket arbete. Hon utgör ett bland de bästa exemplen på att kvinnor kunna vara idealiska samhällsarbetare.

Stina Vågland.

DÖD

Vinterstormarna jaga över den lilla kyrkogården i S o r u n d a. Ett tåg kommer ut från kyrkan. Någon bär en urna, efter följa barn med blommor och blomsterbuketter. Så sänkes urnan, ett par verser läses av prästen, stämningfullt är det hela in i det sista. Så skiljes man, medan de halvvisnade blommorna pryda gravkanten, och där vilar nu det sista av en kämpakvinna: folkskollärarinnan Ingeborg Sjögren. Redan före 58 år gick hon bort, hon som mänskligt sett borde ha kunnat stå i upp till 70-åren.

Hon var medlem i antroposofiska sällskapet, som samlat sig till förverkligande av Rudolf Steiners idéer, vilka äro givna i hans antroposofi och utgöra impulser till nydaning på snart sagt alla områden.

Vad som närmast intresserade Ingeborg Sjögren

Ingeborg Sjögren.

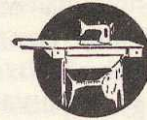
gren var pedagogiken och den sociala frågan. På bägge dessa områden har hon uppträtt med föredrag och tidningsartiklar, kämpande för idéer i framåtanda: Social rättvisa på alla hållen. För barn som för vuxna. Förr kan man ej känna sig tillfreds. Den lilla nybildade "Rudolf Steinerskolans" i Stockholm omhulldes av henne på många sätt och med glädje såg hon däri början till den skola som skall bli förverkligandet av den nya mänskolskolan, skolan lika för alla barn, med tillgodosett krav på konstnärlig och praktisk utbildning och språkundervisning från första skolåret. Rättvisa åt varje individ i samhället. Förr får man ej stanna eller vila. Tala, skriva, diskutera, överallt och på allt sätt, så går det nog framåt till seger till slut. Så hoppades hon alltid. Vi tacka henne nu, för vad hon gav med denna sin kämpande andenatur. En kvinna i de stridande kvinnornas led. Frid över hennes minne! Vi andra ha nu att fortsätta vägen, så länge våra krafter stå bi. I gemensamhetskänsla för framtida mål till seger för ett nytt rättvist samhälle.

K. H.

I m. förtjusande hålsöm på mindre än 3 timmar

Säljas av Husqvarna Depoter och deras ombud på bekväma avbetalningsvillkor eller per kontant mot hög kassarabatt.

Med en modern Husqvarna Symaskin kan Ni själv sy förtjusande gardiner, Ni kan brodera, fälla, rynka, märka, plissera. . . Följ exemplet och skaffa Er en Husqvarna — den enda svenska symaskinen. Stark, lätt- och tystgående.

Husqvarna
Symaskiner

Husqvarna Vapenfabriks A.-B., Huskvarna.

VID KÖP AV SÄNGKLÄDER FRÅGA EFTER

SYSTERTÄCKEN och SYSTEMMADRASSER

Finns i ett flertal kvaliteter och prislägen. Säljas i möbel-, sängkläder- och manufakturaffärer i hela landet.

TÄNK PÅ ATT NI TILLBRINGAR 1/3 AV ERT LIV I SÄNGEN.

Huru viktigt är det icke då, att Edra sängkläder äro av bästa beskaffenhet. Skyddsmärket "System" på täcken och madrasser garanterar ett stoppningsmaterial av ren, vit, långfibrig bomullsvadd.

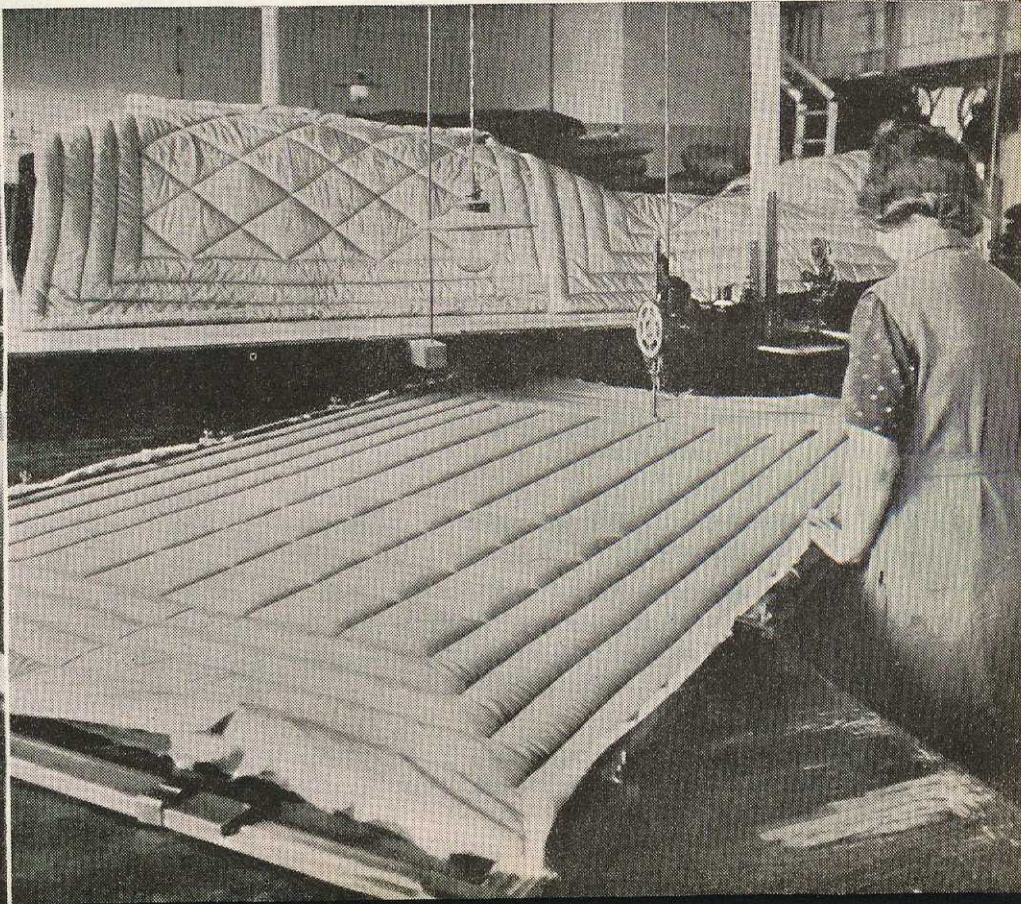
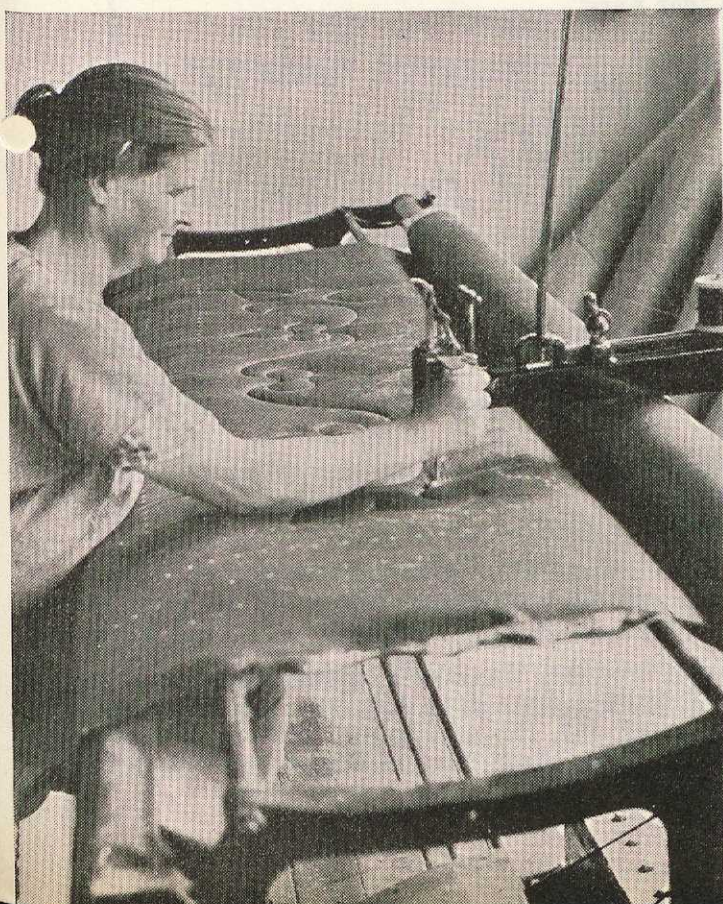
Köp aldrig sängkläder innehållande hälsofarlig lumpvadd.

Detalj av ringhäftad Systemmadrass. Inga dammgömmor o. inga pushor som lossna.

OBS! Skyddsmärket "System"

Tillverkas endast av
**AKTIEBOLAGET
STOCKHOLMS
VADDFABRIK**
Stockholm · Liljeholmen

Kungl.
Hovleverantör

»Se inte dessa lakan
och örngott *vackra ut?*»

Materialet är också
av högsta kvalitet
TUPPENS fabrikat

Husmodern

har visserligen varken timlön eller månadslön för sitt hemarbete. Det är likväl ett bortslösande av pengar att nedlägga sömnadsarbete på en mindervärdig vara. Låt därför ej påverka Eder av ett lägre pris eller övertalning, när det gäller att öka Edert linneförråd. Sömnadsarbetet på ett par lakan och örngott, spetsarna, brodérarbetet samt märkningen är för husmodern lika tidsödande, om materialet är gott eller mindre gott. Skillnaden blir bara, att väven icke får så lång livslängd som broderiet, hålsömnen och monogrammet. Det som sparas på vävpriset, förloras flerfalt på det tidsödande hemarbetet. Se här ett exem-

pel: — "En lakansvara kostar i inköp Kr. 1:50 en annan Kr. 0:75. Sömnadsarbetet är samma för båda. Den bättre kvaliteten håller dubbelt så länge som den andra, men den lägre kvalitén måste köpas två gånger på samma tid och sys, broderas och märkas två gånger. Ett uppenbart slöseri med husmoderns krafter.

Tre generationer husmödrar hava förstått uppskatta TUPPENS VÄV.

Garantistämpeln "NORRKÖPINGS-TUPPEN" i eggen garanterar Eder en vara, som håller och som till och med "går i arv".

ENDAST DET BÄSTA ÄR GOTT NOG

TUPPENS *Lakanslärf* *Örngottsväv*

En trygghet och fördel vid inköp är, att Tuppens Väv säljes till fabriken's priser, angivna å en priskurant i varje affär. Se här några priser:

Mest gångbar kvalitet

110 cm 2-sk. bl. Barnlakan Tupp Kr. 1:17 pr mtr
135 cm 2-sk. bl. Lakanslärf Tupp Kr. 1:60 pr mtr
150 cm 2-sk. bl. Lakanslärf Tupp Kr. 1:77 pr mtr

Fintrådig kvalitet

135 cm 2-sk. bl. Hollandslakan Tupp .. Kr. 1:75 pr mtr
150 cm 2-sk. bl. Hollandslakan Tupp .. Kr. 1:90 pr mtr

Extra stark kvalitet med tvinnade garner

135 cm 2-sk. bl. Lakanslärf Tupp Kr. 2:— pr mtr
150 cm 2-sk. bl. Lakanslärf Tupp Kr. 2:30 pr mtr

Dessutom tillverkas lakanslärf i 4-skaft, i oblekt utförande och i följande bredder: 110, 122, 140, 165, 180 cm i blekt och 127, 142, 157, 172 cm i oblekt. Till örngott rekommendera vi Tuppens Lärf, Tuppens Örngottsväv och Rundvävd Örngottsväv.

Tillverkare: Norrköpings Bomullsväveri A.-B., Norrköping

Nytt sätt att få kaffet fylligare

Om man i lämpliga proportioner blandar Brunum med sitt vanliga kaffe, så blir det senare mycket fylligare i smaken. Det är detta som gjort att Brunum, det av specialförädlade jordbruksprodukter framställda "svenska kaffet" blivit så uppskattat. Tag hem ett paket och prova själv.

35 öre per 1/4 kilo.

Blanda
med **Brunum**

**Varje husmor
strävar efter det bästa,
begär**

**och hela familjen
blir belåten.**

A.-B. ÖREBRO ÅNGBAGERI
ÖREBRO TEL. 4232 & 4212

(Forts. fr. sid. 3.)

följa den. Något utställande till allmänt beskådande blir det ju i alla fall aldrig tal om, ty de som bli villiga att meddela sina erfarenheter, komma givetvis att förbli anonyma. Finns det inga bland våra läsare, som fört sin budgetbok under den gångna delen av året? Och som äro villiga att skicka in en rapport om hur ställningen är? Om så skulle vara, ta vi gärna mot alla upplysningar och skola behandla dem med all diskretion.

Det vore av ett visst intresse att få utdrag ur några budgetböcker från olika delar av landet. Det är inte så säkert, att utvecklingen är likadan överallt. En känd sak är ju att många utgiftsposter dominera på olika sätt på olika orter. I Stockholm t. ex. äro hyrorna otrevligt höga alltjämt men skatterna relativt låga, medan förhållandena äro alldeles rakt motsatta på andra orter. Det är väl också troligt, att somliga livsmedelspriser röra sig i något olika riktning på olika håll.

Han har 12 timmars arbetsdag

EN sjuåring förbrukar lika mycket energi som
En grovarbetare. Samtidigt måste han ha kraf-
ten att växa.

Hur viktigt är det därför inte att den föda Ni
ger Edra barn inte bara mättar för stunden utan
att den även tillför kroppen kraftgivande näring
— främst då de livsviktiga vitaminerna.

Se därför till att barnen dagligen få mjölk och
smör. Då kan Ni vara lugn för deras hälsa och
framtida lycka.

Giv Edra barn SMÖR!

Sådana varor som socker visa nog inte någon differens, ty det priset fixeras ju tämligen strängt, men hur är det med t. ex. ägg? Färska ägg kostade några veckor före jul 2 kr. 10 öre. Det är ju normalt, att äggpriserna äro höga på hösten. Sedan föllo de emellertid till 1:40 i slutet av januari men nu äro de åter uppe i 1:60.

Och hur är det med köttpriserna? I Stockholm ha både kalv- och fårsteken blivit billigare, men oxsteken har tvärtom stigit i pris. Det påverkar väl alltid budgeten i någon mån. Att skinkan inte är så dyr efter som före jul, är väl en rätt naturlig sak. Men alla prisförändringar påverka utgifterna och den uppgjorda staten kan följas mer eller mindre väl. Någon allvarigare fara för att prisstegring skulle bryta den föreligger emellertid inte.

Ja, vi vänta nu, att våra läsare skola hjälpa oss och medläsarna. Ensamma kunna vi föga göra utan behöva medverkan.

AI VANNER

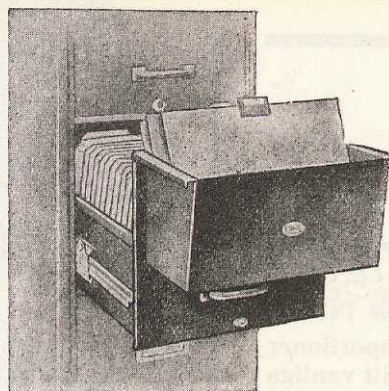
FACKFÖRENINGSS

RÖRELSSEN

REDAKTÖR:
SIGFRID HANSSON

Kostar pr år kronor 6: 15,
pr halvår . . . kronor 3: 15.
Prenumeration kan verk-
ställas genom postverket
eller direkt hos utgivaren
LANDSSEKRETARIATET
Barnhusgat. 18, Stockholm

DEN SVENSKA LANDSORGANISATIONENS VECKOTIDSKRIFT

Fackföreningar,
Fackförbund o.
Korporationer

Lös Edra registrerings- och arkiveringsproblem genom
installering av våra vertikal- och kortskåp, förvarings-
skåp och hyllor i

STÅL

som giver skydd mot brand- och vattenskada, sparar
utrymme. Kostar mindre än trä.

Underlätta ombudsmännens arbete genom införandet
av vår nya registratur för handlingar.

Bland referenser märkas:

Kooperativa Förbundet, Advokat Köhler,
Svenska Kommunalarbetareförb., Fröken Bengtsson,
Svenska Telegraf- & Telefonmannaförb., Herr Jönsson.

Tillskriv oss eller besök vår utställning. Vi stå bered-
villigt till tjänst med upplysningar och förslag.

A-B INDEX

STOCKHOLM

S:a Kungstornet. Tel. 20 14 53, 20 58 88.

Har Ni prövat Index kontorsstolar?

Begär demonstration

pålitlig
svensk
produkt!

EKSTRÖMS

MODERNA

BAKPULVER

LÄMNA ALDRIG BISMAL

Humöret är en barometer

Ger säkert utslag över
välbefinnandet.

Man kan med rätta kalla humöret
för hälsans egen barometer, det ha vi
nog märkt litet var. När barometern
faller och det dåliga humöret är i an-
nalkande är det oftast tecken på att
kroppssystemet är i olag — en varnings-
signal. Det är då Edra trötta inre organ
behöva en liten extra hjälp och just den
rätta hjälpen — Samarindrycken. Endast
ett par glas då och då av denna pär-
lande hälsodryck är nog att mildt och
naturligt reglera magens viktiga arbete
och underlätta matsmältningen. Blodet
renas och uppriskas effektivt av Samarindrycken
och hålles fritt från den hälsovådliga
urinsyran. Samarindrycken är ingen
medicin, utan en läskande och väl-
görande hälsodryck utan några som
helst skadliga biverkningar. En flaska
räcker till ca 50 glas och säljes överallt
i originalförpackning, men aldrig i lös
vikt. Pris kr. 2:50.

Cederroths Tekniska Fabrik, Stockholm.

Ni sparar
många sko-
sulingar

Tre gånger så slitstarka

som läder, fasta och böjliga äro Trelleborgs Gummisulor. De hålla Eder varm och torr om fötterna — de skydda Eder hälsa. Pris: Kr. 1:85, 1:65 och 1:45 för resp. herr-, dam- och barnstorlekar, inklusive en tub Trelleborgs ej eldfarliga klisterlösning.

TRELLEBORGS

GUMMISULOR OCH KLACKAR

Sätt gummisulor på skorna, när dessa använts så länge, att de fått en efter foten avpassad form

Krig är förklarat!

Massmorden i alla nedlusade fastigheter och lägenheter äro nu i full gång och vägghyran och dess ägg tillintetgöras. Full garanti för seger och varaktig fred lämpas. Desinfektion med "DÖDSSTRÅLEN" utförd av oss, svarar för ett bekvämt-diskret-billigt-effektivt-utrotningskrig. Inga fläckar uppstå — ingen lukt — inget obehag av något slag.

Arbeten utföras av:

Desinfektionsfirman Värmestrålen
Tel. 11 64 29, 20 32 29. Stockholm.

ANNONSÖRER I GÖTEBORG:

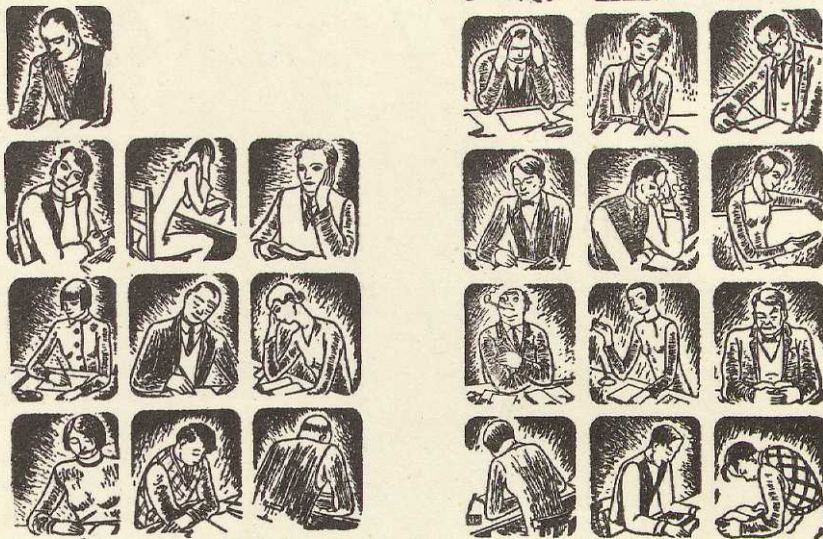
KUNGS-RADIO

med sin över hela vårt land erkänt enastående ljudkvalité sprider glädje och trevnad i hemmet för provas utan köptvång. Begagnade apparater tagas i utbyte. Ring 863 93 eller vänd Eder till vår närmaste återförsäljare.

**Bröderna Anderssons
Velociped- & Radiofabrik**
KUNGSÖRATOR 16 • GÖTEBORG

Kappor, Dräkter, Tyger, Pälsar

STÄCK & CO
V HAMNGAT 13

1933

1934

Varje ruta betecknar 1000 elevanmälningar.

dessa siffror säga något

Kooperativa förbundets korrespondensskola mottog 16.651 nya elever under 1934 mot 9.934 under år 1933.

Denna kraftiga ökning betyder, att skolan genom större resurser allt bättre förmår motsvara det växande förtroende, som kommer den till del från de bildningssökande i landet.

Allvarligt studium innebär tillfredsställelse, glädje och framgång, skänker nya möjligheter och vidgad syn.

Vad söker Ni för Er fritid? Söker Ni allvar och glädje, kunskap och värde? Då skall Ni studera vid

Kooperativa förbundets korrespondensskola Stockholm

Svenska (sats- och formlära)
Rättskrivning
Uppsatsskrivning och stilistik
Litteraturkännedom
Engelska språket

Nationalekonomi
Sverges näringsliv
Offentlig hushållning
Statskunskap
Kommunalkunskap
Föreningskunskap
Talarkurs med mötesledning

Alkoholfrågan
Handelsjuridik
Textning
Bokföring, dubbel amerikansk
Fortsättningskurs i bokföring
Lantbruksbokföring

Föreningsbokföring
Praktisk räkning
Aritmetik
Geometri
Algebra
Fysik

Sänd mig gratis prospekt och närmare upplysningar om den kurs, under vilken jag dragit ett streck.

Namn:

Morg. Mars

Adress:

(Sändes i öppet kuvert, frankerat med 5-öres frimärke.)

i tropikernas cirkel odlas cirkelkaffet

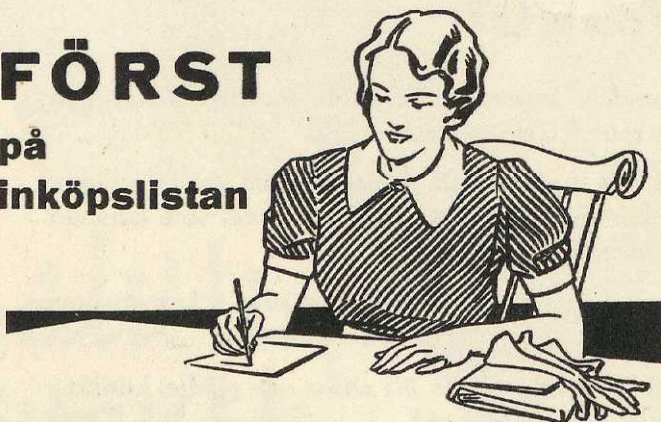
Omkring ekvatorn ligger i en hälsning från soliga länder kom-
cirkel de kaffeodlande länderna. mer det till oss här i den sol-
Det är från dessa solbadande trak- fattiga Norden — njut tropi-
ter cirkelkaffet kommer. Som en kens sol i en kopp cirkelkaffe.

silvercirkeln kg 3:70
gröna cirkeln . . . kg 3:40
bruna cirkeln . . . kg 3:—

konsum

FÖRST på inköpslistan

Kellogg's Corn Flakes bör alltid stå först på Eder inköpslista. De äro faktiskt så behändiga att ha i skafferiet och ta till, när man vill göra i ordning något i en hast. — Kellogg's Majsflingor äro alltid färdiga att serveras till frukost, mellanmål eller till kvällen, när man vill ha något lätt att äta.

Corn Flakes med lingon eller äppelmos samt mjölk borde Ni verkligen försöka — det är både billigt och gott. Tack vare Kellogg's patenterade förpackning hålla sig flingorna alltid färska och fräsiga. Köp ett paket i dag! Eder handlande för dem alltid i lager.

Kellogg's
CORN FLAKES

468

Studera befolkningsfrågan

i cirklar etc.

MYRDALS berömda bok

KRIS I BEFOLK- NINGSFÖRFRÅGAN

har nu utkommit i folkupplaga

3:50

BONNIERS